Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

KW 224
D 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Koninklijke Bibliotheek te 's Hage.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Tractatus
DE
REPVBLICA
ROMANO-GERMANICA

Auctore
IACOBO LAMPADIO I C.
Acceſſit
Ejuſdem Diſcurſus de NATVRA NVMMI, & Interpretatio *L. 2. C. de Vſucap. pro Hered.*
Item
IACOBI AVGVSTI THVANI GERMANIÆ Deſcriptio ex eius lib. 2. Hiſtor.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

In Viri Ampl. Conſultiſſimique

IACOBI LAMPADII

ICti

ET SERENISSIMO BRVNOVICENS. ET LVNEBVRGENS. PRINCIPI

à Conſiliis ſecretioribus

DE

REPUBLICA ROMANO-GERMANICA

Tractatum.

TAlis erat nuper victrix Germania Romæ,
  Quãdo per innumeros laus data ſtaret avos,
Hac lege Imperii maieſtas illa virebat.
  Hoc orbis domitrix, hoc modo Cæſar erat.
Hactenus invicti, victores vicimus orbis,
  Et lecta in noſtro nomine Roma fuit.
Vnum erat in fatis ut ſe Germania vincat.
  Vincit, & invicta nunc cadit illa manu.
Ante tamen chartis faciem depingier iſtis
  Iuſsit, & Imperii provida ſcripſit opes.
Tempus erit quondã, poſt cũ ſua buſta reſurgens
  Hinc repetet vultus, juraque priſca dabit;
Nunc nihil invictum propriis non occidit armis:
  Vivit adhuc quicquid ſcripta papyrus habet.
Cerne vices mundi. Robur tandem omne fatiſcit,
  Et manet æternum quod levis aura movet.

H. CONRINGIVS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Sereniſſimo PRINCIPI
ac Domino,

D. FRIDERICO ULRICO, DVCI BRVNSVICENSIVM ET LVNÆBVRGENSIVM;

Domino meo Clementiſſimo.

SERENISSIME *Princeps, Dn. Clementiſſime, commemorat Hiſtoricus, Henrico Valeſio, eius nominis ſecundo Galliarum Regi, dum Bononiæ degeret, allatum ſtupenda ſpecie & natura lapidem; videlicet lumine & fulgore mirabiliter coruſcantibus, quique totus veluti ardens incredibili ſplendore micuit, & jactis quoquo verſus radiis,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ambientem aërem luce, nullis ferè oculis tolerabili latiſſimè complevit, fuitque in eo cumprimis memorabile, quod terræ impatientiſſimus, ſi cooperiretur, ſua ſponte & vi facto impetu evolavit in ſublime. Contineri verò includivè ullo loco anguſto, ulla humana arte non potuit, ut nil niſi ampla liberaque loca amare videretur: Summa in eo puritas, eximius nitor, nulla ſorde aut labe coinquinatus: figuræ ſpecies nulla ei certa, ſed inconſtans & momento commutabilis, cumque fuerit aſpectu longe pulcerrimus, contrectari tamen ſeſe impune non paſſus eſt, & diutius contra adnitentibus, aut obſtinatius cum eo agentibus, incommodum attulit, quod quamplurimi multis ſpectantibus ſuo malo compererunt: Si quid ex eo enixius conando detractum fuit, non enim uſque adeo intractabilis in eo erat durities, nihilo factus eſt minor. Huius vim ac virtutem eſſe

ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ad quam plura cum utilem, tum præcipue iis, qui rempublicam moderarentur neceſſariam, aiebat hoſpes, qui lapillum attulerat, ſed quam revelaturus non eſſet, niſi intenti prius precio accepto, cuius magnitudine deterritus Rex opulentiſſimus hoſpitem dimiſit. Mira mehercule & ſtupenda ſpecies, cuius ſimilem vel unquam viſam veteribus à nemine accepimus. Sed ut inaudita lapilli ſpecies ſuo præfulgido iubare mirabundos intuentium animos opplevit, ita mihi eius naturam & virtutem penitius contemplanti, mirifice ea ad noſtræ reipublicæ figuram & conditionem incidere apparuit. Tanta enim eſt imperij noſtri raritas, tantuſque ſplendor, ut Salvator noſter ſub obtutu iam auſpicatæ reipublicæ humanam naturam in divinitatis conſortium longe longe rariſſimo exemplo, adſciſcere amaverit, ac multo multo ſplendidius lumen gentibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

accendere, cuius micantes radij in-
duratura ſecula coruſcarent. Illa
terræ impatiens in ſublime ſua
ſponte exiliit; fugitque cuiuſque loci
anguſtiam: ita imperij majeſtas non
terræ filia, ſed à divino numine &
ortus ſui primordia & progreſſus
accepiſſe videtur, ac non terreno,
ſed longe ſublimiori conſilio uſque
dum conſtitiſſe; cuius notitiam non-
niſi amplo felicique ingenio præ-
diti imbiberint. Sed utinam, ut la-
pilli illius, ita & eximium imperij
nitorem, nulla labe inquinatum aſ-
ſerere liceret. Inconſtans certe &
mutabilis ſpecies apprime congruit;
etenim ſi imperium ab incunabulis
repetitum, per ſeculorum ad no-
ſtram uſque ætatem decurſum, ali-
quanto politiori animo perquiri-
mus; me Chriſte! quam variæ de-
prehenduntur metamorphoſes! Et
gliſcit adhuc, ſed ſine grandi gradu,
obductis meatibus imperij conver-
ſio, ac nobis ſe imprudentibus inſi-

nuat;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

nuat; quam quidem adhuc ſenſim irrepere, ferenda imprudentia neſciveris: at tot factarum noſtræ reipublicæ transfigurationum ignoratio, maximos fere ut minimos ſuperiori ætate ingenti & pernitioſo reipublicæ errore imbuiſſe cognoſcitur. Amæna quidem hæc præcipua civilis prudentiæ portio, & pulchra aſpectu eſt, adeoque quamplurimos ſui amore inflammat; at ubi ſemel animum illi dedideris, tam inexhauſtæ ſubito ſcientiæ, tum ſua ſponte reconditæ, tum confligentibus inter ſe DD. opinionibus magis impedita difficultas oboritur, ut Lapilli inſtar, quo enixius conando plus profeciſſe putes; plus tamen ſuperſit quod ignores, quam didiceris: adeo ſcilicet in hoc genere non minuitur diſcendi labor, ut ut enixiſſime conemur. Sed quo difficilius hic eſt conata perficere, eo hinc uberior utilitatis copia ad rempublicam redundat: Equidem haud ſcio, ecquid

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

in republica pluris eſſe poſſit, quam ſi principibus æque ac ſubditis hi parendi, iſtis imperandi jura paterent. Docuit ſuos Salvator & conſcientiæ rationem ſubditos ad imperata obſtringere; at hic & hic impingitur, ſi vel quidvis principes imperaverint, vel ſubditos coëgerint imperata facere, ubi parendo naturam tranſilirent, vel præcepta divinitus. Et contra ſubditi, incumbentis ſibi neceſſitatis ignari & in Deum & Principem, & adeo ſeipſos ſunt injurij, ſi legitime imperata detrectent. Quiſquamne igitur vel principum, vel ſubditorum juris publici peritiam, perennem reipublicæ utilitatem inſiteretur allaturam, quæ & imperandi potentiam definit, & gloriam parendi? Sed Rex opulentiſſimus nimio precio abſterritus, dignam regio faſtigio gemmam comparare minime ſuſtinuit, etiamſi mercator ſalubrem regibus lapilli uſum mirifice deprædicaret.

Mene

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Mene igitur nec materiæ ſublimitas deterruiſſet, nec amplitudo, ut & imperij noſtri initia & progreſſus, ac adeo veram moderni regiminis faciem, quæ tam imperij quam obſequij jura adumbraret, procul odio & amore, & denique ſine fuco depictam his pagellis includere, timidius ſuſciperem; cum facile præſagierit animus, hoc quicquid moliebar operis, non ab omnibus æque conſimili æquanimitate acceptum iri: idque ab iis præcipue, qui in republica noſtra ætatem verſati, juvenis in tam ſublimi materia, ſi non reprehenderent, conatum, uſum ſaltem requirerent. Pendebam animi, ſereniſſime Princeps, certus, hoc non neminem mihi neq; fateor, iniuria exprobraturum: ac cunctantius etiam huc animum appuliſſem: niſi dubitabundũ, veſtræ Serenitatis patrocinium confirmaſſet, cui propterea has meas pagellas inſcribere, volui dicam an debui, quod ſi quid è re

dixiſſem, tua id ſerenitas ſuo ſibi ji-re vindicare videretur, quippe cui sub obtutu & imperio & natus, & educatus ad præſentem vel tenuiſſimæ eruditionis modum profecerim aut ſi uſu adhuc imperitior alicui impegiſſem, veſtra mihi Celſitudo obumbraret. Acceſſit beatiſſimi iam animi principis Rudolphi, Reverendiſſimi, heu quondam Halberſtadenſium Epiſcopi, ac Fratris veſtræ Celſitudinis dilectiſſimi: domini mei longe Clementiſſimi, nunquam ex animo delenda recordatio, cui me viginti duum annorum juvenem ex illuſtri Iulia accerſitum veſtra Celſitudo & Sereniſſima mater vidua, præceptorem fere ante quadriennium præfecerunt, ut ſub Strenui Nobiliſſimi ante ac prudentiſſimi Viri, Dn. Theodori Sigiſmundi Kropffii Schoningenſis aulæ Capitanei: ac meo ductu & moderamine ad patriæ ſalutem, ac Sereniſſimæ Guelphicæ domus incrementem adoleſce-

oleſceret. Cuius poſtquam heroi-
am indolem immitis Parca nobis
anibus eripuit, vel hoc Chartaceo
unere ſatagere debui, ut tuæ Sere-
atis conſimilem mihi Clemen-
am accirem, quam & ex aula
udiorum gratia abeunti inſigni
eralitate per generoſum Principē
nigniſſime impertiviſti. Serena
tur fronte ſuſcipe hunc ſubciſivi
nporis praxeos in Camera Spi-
nſi ſtudio erepti partum, Clemen-
ſſime Princeps. Cui vitam & fe-
itatem.

Veſtræ Celſitudinis

Devotiſſimus

Subditus

IACOBVS LAMPADIVS
Leoſteino-Bruſvigius.

Dabam Spiræ Nemetum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

DE REPVBLICA ROMANO-GERMANICA Tractatus

IACOBI LAMPADII IC

SERENISSIMI BRUNO-VICENSIVM AC LVNEBVRGENSIVM DVCIS FRIDERICI ULRICI *Conſiliarij intimi.*

PARS PRIMA.

1. IURISDICTI... à jure, quod ... jubendo, & di... cere quod effe... ctu teneat dedu... cta, complures ſignificationes ... in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

nduit:latiſſime omnem regendę
eipublicæ poteſtatem deſignat,
uius in quoquo imperio deſcri-
ɔtio jus publicum dicitur. 2.
Denotat poteſtatem quamlibet
ure officii ſeu magiſtratus com-
ɔetentem : quo ſenſu ponitur
n l.7. §. fin. ff. de offic. proconſ. l.6.
.2. ff. de tutel. & 4. in Verrem: an
oc quiſquam dubitabit , quin is
enalem in Sicilia juriſdictionem
abuerit, &c. 3. Accipitur non-
unquam pro ſtatuendi juris
oteſtate. 4. Sæpius reddendi
uris vim exprimit , & quidem
ræcipue in civilibus , nam cri-
ninalium poteſtatem receptiori
gnificatu imperium appella-
unt. 5. Ex partibus obiecti et-
um facti cognitio juriſdictio di-
tur, *in l. 5. ff. de re jud.* 6. Cre-
ro ſtatuendi iuris poteſtas , ra-
us exequendi hoc nomine in-
ſgitatur, unde quæ in ſtatuendo
ıre magis quam exequendo
ver-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

verſantur, magis juriſdiction
quam imperii dixerunt: *l.* 4. *ff.*
juriſdict. 7. Ponitur etiam pr
edicto vigore poteſtatis propoſ
to *l.* 7. *ff. de juriſd.* 8. Pro ip
ſententia; *l.* 1. §. 1. *ff. ſi quis judicen*
ti. l. 3. *ff. de offic. ejus.* 9. Inveni
juſſum quoque magiſtratus ju
riſdictionem appellari. *l.* 5. *ff.*
verb. oblig. 10. Locus item perſo
næ & cauſæ, quibus cuiusqu
juriſdictio circumſcribitur, ho
nomine veniunt; *l.* 18. *ff. de juriſ*
11. Ius denique ipſum aliquan
do ita dictum reperitur §. 1. *In*
fideicomm. promiſcuus autem vo
cabuli uſus pro ratione ſubject
convenienter excipiendus eſt. I
potius ex re quam verborum f
gura ſignificatio eruenda.

2. Ut autem imperii Roma
no-Germanici juriſdictio,
adeo natura totius Reipublicæ
Cæſaris ac ſtatuum jura certiu
aliquando definiantur; age e

orſi altius , principia ab ipſa na-
ura repetemus.

3. Poſtquam igitur humanum
genus ab illa primogenia purita-
e , qua id Deus optimus maxi-
nus ineffabili bonitate exorna-
erat,ut apprime ad regulam di-
inæ mentis congrueret, horri-
ili diroq; lapſu defecit: in tantã
nalitioſæ cupidinis , & perverſi
nimi abyſſum præcipitavit , ut
ffreni corruptæ mentis impo-
entia relictæ bonitatis , ac rectæ
ationis igniculos præfocaret,ac
ndies rueret in deterius. Unde
andem ſumma cum infimis mi-
ceri,æqua iniqua perinde habe-
i , latrocinia , cædes , adulteria
ommitti,rationis ductum faceſ-
ere,inſculptam divinitus animis
egem violari,ac denique morta-
ium genus intercidere penitus,
ut in extremam ſaltem nequi-
iam vergere oportuiſſet.

4. Hinc igitur factum eſt , ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ſapientiores divinæ mentis reli
quias libidinum ac cupiditatu
lenociniis prorſus extinctum i
judicarent, niſi extrinſeca aliqu
virtus effrenatam laſcivient
animi cupiditatem rectæ ratio
nis moderamine domaret , a
poteſtatis vigore communem
omnium ſalutem tutaretur : cu
raret animos virtute imbui: con
tra vero à turpitudine vitioru
pœnis , præmiisque abducere
efficeret denique ne indomi
mortalium improbitas commu
nem generis humani incolumi
tatem conculcaret.

5. Unde cognoſcitur com
munem humani generis in h
civili vita beatitudinẽ , eſſe ulti
mum rerumpublicarum finem
qui reſpublicas inſtruat & m
tiatur, ponatque limites, quib
definita ſit imperii politici pote
ſtas , nec poſſit imperando pro
gredi longius , quam hic fin
pati-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

patiatur, niſi velit in naturam impingere. Etenim ut in contẽplationibus ſubiectum adæquationis, ſic finis in practicis diſciplinis affectiones & qualitates determinat, ac quaſi circumſepit.

6. Ergo quatenus quicquam huic fini deſervit, ac per ſe illuc collimat, eatenus politicæ poteſtati ſubiectum eſt, quod vero hoc fine non continetur, id nec politico imperio ſuccumbit, ac proinde quanta quanta politica poteſtas fine, quem diximus, definienda eſt.

7. Sed quoniam innumerus numerus per diſunctiſſimas oras diffuſus, in unam civitatem coire, ac uno imperio digeri nequivit, pars coniunctione ſanguinis, nonnulli vitæ conſuetudine, quidam bello, alii alia ratione aſſociati in unam civitatem coaluerunt, formamque ſibi regiminis adaptarunt, prout tempo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

rum conditio permiſit. Ac ſic c-
iusque civitatis felicitas civiu
ſalute deſcribitur , perinde
finis communis & ſumm
omnium incolumitatem cor-
plexus eſt.

8. Cum vero homines civi
beatitudine fruituri coiverir,
eatenus rempublicam conſtit-
unt, quatenus ad civilem ſoci-
tatem apti ſunt.

9. Sed cum ea vis ac ratio re-
publicæ propterea inoleverit,
indomitæ ac inquinatæ men
affectus, tam à natura tracta r-
tione, quam propriis ſcitis ten
peraret , non ſolum recta juſt-
que juberet , ſed etiam coger
invitos imperata facere , plect-
retque, ſi qui delinquerent, ide
activa potentia præditos eſſe c
portet, qui ad clavum conſtitu
regere debent rempublicam.

10. Atqui , quia ex ſentent
Philoſophi 6. & 9. Metaphy

acti

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

activa potentia eſt principium agendi in aliud, quatenus eſt aliud, facile intellectu eſt, paſſivam quoque potentiam requiri, quæ actionem recipiat.

11. Utraque autem potentia ſubiectum deſiderat, in quo conſiſtat, quocirca cum activam gerendæ reipublicæ potentiam aliis: aliis contra paſſivam ac obedientialem ineſſe oporteat, in proclivi eſt, hos paſſive ſe habere, & obſequii gloria fruiſci, quamdiu conſtiterit reipublicæ compages.

12. Præterea paſſionis conditio eſt, perficere actionem non intercludere, unde ſubditos naturam concutere, patet, ſi improbo auſu contra magiſtratum ivecint.

13. Nec diſſolvitur hæc imperandi & parendi relatio, niſi reſpublica, cuius compagini innititur, funditus labefactetur, ſive

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

deſtructa bello, ſive tyrannic
ſuppreſſa vel exciſa divinitus.

14. Atteruntur ſæpenume
imperia vi hoſtili, crebro etia
imperantium malitia, ſed tu
integritas afficitur, eſſentia a
huc incolumi, perinde ac aliqu
pars corporis detruncatur vel l
ditur. Ex quo intelligi volum
ſubditos obſequii neceſſita
non liberari, quamdiu reipub
cæ eſſentia non interciſa eſt, n
intereſt quicquam inter mag
ſtratus ſubordinatos & ſubdit
cæteros, æque enim hi & illi r
tione maieſtatis paſſive ſe h
bent. Et quicquid obtinent p
teſtatis ſeu juriſdictionis mag
ſtratus id per participationem
maieſtate, in qua ineſt primo &
formaliter, accipiunt, ipſi nihi
proprii habentes. Etenim omni
magiſtratuum tam creatio quan
juriſdictio à ſupremo, quen
Maieſtatem dicimus, dependet

ac idcirco eius intuitu paſſiva eſt.

15. Sed cum communis illa reipublicæ ſalus atque felicitas, ſine juſtitia nec obtineri nec conſiſtere poſſit : juſtitia autem vel circa res divinas , quatenus quidem civili ſocietati deſerviunt, vel humanas verſetur, ac denique politica poteſtas conſtituta ſit, ut ad propoſitum finem juſtitiam moderetur ac adminiſtret ; idcirco & imperandi potentiam tam in cultu numinis conſtituendo conſiſtere neceſſe eſt , quam in rebus profanis ad utilitatem publicam digerendis.

16. Et quidem in cultu numinis moderando certos maieſtati terminos præfigere , maioris aliquanto negotii eſt: nec enim inſula mitraque amiciveris principes, ut diſtincta magiſtratuum ac ſacerdotum munia pariter ſuſti-

neant. Sane Deus in Uſia rege oſtendit, quam minime ſacerdotis officia regem decerent. Quot vero vel laudatos pietatis nomine reges reprehenſos accepimus, quod non omnino exciſis gentilium Deorum lucis templisque cultum veri numinis repurgaſſent. Sed demus operam, ut ſua conſtet majeſtati, & certa ſit in religionem poteſtas.

17. Conſiſtunt igitur res divinæ vel in ipſis fidei præceptis, iisque vel inſtituendis vel conſervandis, vel in conſtitutione externi cultus & ordinatione miniſterii, vel in ipſo verbi miniſterio obeundo.

18. Fidei præcepta tradere non eſſe politici imperii vel inde patet, quod fides non ſit affectio politica, videlicet fides non convenit homini quatenus ad politicam ſocietatem appoſitus eſt, ſed quatenus eſt cœleſtis reipu-

blicæ civis , quæ vero politica non ſunt , ea nec politicæ poteſtati ſubſunt.

19. Sed quoniam vera religio civilis felicitatis nomen conſummat, & nihil æque ac incontaminata pietas rempublicam ſtabilit ; divinarum legum conſervatio majeſtati incumbit : ut fere perinde ac legum à natura productarum, religionis divinitus traditæ cuſtodia, ad magiſtratus officium ſpectet. Atenim religionem politicam eſſe affectionem negavimus ; qui igitur politica poteſtate ſervabitur ? ſane quicquam majeſtatem poſſe amplius , quam externum cultum tueri, non dixero: atqui hanc cuſtodiam reipublicæ inprimis utilem ac politicam affectionem aſſerere non dubito. Et hinc Deut. 17. magiſtratui ſerio injungitur, ne patiatur fictitium cultum inoleſcere, ſed ſubditos ad cul-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

tum divinitus inſtitutum conformet.

20. Nec conſervatio modo ſed & inſtitutio cultus exterioris ad majeſtatem præcipue pertinet,id quod Davidis ſanctiſſimi regis exemplo comprobatur,qui fere omnia ad cultum ſpectantia ordinavit. Et omnino quicquid per ſe ad civilem beatitudinem vel contra corrumpendam rempublicam ſpectat,id politicæ poteſtati ſubjicitur,ut ex fine reipublicæ liquet: quid vero pernitioſius reipublicæ acciderit, quam pro vero cultu ſuperſtitionem irrepere , ſubditorum animos miniſtrorum extra orbitas & ſui muneris pomeria innata ambitione procurrentium , præſtigiis ac opinionibus imbui turbulentis:ac denique ſub obtutu religionis ſæpius contra rempublicã conſilia iniri ac conſpirationes. Florentiſſimum quondam Francorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

corum regnum tempore Valeſiorum fratrum prætextu religionis propemodum ſubvertiſſent legiſtæ, niſi invicta Henrici Borbonii virtus ſerpentis contagii radices, quas jam nimias egerat, funditus admirabili felicitate exſcidiſſet.

21. Imperium vero Romano-Germanicum quid tantopere attrivit, quam abjecta & in pontificum manus reſignata religio? nam ſimul atque diris pontificum machinationibus circumventi principes religionis curam non politicę poteſtatis ſed eccleſiaſtici muneris propriam credere cœperunt, ruere imperium ac imminui, contra pontificum autoritas in tantum creſcere cœpit, ut tandem ſibi incredibili auſu imperii jura aſſerere non dubitarint: quoties, me Chriſte, ſubditos religionis prætextu pontifices in legitimum magiſtratum

con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

conciverunt? ſimul atque Cæſa-
res imperii jura non ad nutum
pontificum convelli paterentur,
ſubito diris devoti, omni, ſi diis
placet, imperandi poteſtate ca-
debant, ſubditi juramenti reli-
gione ſolvebantur; ipſi execran-
di, ſi pergerent principum impe-
rata facere. Ii igitur pontificiæ
excommunicationis fulmine at-
toniti, deſerere initio magiſtra-
tum, poſtea odio habere, ſæpius
etiam ſolio depellere, ac horren-
da impietate perruptis penitus
divini humanique juris repagu-
lis eo demum procedere, ut con-
tra magiſtratum conſiſtere pium
ac glorioſum putarent, atque
hæc patrabant religioſæ ſeu ec-
cleſiaſticæ poteſtatis opinione
dementati, unde intelligitur ni-
hil æque ad ſalutem reipublicæ
facere, quam majeſtatem religio-
nis curam habere. exitio contra
prope eſſe rempublicam, ſi maje-
ſtas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ſtas religionis curam dereliquerit. Poſt S. patrum tempora non ſolum artes & diſciplinæ barbariæ ſitu & ſqualore obſoleverunt, ſed cœleſtis etiam doctrinæ puritas fictitio cultu ſenſim inquinari cœpit, gliſcere ſuperſtitio, quæ tantas temporis progreſſu aſſumſit vires, ut omnia in aniles nugas & fabellas converſa cerneres, extincto vero cœleſtis doctrinæ lumine, momento fere politicæ poteſtatis autoritas divinis ante ſuſtentata literis eviluit, fuitque tandem prorſus incognitum, quam minime omnium magiſtratuum autoritas ſacerdotibus ſubjaceret. omitto, ſurreptam penitus Cęſaribus omnem religionis curam pontificibus ceſſiſſe. Ergo barbaries, quam barbaræ gentes, è ſeptentrionalibus progreſſæ regionibus, in noſtrum orbem invexerunt, doctrinarum omnium

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

mnium puritatem infecit, unde orta divini ac humani juris ignoratio ſuperſtitionem peperit: ſuperſtitio vero pontificum condidit dominatum, qui poſtea ſibi religionis curam ſoli aſſeruit, unde imminuta imperii majeſtas ad præſentem faciem defecit. pertinet igitur ad majeſtatem dare operam, ne vel ex religione quid reſpublica detrimenti capiat.

22. Nec tantum ex natura rerumpublicarum majeſtati externi cultus puritas ſervanda, ſed etiam divinitus demandata eſt, unde & nutritii Eccleſiæ principes & conſtituti dicuntur, quo muros domus domini ædificarent *Eſai.* 49. & 60. *verſ.* 24. ac regerent in vera religione populum *Deut.*17.2.*Paral.*19.

23. Sed cum activa potentia præditi ultra propriam virtutem non cauſent, & vero majeſtatem

nihil

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

nihil aliud eſſe oſtenderimus, quam potentiam activam gerendæ reipublicæ, intelligitur majeſtatem fidem non poſſe præcipere, quæ non niſi cœlitus infunditur. Et patet fidem politicæ poteſtati non quatenus eſt talis congruere; credant ſane principes ac pie Deum venerentur, at hoc ipſis cum viliſſimo ſubditorum commune eſt, nec ut politico imperio præditi fidem habent, ſed ut Chriſtiani æternæ ſalutis participes futuri, ac perinde ut ceteri in fide ſe habent paſſive. Ergo abutuntur poteſtate principes, qui ſubditis quicquã amplius quam externum cultum rigore poteſtatis præſtituunt.

24. Quoniam igitur externi cultus curatio majeſtati incumbit, omnia quę cultui deſerviunt, eiuſdem poteſtatis eſſe oportet, atque hinc miniſtrorum inſtitutio & inſpectio, ad magiſtratum politi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

politicum ſpectat, conciliorum coactio, ac denique quicquid ad externam doctrinæ puritatem facit.

25. Sed non perinde ut miniſterii ac doctrinæ cura ita & munera Eccleſiæ ad politicum magiſtratum ſpectant, etenim non obiverint huiusmodi niſi ſacris legitime itiniati. Equidem non negaverim & principibus rempublicam tenentibus licere ſacra peragere, ſed ita, ſi rite ſint vocati & ordinati, ſin ſecus, currerent non miſſi. Sed conſtituenda accuratius verbi adminiſtratio & miniſtrorum Eccleſiæ poteſtas, ut ſciri poſſit, quæ ipſis fixæ orbitæ, & qui limites, ne vel miniſtri officii modum excedant, vel principes ſuæ poteſtatis tenorem ignorent.

26. Ergo ipſe ſalvator poſt reſurrectionem ad patrem jam jam aſcenſurus uno quaſi ſermo-

nis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

is faſciculo, quæ ante apoſtolici
nuneris propria ſancierat, com-
rehendit: ſicut miſit me pater
neus, ait Dominus & Deus no-
er Ioan. 20. ita & ego mitto
os, & poſtquam Spiritum S. in-
piraſſet, continuo ſubjunxit, cui-
unque remiſeritis peccata, ei
emiſſa erunt, & retenta cui reti-
ueritis, & cap. ſequenti nihil
liud præcepit Petro, quam ut
ves paſceret, id vero qua ratio-
e effici vellet, Matthæus &
Iarcus ipſius Chriſti verbis ex-
pſuerunt: euntes docete, ait, &
aptizate &c. *Mat. ult. & Marc.*
ut. ite in univerſum mundum &
rædicate Euangelium &c. unde
iferimus: ad quod miſſi tantum
int diſcipuli, illud ſolum eſt
poſtolici ſeu Eccleſiaſtici mu-
eris. atqui niſi Chriſtus poſt re-
ſurrectionem officium Eccleſia-
icum imperfecte determina-
t, miſſi tantum ſunt ad prædi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

candum verbum, adminiſtrand
Sacramenta & exercendam cla
vium poteſtatem, patet igitu
quæ Eccleſiaſtici muneris pro
pria ſunt, omnia in ſuperiori
bus conſiſtere, quisquamne ver
detruncate Chriſtum apoſtoli
munus injunxiſſe putabit?

27. Clavium poteſtas tribut
apoſtolis, ut pœnitentes nomin
mediatoris, ob ipſius meritum à
peccatis liberos pronunciarent,
contra daturos pœnas incredu-
los. Sed hic conſtitit poteſtas
apoſtolorum, nec unquam com-
munione ſanctorum excluſos,
opibus mundanis una depule-
runt, non enim eſt mundana po-
teſtas ſeculi occupata bonis, ſed
poteſtas ſpiritus. Arcuit, ut fe-
runt, à limine templi Theodo-
ſium imperatorem Ambroſius,
excluſitque communione eccle-
ſiæ, donec imperatæ cædis pœni-
tentiam ageret. Sed anne etiam
re-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

egnum abjudicavit? Otto vero
rinſing. 6. *Chron.* 35. Gregorium
eptimum excommunicatis im-
eratoribus una regnum primo
biudicaſſe refert, quod quo-
iam inaudita antea impietate
c aggreſſus eſt & perfecit, pri-
nus pontificium regnum con-
idiſſe dicitur. *Avent. 5. annal.*
oj.

28. *Sicut miſit me pater, ita*
& ego mito vos: quid inquam
occe mandato aliud injuxit
iſcipulis ſalvator, quam ut iiſ-
em deſervirent, quorum gratia
ſe à patre exierat. quid igitur?
cilicet, quæcunque non execu-
is eſt Chriſtus, propterea non
uit miſſus: pręſtitit enim omnia,
uæ oportuit *Ioan. 19. v. 28. 29.*
o. quæ vero miſſione Chriſti
on comprehenſa fuerunt, ea
ec miſſis Apoſtolis demandata
int. Iam vero externum cultum
on ordinavit, non imperii ha-

benas excuſſit regibus, non ſub-
ditos juramenti religione exſol-
vit, ſed potius juſſit ſævo impe-
ratori Tiberio debita dari. ergo
hæc ad ipſius officium non per-
tinuerunt: ergo nec ad Apoſto-
lorum: meminerimus tamen
miſſionem Chriſti & Apoſtolo-
rum in fine & objecto coincide-
re non in mediis.

29. Quemadmodum igitur politicæ non eſt poteſtatis leges natura ingenitas vel inſtituere vel deſtruere: ſed efficere tantum ut ſerventur, ita divinitus inſtituta & præcepta cuſtodire tenetur majeſtas. Et privatos juſſit probare ſpiritus. *Ioann.* I. *Epiſt.* 4. longe igitur rectius à majeſtate exigitur, ut retundat impoſturas neq; puritatem cultus infici patiatur. at id deniq; adverti velim me in ſacris politicæ poteſtatis objectum inquirere, nõ depingere rationẽ & modum ſtatuendi.

30. Re-

30. Rerum præterea profanarum moderatio inprimis imperia detinet, & ut in ſacris politicæ poteſtatis tenor abſtruſior videtur, ita uberior profanorum copia maieſtatem exercet operoſius. Sed ut reipublicæ tam aliunde poteſt ingruere exitium, quam in ipſis viſceribus naſci, ita & politicæ poteſtati & hic & illic remedia ſuppetere oportet, quibus mala poſſit à republica abigere.

31. Quæ in viſceribus naſcuntur ſunt negotia & lites civium, quibus dirimendis præſtitutam poteſtatem, juriſdictionem appellabimus: ius belli, quod mala peregrina profligat.

32. Res civiles ſeu civium negotia in quibus iuſtitiæ adminiſtratio vertitur, vel perſonas vel res concernunt.

33. In Perſonis vel Incolumitas vel dignitas attenditur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

34. Rerum in republica & iu
ſtitiæ ratio facit, ut condition
perſonarum vel ut ſingulæ v
univerſæ conſiderentur.

35. Singulas diceres, quibu
ſigillatim ob perſonæ conditic
nem quid indulgetur: privilegi
appellant.

36. Univerſas, quæ citra re
ſpectum perſonæ ex condition
objecti in genere definiuntur.

37. Et ſunt vel delicta vel re
quaqua ratione in commerci
poſitæ.

38. Delicta ſunt publica ve
privata.

39. Res ſunt feudales vel allo
diales: ſed tam has quam illas i
alia genera partiri precium eſt, u
mox patebit, & infra ubi iur
Imperii deſcripſimus, pro re nat
præſtitimus.

40. Sed ut hæ res omnes iu
ſtitiæ obiiciuntur, ita ratio ſe
potius definitio iuſti, tanta di-

crepantia & errore diſtrahi-
ur, ut pleraque non ratione ſed
pinione ſtatuta videantur: alia
n utramque partem; conſtitui,
uſtitiæ ratio ferat. Hinc igitur
eri oportuit, ut tolleretur di-
crepantia atque diſſenſio, & in
nam partem definirentur res
ua natura indifferentes: quic-
uid autem hic & illic pro jure
efinitur, civili ratione conſtitui
t à jure majeſtatis dependere
icitur, non enim certam iuris
ationem haberet, niſi maieſtas
ro autoritate ambiguam con-
itionem ad certam iuris ſpe-
em definiret.

41. Quæ vero certam defini-
onem à natura ducunt, ea à di-
na majeſtate conſtituta infe-
ori poteſtati non ſunt obnoxia,
am ut magiſtratus majeſtatis
nperia patiuntur, ita majeſtas à
rimo motore Deo dependet.
uod M. Antonin. Philoſopus

veriſſime expreſſit : magiſtratu
quidem de privatis, principes d
magiſtratibus ; Deum autem d
principibus decernere. Hin
nunquam maieſtas divinitus in
ſtitutas leges infringere poterit
quas parendo excipere oportet
ut inferiorem ſuperioris impe
rata.

42. Sed omnis iuſtitiæ ratio
intra honeſta & turpia conſiſtit
quibus quaſi extremis politica
poteſtas incluſa nec vetare poteſt
honeſta, nec præcipere, quæ cum
turpitudine coniuncta ſunt. In
iis quæ his interiecta ſunt, reli-
quit Deus, quæ certam defini-
tionem à natura non traxerunt,
quæ proinde in republica, maie-
ſtatis determinationi ſuccum-
bunt, & ex utilitatis ratione ex
utilitate reipublicæ petita defini-
untur.

43. Quoniam vero hæc po-
tẽtia ferendæ legis ut & tota rei-
publicæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ublicæ adminiſtratio non ab
ıteriori principio dimanat, ſed
ɔ efficiente & vi extrinſeca, quę
on in ſe, ſed in aliud ſubjectum
eceſſario agit. Sequitur maje-
atem ſibi ipſi leges, quibus te-
eatur, præfigere non poſſe; pa-
:retur enim ſimul & ageret. Ex
uo liquido patet majeſtatē le-
ibus à ſe depēdentibus eatenus
on teneri, quatenns civili ratio-
e nituntur: unde naturæ tan-
ım legibus abſoluti principes
enebuntur, non civili ratione
onſtitutis, quo circa & natura-
ter tantum obligari poterunt,
unquam civiliter, eſt namque
n principis poteſtate leges ejus-
nodi utcunque volet, abrogare,
: abrogatis alias ſubſtituere vel
ullas. Quomodo autem illis le-
ibus obligabitur princeps, quæ
n proprio eius ſunt arbitrio?

44. At tametſi vel natura rite
nimis juſtitiam indidit, vel pru-

 denter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

denter conſtituit majeſtas, qua reipublicę utilitas viſa eſt exegiſ ſe, tamen inanis eſt omnium le gum tenor, niſi de genere facti poſitæ ſingularibus applicentur & quod cuique potentia com petit, id actu ſeu effectu tribua tur, unde reddendi juris nata po teſtas, quæ factis ſingulis in ſpe cie ſtatuta accommodet.

45. Et ſi hanc reddendi juris poteſtatem, ut fieri par eſt, in ma-ieſtate tanquam ſubjecto adæ-quato conſideramus, ſepoſita jurisdictione magiſtratuum, per omnia eam rerum genera, in quibus jus ſtatutum reddi ne-ceſſe eſt, diffuſam eſſe deprehen-dimus, ſcilicet in criminalibus æque & civilibus, jus reddi idque vi poteſtatis, quam jurisdictio-nem dicimus, oportet: nec tur-bemur criminalium poteſtatem in jure civili non hoc nomine in-ſigniri. non enim hic ex forma & nomi-

ominibus reipublicæ Romanæ
ed ex principiis & natura re-
umpublicarum diſſerimus, de
e potius quam verbis ſolliciti;
nfra exactius hæc perſtringe-
nus.

46. Sed ubi ubi jus redden-
um eſt, principio de facto co-
noſcere oportet, ex quo ſcilicet
it genere rerum, ut jus in gene-
e poſitum, in individuo poſſit
pplicari, & hæc poteſtas cogni-
io dicitur.

47. Poſtquam vero cognove-
is, in quo genere verſetur fa-
tum, tum jus in facto ſtatuitur,
uę poteſtas ſtatuendi, juridictio
ppellatur *in l. 4. ff. de juriſdict.*

48. Statuti juris exequendi
oteſtas imperium nominata eſt,
tidem in d. l. 4. quæ quidem in
najeſtate contemplari in civili-
us & criminalibus coincidere
nimadvertimus, etenim non
ninus in criminalibus & cogni-
tio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

tio facti & juris in facto conſti-tutio, & ſtatuti executio requiri-tur, quam in Civilibus, quolibet alio nomine hæc quis appellet nihil impedio, modo rem ipſam ita determinemus. unde tandem omnem juriſdictionis difficultatem ſublatum iri exiſtimo. Meminerimus autem has reddendi iuris partes ſua natura diſiunctas eſſe, quæ poſſint magiſtratibus ſeparatim competere, ut videlicet acceperint à majeſtate in aliquo objecti genere cognoſcendi, ſtatuendi & exequendi poteſtatem, in alio tantum cognoſcendi & exequendi, non etiam ſtatuendi poteſtatem, &c. Et hinc & inde apud Romanos meri & mixti imperii appellatio orta eſt.

49. Etiamſi porro omnis juriſdictio ſeu gerendæ reipublicæ poteſtas ſit in manu maieſtatis, indeque dependeat, cum tamen, præcipue vero in magna republica

lica, maieſtas innumeris ci-
ium negotiis per ſe non poſſit
ufficere,conſtitui & ſubordinari
portuit,quorum miniſterio rei-
ublicæ munia obiret, atque
inc magiſtratus à maieſtate
reari cœperunt, quorum opera
el illa,vel in illa reipublicæ par-
e uteretur, prout vel obiecti vel
oteſtatis partem attribuit.

50. Ex quo intelligitur ma-
iſtratuum creationem juriſdi-
tioni deſervire, ac ſubordina-
am non recte fortaſſis à poteſta-
e legum vel à doctiſſimis diſ-
ungi tanquam in latitudine op-
oſitam.

51. Manifeſtius etiam cogno-
citur omnem regendæ reipubli-
æ poteſtatem primo & formali-
er in maieſtate conſiſtere, per
articipationem vero magiſtra-
bus communicari,iisque ineſſe
t ſubiecto communi, non pro-
rio, ac adeo nullam magiſtra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

tuum jurisdictionem eſſe propriam, modo proprie loqui velimus. Et quanta quanta eſt magiſtratuum iurisdictio, à maieſtatis arbitrio dependet, quemadmodum corporis vita ab anima participante. Unde decantatum illud omnem juriſdictionem ab imperatore tanquam fonte in inferiores defluere, & inde derivatam eodem relabi, quod adeo verum eſt, ut ius extremæ provocationis nunquam poſſit à maieſtate avelli. nam ſine provocatione ius dicere, nihil aliud eſt, quam in præſenti ſaltem ſpecie; legem ponere, id vero procul dubio eſt maieſtatis, hinc adeo eſt, ut tametſi à ſententia præfecti prætorio non appellare tamen ſupplicare licuerit, *l.un.C.de ſent.præſ.Præt.l.5.C.de precib.imper.off.*

52. Denique hæc ſtatuendi & reddendi iuris poteſtas tam publica

blica quam privata reipublicæ negotia ſuo ambitu comprehendit, quorum quædam inſerviunt iurisdictioni, quædam directo obiiciuntur, ius cudendæ ſcilicet monetæ, vectigalia, collectæ, ius vacantium bonorum, auri & argenti fodinę, ius venandi, ius ducatuum, comitatuum concedendorum &c. viæ publicæ, flumina, ripæ, portus: ſontium pœnæ cuiusque generis: ius creandi Duces, Comites, Barones, Doctores & ſimiles, ius magiſtratuum creandorum, & omnia denique quæ iuſtitiæ vel deſerviunt vel obiiciuntur iurisdictioni ſubiecta ſunt, quæ quidem ſuo ordine collocaſſem, ut inde ratio mi- cendæ reipublicæ perſpici potuiſſet expeditius, niſi infra denuo fuiſſent ad intelligendam noſtram rempublicam inculcanda; illuc igitur huc deſumere licebit, atque hæc ſunt, quæ ad

fori

fori diſceptationem pertinent.

53. Sed & ius belli exigit reipublicę incolumitas, cum legum diſceptatio inter cives ac foren- ſes conſtituta vim hoſtilem propellere non poſſit. fruſtra namque leges ponuntur, in quos nulla jurisdictio eſt.

54. Ergo armorum vi extrinſeca mala propulſanda ſunt, ne exitium reipublicæ hoſtili impulſu apparetur, conſiſtit autem belli poteſtas, vel in decernendo bello, vel gerendo.

55. Decernere bellum vel pacem cum hoſtibus inire, eiuſdem poteſtatis eſt: cui ſubiuncta eſt belli indictio, & jus feciale, ius legationis & fœderum publicorum, cui igitur nec pacis bellive poteſtas eſt, eidem nec fœdera iungere licet, nec legationis ius competit. ceſſante nimirum fine, media ſunt inania.

56. Gerere bellum, eſt admi-
niſtra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

iſtrare quæ vim hoſtilem labe-
factant , quibus inſerviunt ius
rmandiarum , Angariarum,
lauſtrorum & navium præſta-
iones , & ius creandi magiſtra-
us militares & cogendi exerci-
us: quæ extremo digito hic at-
ngere abunde ſit, ut ſciri poſſit,
x quo quidque principio deri-
ari oporteat, ne adæquatæ cau-
æ incerti, opinionibus fluctue-
ius.

57. Atque in his demum, iure
ilicet ſacrorum, forenſium cau-
ſrum diſceptatione, ac poteſta-
t belli omnis politica poteſtas
vertitur & abſolvitur. Et nihil
mnino maieſtatis , quod non
h: limitibus illigetur , ſive re-
rm in republica gerendarum
gnera ſpectes, ſive quæ maieſta-
tiubordinentur. quod & philo-
ſohum ſenſiſſe conſentaneum
e13.polit.10.ubi definiturus ab-
ſcutum illud regii imperii ge-

 nus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

nus. & Belli provinciam & ſacrorum ac præterea iudiciorum & forenſium cauſarum illos reges habuiſſe ait. Exhauriat igitur hæc rerum poteſtas reipublicæ moderationem neceſſe eſt, ſi abſolutum fuit imperii genus.

58. Poſtremo cum illa activa regendæ reipublicæ potentia quatenus primo, & formaliter citra reſpectum dependentiæ & participationis conſideratur, formet rempublicam & actuet, & vero omnis actus qui materiæ immergitur, ſit actus vel eſſentiæ vel Exiſtentiæ, precium me facturum puto, ſi ex his reipublicæ naturam, tanquam formali principio definivero.

59. *Actus igitur Eſſentiæ ut in omni re, ita quoque reipublicæ talem actum inducit, qui Eſſe reipublicæ conſtituat, quique toti ſit ſpeciei communis; & licet non ſit extra materiam, non tamen eſt in*

mate-

materia propria, ſed communi, ut
anima rationalis in homine, actus
vero exiſtentiæ in individuis tan-
tum conſiſtit, materia ſcilicet pro-
pria non communi. Et forma qui-
dem eſt eadem Eſſentialis, ſed non
accidentalis, propter conditionem
propriæ materiæ ſeu ſubiecti.

60. Ex his recte intellectis dignoſcere licet formam cuiusque imperii eſſentialem & ſubiectum adæquatum, non eſſe, vel monarchiam vel Ariſtocratiam, vel Democratiam, ſed formas has eſſe accidentales, ſubiecto tantum communi differentes. Etenim reſpublica ſeparatis temporibus & unum & paucos & multos poteſt habere dominos, qui quidem ſubiecto exiſtentiæ differunt, non vero actu eſſentiæ; nec enim eſſentiam reipublicæ Romanæ concidiſſe quis dixerit, cum exactis regibus maieſtas ad optimates tranſiret: nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ſpeciem humanam, ſimul ac unum individuum interierit. Maieſtas igitur eſſentialiter toti reipublicæ ut ſubiecto adequato inhæret, extra reſpectum unius vel plurium. quo reſpectu maieſtas recte dicitur indiviſibilis non quidem ratione obiecti, ſed poteſtatis occupatæ in rebus adminiſtrandis. At in ſubiecto communi exiſtentiæ pro ut res in republica gerendæ, diviſionem vel ſpecie recipiunt, ita majeſtas poteſt in diſparatis ſubjectis conſiſtere.

61. Scilicet ſit unius in manu divini cultus moderatio, ut apud Lacedæmonios: pauci jurisdicendi poteſtatem obtineant, de bello decreverint omnes, expedita hic eſſet miſcendæ reipublicæ ratio, quæ ex omnibus accidentibus ſpeciebus conſtaret. Sed & tam in cultu numinis, quam rebus civilibus ut & bel-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

lo, tot ſunt diſtincta genera & rerum partes, ut facillime ſeparatæ ſpecies imperia recipiant, unde & unus & pauci & multi in ſeparatis reipublicæ partibus poterunt rerum potiri, fieri etiam poteſt ut unus & multi; item pauci & multi; item unus & pauci rempublicam quisque in ſuo obiecto gubernent, quod quia in noſtro imperio accidit, & ſolius Cæſaris & ſtatuum Cæſarisque commune imperium ex diſiunctis rerum generibus depingere ert animus, ut ubi ſolius Cæſaris ſt poteſtas ibi regale imperii genus: ubi commune ſtatuum cum Cæſare imperium, Ariſtocratiam bi liceat agnoſcere.

62. Nec minus maieſtatem abet, qui unius reipublicæ partem independenti poteſtate gubernat, quam qui ſuo ſolius imperio rempublicam abſolvit, ſeu qui ſolus rerum omnium poti-

tur.etenim non amplitudo & ra-
tio objecti majeſtatem defini
ſed formalis & independens re-
rum gerendarum poteſtas. E
quæ poteſtas politica à null
alia, ratione dependentiæ & cau-
ſalitatis patitur, ea ſumma eſt &
prima atque adeo majeſtica : e
objecto autem Majeſtatem no
eſſe æſtimandam vel inde co-
gnoſcitur, quod maieſtas & ma-
giſtratus circa res eaſdem ver-
ſentur.

63. Atque hinc vehemente
hallucinabitur, qui vel ampliſſi-
mam magiſtratuum poteſtaten
cum maieſtate confuderit, au
quicquam ad formam reipubli-
cæ putaverit referre. Romæ præ-
tores & ſtante republica & Cæ-
ſarum tempore fuerunt. precaria
ſcilicet magiſtratuum jurisdictio
non eſt formalis, ſed formata à
majeſtate & per participationem
tributa, ut ſupra oſtendimus.

64. At-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

64. Atque ita quam breviſſime licuit, fontes & rerumpublicarum eſſentiam ab ipſa natura deducere præcium rati ſumus, quo in progreſſu noſtri imperii jura certius inde & felicius derivaremus, tot diſſidentium inter ſe doctorum politicorumque turbine minus agitati. Conciſius dicta & quod in tanta brevitate accidere potuit, forte etiam obſcurius, mitius acceptum iri confido, nos quidem jam accingimur juribus imperii partim ſoli Cæſari, partim ſtatibus promiſcue competentibus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

PARS SECUNDA.

1. ANNO mundi 3212. Anno 1. ſeptimæ Olympyadis 21. April. vel ut Vellei. Paterc. 6. Olympyade poſt duos & viginti annos quam prima cõſtituta fuerat, ipſis parilibus Romulus & Rhemus ex Rhea Sylvia, Numitoris regis Albani filia incerto concubitu ſuſcepti, Romam in Palatio condere cœperunt; quæ principio ab Albanorum Latinorumque colonis, quibus paſtores acceſſerant, habitari cœpta, in eam tempore procedente imperii amplitudinem crevit, ut nullo unquam vitio vehementius, quam imperii magnitudine laborarit, conſtiteritque ad hæc uſque tempora annos plus minus 2370. variis & mutati & permixti imperii vicibus,

bus, utcunque potentia & maieſtas à priſtino vigore, longe ceciderint. Sed non tam magnitudinem, quam jura & formam delineaturi, præcipuas imperii mutationes ex incorruptis rerum monumentis repetitas, initio adumbrabimus, quo ex diverſitate ſpecierum facilius judicetur, quantopere ad præſentis imperii maieſtatem & formam caligent, qui ex veteri eam ſtatu minime definiendam eſſe minus didicerint.

2. Principio igitur regale civitatis genus uſque ad exilium L. Tarquinii Superbi conſtitiſſe per annos 244. prodidit *Livius lib. 1. in fin. & pr. lib. 2. Halycar. lib. 1. & 4. in fin. & Tacitus 3. Annal. nobis Romulus*, ait, *ut libitum, imperitaverat.*

3. Exactis poſtea regibus optimates aliquandiu rerum potiti ſunt, plebe omnino excluſa. Pri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

mi enim conſules omnia jura omnia inſignia retinuere, qui alternatim faſces habebant *Liv.* 2 *Halycarn.* donec Valerius Publicola, occaſione ædificii, quod in ſumma Velia moliebatur & va cui conſulatus, affectati regni ſuſpicionem incurreret. qua famæ indignitate motus vocato ad concilium populo, ſummiſſis faſcibus in concionem aſcendit gratumque populo exhibuit ſpectaculum, ſubmiſſa ſibi imperii inſignia lætanti. Deinde legibus latis primus omnium populare imperium, ſenatoriæ poteſtati tandem exitiale, invexit. Ante omnes provocationem extremam populo adverſus magiſtratus dedit, quo nullum communicati populo imperii argumentum potuit conferre potentius: nam conſulum poteſtatem populo ſubiectam adeo depreſſit, ut Appius Claudius conſulum minas

minas non imperium eſſe conqueſtus ſit. Capitale quoque eſſe iuſſit, ſi quis iniuſſu populi magiſtratum adiret.

4. Nec tamen omnia imperii iura ad populum his legibus tranſierunt, ſed multa adhuc potuit ſenatus, multa populus. Etſi enim ſine iuſſu populi magiſtratum adire nefas putabatur, magiſtratum tamen ita populus iubebat, ſi ſenatus autor fieret; & ſæpe ſenatus ſua ſolius autoritate & conſulibus & prætoribus magiſtratum abrogavit. uti Servilio Cæpioni *Flor.lib.67.* Cinnæ: *Velle. Paterc.* Caio Iulio Cæſari *Sueton. in Cæſ. c.16.* denique nec quicquam populus ſtatuere poterat, niſi eſſet provocatum, nec ad creationem magiſtratuum venire, niſi auſpicarentur Curules magiſtratus iuberentque. De bello etenim & fœderibus ad ſenatum referebatur, nulla habita

ra-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ratione populi *Liv. lib.* 2.

5. Sed deinde Tribunitia poteſtas omnem ſenſim ſenatui poteſtatem per vim & ſeditionem eripuit, etenim cum plebeii iracundiæ ſtimulis perciti ac multis irritati iniuriis in ſacrum montem ſeceſſiſſent, neceſſario ſenatus quia res aliter convenire non poterat, de creandis tribunis, aſſenſit, qui initio quinque, poſtea decem creati plebem contra optimatum potentiam ſeditioſis concionibus ciere, & ad novi commodi ſpem, ad nova conſilia impellere nunquam deſtiterunt, donec patres tribunitiis procellis agitati ſuum fere imperium perdiderunt. quæ ſenatus improbabat, ſæpius iubebat populus, & tribunis, iure interceſſionis SCta impedire ſollenne erat. Senatus vero iuſſa populi, ut ut nullo iure niterentur, impedire non poterat, ilico enim incitantibus

ibus tribunis, erumpebat ſedi-
io, ilico vis, ilico cædes : cuius
ericuli metu ſenatus tandem ad
)emocratiam imperium defle-
tere permiſit ; omnia ait, M.
Ianlius Tribunus Pl. adhuc
uantacunque petiſtis, obtinui-
is, ſeu vi ſeu fortuna veſtra,
:mpus etiam maiora conari,
ſtendite modo bellum, habebi-
s pacem, videant vos paratos
d vim, ius ipſi remittent. hinc
deo ius belli ; ſacerdotii & le-
um una lege ad populum con-
eſſit; duo quippe conſules ple-
eiis dediti, ſtudio conſtituti
ierunt, ut patrum poteſtatem
ifringerent. Hi igitur legem
enturitatis Comitiis pertule-
unt, ut quod tributim plebs iuſ-
ſſet, populum teneret ; quam
pſtea legem Hortenſius Dicta-
tr denuo repetitam ſanctius
ſibilivit; unde Pomponius *l.2.*
§8. *de Orig. Iuris* & Iuſtin. §. 4.
inſt.

inſt.de jur. nat. gent. & civil. Plebiſcitorum autoritatem Hortenſio acceptam ferunt.

6. Retinuit quidẽ ſenatus non communicata populo, quæ quãtacunque fuerint ariſtocraticum quid ſapuerunt, de quibus *Polyb l.6.& Paul.Man. de Sen.Rom.* Sed ambiguã plane nec certis definitam limitibus patrum fuiſſe poteſtatem quam plurima declarant. eluxit nonnunquam patrũ viguitque autoritas, ſæpius plebi prorſus ſuccubuit; invenias ſenatus decreto judicio liberatos, quibus tribuni ad populũ diem dixerant; diverſi generis exempla apud Valerium, Florum, Eutropium, & Paterculum extant, vix aſſequor, qua poteſtate Senatus Cæcilium Metellum, Tribunum Pl. & Caium J. Cæſarem prætorem, reipubl. adminiſtratione ſubmoverit, cum ex lege Voleronis Publii, Plebeii magi-

ſtra-

ratus tributis Comitiis crea-
entur & juſſu Populi ex lege Pu-
licolæ magiſtratus adirentur:
no reſtituit Cæſarem ſenatus
ıducto priori decreto. *Sueton. in
æſ.* Bella etiam nonnunquam
ola ſenatus autoritate decreta
ınt, & cogendi exercitus tribu-
. conſulibus facultas, *Cæſar. 1. de
llo civil. Sal. in Cat.* & tamen le-
e cautum erat, ne iniuſſu populi
e bello vel pace decerneretur.
nde fluctuavit reipublicæ pote-
as variis ſeditionum fluctibus
gitata, donec tandem exitialis
deterrima exitit Anarchia, &
plus in reſpubl. potuerunt, qui
ribus, nõ qui jure prevalebant;
ı non abs re Catilina apud Salu-
ſtum dixiſſe videatur: *poſtquã re-
ſublica*, ait, *in paucorum poten-
tum jus atque ditionem conceſſit,
ſemper illis reges: tetrachæ veſtigales
e: Populi, nationes ſtipẽdia pende-
r cæteri omnes ſtrenui, boni, nobiles,*

atque

atque ignobiles vulgus fuimus, ſi[ne]
gratia ſine autoritate, his obnox[ii]
quibus ſi reſpublica valeret, form[i]-
dini eſſemus. Caius Iul. Cæſar, cu[m]
Pompeio & M. Craſſo ſocieta-
tem iniit, ne quid in republic[a]
ageretur, quod diſplicuiſſet ul[li]
è tribus *Sueton. in Cæſ. c.* 19. ad ex-
tremum, is qui ſolet exitus con-
ſecutus eſt. Effrenis ſcilicet po-
tentium ambito, quæ nullis ia[m]
legibus coerceri poterat, in con-
tentiones erupit ac populari im-
perio attulit exitium.

7. Nam Cæſar devictis Pom-
peianarum partiũ reliquiis, po-
pulare civitatis genus in regiam
formam convertit, nec quicquã
reliquit populo, quam priſtinæ
libertatis imaginem, rempubli-
cam ſuo arbitratu ordinavit,
correxit faſtos vitio pontificum
per intercalandi licentiam tur-
batos, Senatum ſupplevit; patri-
tios allegit; prætorum, Edilium,
Quæ-

uæſtorum , minorum etiam
agiſtratuum numerum am-
piavit , notatos opere cenſorio
at ſententia iudicum de ambitu
ondemnatos reſtituit , comitia
m populo partitus eſt, ut exce-
pis conſulatus competitoribus,
c cætero numero candidato-
um, pro parte dimidia, quos po-
plus vellet , pronunciarentur,
o parte altera, quos ipſe dediſ-
ſ:, & tamen hæc ipſa populi ſuf-
agia in ſua manu habebat, in-
cutæ plebi ſub comitiorum ſpe-
c imponens , ne amiſſam peni-
ts libertatē propalam animad-
vrteret , nec ipſe dubitavit pa-
lam confiteri : Nihil amplius eſſe
rmpublicam , , appellationem
modo ſine ſpecie & corpore, Syl-
lam literas neſciſſe, qui dictatu-
ram depoſuerit: debere homines
ita conſideratius loqui ſecum,
apro lege accipere quæ dicat. Et
cm ipſi triumphanti ac ſubſel-

lia tribunitia prætervehe[illegible] unus tribunorum Pontius Aqui-la non aſſurgeret, proclamav[illegible] repete ergo a me, Aquila, rem-publicam tribunus. Suſcep[illegible] continuum conſulatum, Dicta-turam perpetuam, præfectura[illegible] morum, prænomen imperato[illegible] *Suetoꝛ.in Caſ. c.* 40.41.76.77.7[illegible]. Ex quibus intelligitur, quam v[illegible] re *lib.* 5. Eutropius Cæſarem [illegible] Auguſtum ſub Dictaturæ nomi-ne regnaſſe & *lib. 6. in fin.* Cæſ[illegible] honores ex ſua voluntate præſt[illegible] bat, qui à populo ante deferr[illegible] bantur, ac alia regia ac pene t[illegible] rannica faciebat. Et Cicero ſub[illegible] latam libertatem ac nullam ſ[illegible] pereſſe rempublicam paſſim i[illegible] gemuit. 1. *off.* 1. *de natur. Deo* *lib.* 11. *fam. ad Brutum* ſcribit: *i[illegible] confidunt ac ſperant cives, ut ante rege, ſic hoc tempore, regno te rem publicam liberaturum.* Tyrannid[illegible] quidem Cæſar, & armis civilibu[illegible]

ſub

ubiecit rempublicam, ac idcirco
e iure interemtum iri metuens
Ctum fieri curavit, ac jureju-
ando omnes aſtrinſit, ut Sacro-
nctus haberetur.

8. Nec tamen omne omnino
is imperii Cæſari adimere au-
m, cum populus delata ipſi per-
etuitate Dictaturæ imperandi
tulum contulerit, ſive ſolito in
ſum favore, ſive quia aliter non
oterat, quod vim imperii Cæ-
r iam omnem teneret, referti
nt exemplis ſententiisque hi-
orici, quæ regiam Cæſaris po-
ſtatem oſtendunt. Lex quidem
egia, quæ prorſus imperium in
nius manum reſignavit, Iulii
mpore haud fuit perlata. Sed
uid, obſecro, inter perpetuam
æſaris Dictaturam populi ſuf-
agio obtentam & regiam il-
lm, Auguſti procul dubio tem-
pribus latam, interfuit? Maieſtas
æ. *Bodinus* 1. *de repub.* 8. eſt ſum-

ma in cives ac ſubditos, legibus que ſoluta poteſtas, quam ill bene definiverit non diſputo: il lud ſane cuivis in hiſtoriis vel le viter verſato facile ſubolet; ſum mam ac perpetuam in republic poteſtatem competiſſe Cæſar ſive vi ſive lege Comitiali quæſi tam. Redolebat antiquitus Re giam poteſtatem Dictatura, cu propterea temporis modum de finiebant, quia iuris non pote rant. *Liv. lib.* 4. Itaque perpetuan Cæſaris Dictaturã regnum fuiſſ oportuit, neque poteſtatis nequ temporis terminis circumſcript Lucio Syllæ populus in octogint annos Dictaturã detulit, ut tan dem temporis decurſu deſineret ad populi arbitrium relapſura. Cæſari vero obtulit ſine lege, quo indubio argumento ipſum ſolutum legibus reipublicæ do minum conſtituit. *Polyb. lib.* 3 omnibus Dictatoribus ſolutum
impe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

nperium attribuit temporis
ıntum curriculo definitam:
æſaris vero Dictaturæ tempo-
s etiam acceſſit perpetuitas.
hrgiri quidem Bodino oportet,
ictaturam præcariam fuiſſe ac
ependentem, ut ut adminiſtra-
o reipublicæ regia videretur.
ut id tuto de omnibus aliis
xeris, ita de Cæſare aſſerere
agnæ eſt imprudentiæ. Etenim
æſar, ut ſub inveterato Dicta-
ıræ titulo occupatæ reipublicæ
ividiam declinaret, fucum fecit
ppulo ac ſub pallio Dictaturæ
ıtius reipublicæ ſummam de-
nuit. Sacra æque ordinabat ac
ofana, conſulatum pro arbi-
o dabat, abrogabat tribunis
agiſtratū. Abibant magiſtratu
onſules, cæterique omnes, crea-
t Dictatore, ſoli relinqueban-
tr Tribuni Pl. hos neque creare
eque dejicere poterant Dicta-
tres. Quid multis? jura ſacro-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

rum, juriſdictionem, Pacis & belli poteſtatem obtinuit Cæſar, ut ut ſuppreſſæ reipublicæ invidiam priſtinæ libertatis ſimulacris ſubdola ſimulatione lenire allaboraret.

9. Poſt interemtum Cæſarem quam plurimi quidem amiſſam libertatem recipere ſtuduerunt, Brutorum, Octavii, Antonii Lepidique armis hinc & hinc concuſſam ac fluctuantem: ſed prævaluit, adverſa dicam an ſecunda fortuna, ut Cæſar Octavianus, pulſis ac domitis factionum ducibus, ac extinctis civilium diſcordiarum fomitibus, omnis bellis civilibus feſſa ſub nomine principis in imperium acciperet. nec unquam populus poſt de repetenda republica cogitavit, niſi poſt Caii Caligulæ interitum *Ioſeph. 19. de Antiq. Iuda.* ſed cunctando occupandi exercitum facultatem Claudio dederunt

manent adhuc Auguſti ipſius imperii veſtigia, ut penitus ex voto, quod extat apud Suetonium, huius ſtatus fundamenta iecisſe videatur. Reſpuit odioſum Dictaturæ nomen, ſed *ut ait Dion. lib.* 54. honore atque autoritate Dictatores omnes anteivit, & ſane regium ipſius imperium tam liquidum eſt, ut mira hic ſit Bodini diſſenſio, qui tamen immemor ſui, Auguſtum, verbo Tribunum Plebis & principem appellatum, reipſa regem fuiſſe diſerte ſcribit.4.*de rep*.377. Tacitus qui vir & quantus! centies imperatoriam maieſtatem inculcat, 1. *Hiſtor*.pacis interfuiſſe ſcribit, omnem poteſtatem ad unum deferri & alibi Auguſti domum vocat regnatricē. *Dion. lib*.53. aliter fieri non poſſe *dicit*, quin ſub regno Romani ſe eſſe fateantur, delata ad imperatores rerum ſumma *lib*.51.*ait Auguſtus*,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ex quo regnum habuit, nihil truci *lentum admiſit.* Et Caius Cæſa Calig. cum audiret forte reg concertantes apud ſe de nobil tate generis, exclamavit, εἰς κο ρανος ἔςω εἰς βασιλεύς. nec mu tum abfuit, quin ſtatim diadem ſumeret, verum admonitus Principum & regum ſe exceſſiſ faſtigium, divinam ſibi maieſta tem aſſerere cœpit. *Sueton. i* *Calig.* quid multis opus eſt? Le Regia totam reipublicæ facien vel mutavit vel confirmavit, & quam populus ſtante republic poteſtatem tenuerat, in unun contulit: unde & Regia dicta eſt quia ſtatum reipublicæ popula rem regium fecit, rransfuſa in Cæſarem Romani imperii maie ſtate. Manſit quidem, ſi eſſentia liter conſideres, eadem maieſtas, indeque Romani imperii eſt propagata definitio, ſed ſubiecto exiſtentiæ diſſidere cœpit, nam

in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

in una defixa fuit, quæ antea omnium fuerat. De Lege Regia eleganter diſſeruit vir doctiſſimus Thomas Lanſius, qui adiri poteſt. Sed minuenda eſt prorſus Bodini opinio, qui eam tempore Veſpaſiani primum perlatum fuiſſe contendit. Senatus P. Q. R. cum Veſpaſiani imperium confirmaret, eandem ipſi quam Div. Auguſtus & cæteri principes poteſtatem obtinuiſſent, tribuebat, igitur & Div. Auguſtus regia poteſtate vel tacita vel expreſſa lege præditus fuit, ſi Veſpaſiani poteſtas ad eam congruit. *Tac. 4. Hiſtor.* Sed etiamſi Auguſtus ut & inſecuti principes rempublicam pro arbitrio agerent, tamen Caii Iulii artem edocti, miro veterum magiſtratuum fuco regale imperium illinebant. *Tacit. lib. 4. Annal. & paſſim.* donec procedente tempore regii nominis invidia exoleſceret.

10. Nihil igitur dubitandum eſt, quin Cæſarum imperium inde à Iulio ad Francorum Cæſarum tempora uſq; regiam omnino & abſolutam maieſtatẽ continuerit. Et legum poteſtas, & iuriſdictio, & magiſtratuum creatio ſacrorum deniq; bellique poteſtas in ipſorũ arbitrio fuerunt; *l. un. in pr. ff. ad L. Iul. de ambitu. Nov. 78. Anton. Aug. Fulv. Vrſ. de leg. Reg. & copioſe doctiſſimus Arniſæus 2. de republ. c. 6. ſect.* 4. de Græcis imperatoribus non attinet adiicere cum hiſtoriæ regiam eorum poteſtatem liquido prodiderint.

11. Poſt Ottonum tempora Cæſarum poteſtas paulatim imminui cœpit, pręcipue vero pontifices, erepta Cæſaribus ſacrorum cura & Epiſcoporum creandorum poteſtate ſibi vindicata, non imperatoris ſolum ſed & imperii maieſtatem attenuarunt. Etenim cum Henrico Quinto

ius

ius Epiſcopatuum eriperet Pontifex, plus imperatorem, quam dimidium ſuæ iuriſdictionis perdidiſſe ait *Æmilius lib.5.* Competierat imperatoribus illibata pontificis Romani creatio eamque Henricus Tertius libere exercuit & lege confirmavit, tribus pontificibus: Benedicto nono, Sylveſtro tertio & Gregorio ſexto, ſeditioſo certamine de pontificatu contendentibus, amotis, ac Bambergenſi Epiſcopo Clemente ſecundo, ijs ſubſtituto. Clementi virus ſublato Damaſū & huic rurſus Leonem nonum ſucceſſorem dedit. De conſtituendis Epiſcopis, quin Cæſaribus in imperio ſtatuere liceret, nemo ambigere ſuſtinuerat, ſed Gregorius ſeptimus Edicto præcepit Epiſcopis, ne diſtribui Epiſcopatus ab imperatore paterentur, neve ab eo peterent ſui confirmationem. Nec hic conſtitit

Gre-

Gregorii furor, ſed illam à to imperatoribus & Epiſcopis Romanis ſancitam & toties repetitam legem, qua ſine aſſenſu imperatoris Romanum Epiſcopum creari non licebat, prorſus confringere equis viriſque anniſus eſt. Commiſit Henricum Seniorem cum Saxoniæ principibus, quo liberius imperatoriæ maieſtatis iugum excuteret; quod etſi Henrico patri non poterat, qui antiquiſſimam ſemper habuit imperii maieſtatem, filio tamen, id poſtea Calixtus extorſit. Etenim Henricus nefandis pontificum machinationibus & perfidioſis ſuorum feſſus defectionibus, ceſſit rabiei pontificum, ac ius creandi pontificis, conſtituendi Epiſcopos, iura denique ſacrorum omnia Rom. pontifici apud Vangiones publicato decreto reſignavit: anno Chriſti milleſimo centeſimo vigeſimo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

eſimoſecundo, non. Calend.
Octob. *Peuc. 4. Chron.* Nec in ſa-
cris tantum imperatoria maie-
ſtas eviluit, ſed occaſione Electi-
tii iuris in profanis quoque iuri-
bus decrevit. nam poſtquam
Germanorum procerum ſuffra-
giis eligi Cæſares cœperunt, cer-
tis legibus circumſcriptam im-
perii poteſtatem adepti, non
amplius pro arbitrio rerum gu-
bernacula moderabantur. præci-
pua quidem manſit Cęſarum au-
ctoritas & pleraque ſoli ex ſen-
tentia uſque ad Carolum quar-
tum gerere potuerunt, ſed adacti
in certas leges, proceres alicubi
in imperii ſocietatem adſcive-
runt: id quod hiſtoriæ ſuppedi-
tant.

14. At Carolus Quartus, qui
illicitis artibus rerum potiri cœ-
perat, quique filium Wence-
ſlaum quibuſcunq; conditioni-
bus ad imperium extollere ſata-
gebat,

gebat, lege lata, quæ Aureæ Bullę nomine iam celebris eſt, plurimum priſtinæ maieſtati detraxit: ſuſtulit, fateor, divino conſilio diſſidia, quæ in Electionibus antea accidere conſueverant. Sed Cæſarum opes ac patrimonia exitioſiſſimo exemplo fere diſtraxit. Vnde factum eſt, ut à multo iam tempore Auſtriaci cæteris Germaniæ principibus opulentiores, cum ingenti Germanicæ libertatis periculo, Cæſareo diademate ſoli micuerint. Bella quidem communi Cæſaris & ſtatuum decreto ſuſcepta, communi eorum impendio geruntur. Camerale itèm iudicium Spirenſe procerum ſumtibus conſiſtit. Sed quę ad ſplendorem Cæſaris dignitatemque ſuſtentandam pertinent, propriis cuiuſque Cæſaris opibus incumbunt. Occurrere quidem Electores publicæ huic inopiæ in impe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

atoria Capitulatione volue-
unt, ſtatuta iurataque lege, ut
æſares aperta imperii feuda
ulli alii conferant, ſed Cæſareo
atrimonio reſervent; quomodo
ero id uſquedum ſucceſſerit,
ventus declarat, ea ſane eſt re-
um facies, ut nec vitia noſtra,
ec remedia pati quæamus. Sed
oſint quærelæ, ne tum quidem
catæ futuræ, ut ait ille, cum for-
tan neceſſariæ erunt: iura nimi-
um imperii non vitia perſeque-
tur.

PARS

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

PARS TERTIA.

CAP. I.

De fine Reipublicæ Germanicæ.

I. SUPERIVS unamquamque rempublicam à publica civium ſalute & felicitate menſuram accipere tradidimus; quæ quia in rectis reipublicæ formis tam parentium quā imperantium commoda complectitur, convenient ſane Auguſti titulo Cæſarem inſigniri fatendum eſt, quem etſi ab Octaviano, qui primus ob felicem geſtæ reipubl, ſucceſſum, hoc nominis encomio ſplenduit, ſucceſſores acceperunt: imperatores tamen Germani fauſtiori omine à fine gerendæ reipublicæ, non ab augurio, unde quidam auguſti nomen Octavino inditum ferunt. *mehrer des Reichs* decoro emblemate cele-
bran-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

brantur: augent ſane rempublicam, qui in iuſtitia & æquitate ſummis pariter ac infimis ſuum tribui faciunt. Et hercle longe felicius geritur reſpublica, ſuumque aſſequitur finem, ſi magiſtratibus ſua conſtet autoritas, ac ſubditi in ſuo quiſque ordine & gradu ab iniuria undequaque præſtentur tuti; quam ſi longe lateque propagentur imperii fines, non enim quam maxime dilatatos efficere imperii terminos reipublicæ felicitas eſt, ſed maximos minimos ſuo quoſque loco tueri. Cadit igitur calumnia eorum qui ex eo irriſui habent hunc titulum, quod multis abhinc annis Cæſares nec quicquam imperium adauxerint.

2. Contendimus autem omnium vel infimæ ſortis civium ſalutem reipublicæ noſtræ eſſe propoſitam, niſi imperium vitioſum à rectis formis deflexiſſe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

proprio ac turpi teſtimonio conteſtari velimus. Humano corpori reſpubica ſimillima eſt, in quo diverſa membra certo ordine locata, ſuo quæque munere funguntur. Capitis imperio utimur; inſerviunt cętera; ſed ita ut unius ſit præſtantior opera, alterius vilior: in pectore robur conſiſtit; pedes manuſque fulciunt & parant. Interiora corporis in alimentum accepta ac juſta temperie digeſta quoquo in omnes partes diffundunt, ut ſuus cuique paſtus ſuppeditet, & tota compages, concinnentibus inter ſe partibus ſervetur incolumis: nam ſimul vel deſpectiſſima pars aliqua corporis corripitur, totum repente corpus languore & ęgritudine oppletur, ac tandem diſſolutio ſequitur, niſi pars affecta convenienti remedio curetur. conſimilis prorſus eſt imperii ratio, quod facile intelligit, qui re-

rum-

rumpublicarum naturam, & quibus legibus cives in unam rempublicam coïverint, non ignorat. Sunt principes in noſtra republica & magiſtratus, ſunt Conſiliarii, & equeſtris ordinis viri, ſunt denique mercatores, agricolæ & opifices. Principes & magiſtratus ſunt reipublicæ caput. Conſilarii oculi & ſpeculatores. Ordo nobilium & milites pectus ac robur repræſentant: mercatores, agricolæ & opifices, ad manuum pedumque munia conveniunt; quos ſi deprimunt principes opibuſq; exhauriunt, perinde faciunt ac ſi ſibi manus pedeſve præſcinderent, aut certe ſucco paſtuque ſubtracto macie attenuarent, quo in capite vel pectore abundantior ſuppeteret pinguedo. egregiam vero illam corporis pulcritudinem habitumque conformem! viget igitur reſpublica, ſi capiti obtempe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

rabitur, pectus, robur ſcilicet ma-
nus, pedeſque ſecuri injuriarum
ſua munia obiverint, ac ſuo ordi-
ne fuerint tuti. Sed callida hodi-
conſilia in precio ſunt, unde tan-
dem ipſi principes exoſi ſubditi
regnis provinciiſque excidiſſe
conſpiciuntur, nec diſſimilis eri
eventus ubi ſimilia præceſſerint

CAP. II.

De ſubjecto imperante, ſeu Civi-bus reipublicæ imperantibus, & primo de Cæſaribus.

1. PRÆTEREA, ut Tacitus regibus olim Germanorum non infinitam fuiſſe & liberam poteſtatem prodidit, ita hac ætate conſtat imperii Romano-Germanici ſummam non uni Cæſari competere, ſed principes & civitates in imperii ſocietatem certis legibus deveniſſe. unde Germanorum rempublicam ex capite & membris

con-

onſiſtere dixit Thuan. 2. *Hiſtor.* *pr.* qui itidem principem & caut eſſe Cæſarem ait, ſecutus rocul dubio Aureã Bullam *t.2.* *ego enim archiepiſcopus*, &c. & ıultoties Cæſares in receſſibus nperii repetitum hunc honoris potеſtatis titulum ſibi attriıerunt. *R. A.* anno 1530. § *rgleichen* item anno 1566. §. *vvir vollen auch, als Romiſcher Kaiſer nd Oberhaupt im heiligen Reich, &c.* Membra Imperii ſunt Principes & civitates, qui vulgato m nomine ſtatus imperii apllantur *R. A.* anno 1544. §. *als aben vvir, &c. eingeleibte glieder r Keyſerlichen Majeſtat R. A.* an. 41. in pr. item *glieder des Reichs A.* anno 1530. § *vveiter &c.*

2. Cæſarum appellatio prinpio non officii ſed familiæ fuit, d conſtituto à Iulio Cæſare reo dominatu, ſuceſſores ut contoris imperium ſic & nomen

ſuſceperunt: Auguſti fere ſimi s
ratio fuit. Imperatores ſtante -
publica appellabantur, qui ex -
citui cum imperio præfecti f -
citer cum hoſte confiixerant;u -
de Cæſares poſtea populare p -
mum imperatorum nomen c
proinde minus invidioſum ſi
indiderunt. Principes diceba ,
qui à cenſoribus in ſenatu c -
ſtituti , ut primi ſententi n
rogarentur. Item eos, quor n
inter cives præcipua erat auct -
tas. *Paul. Man. de Senat. Rom.* &
Plutarhus Ciceronem facile in -
publ. principem fuiſſe refert. It
Valerius Maximus Metellu ,
poſtquam Africanum poſter -
rem ſubito caſu interiiſſe aud -
rat, exclamaſſe ſcribit: *interiiti-*
vitatis princeps. Cicero paſſ n
Pompeium principem nomin t.
Sub his autem nominibus Cæ -
res principio invidioſam pot -
tiam occultantes, omnia in imp -
ri m

rium acceperunt, unde ad poſteros promiſcua horum nominum appellatio defluxit, non familiæ jam aut ſplendoris ſed poteſtatis ſignificatio.

3. In principio autem imperatores ſucceſſione imperium nacti ad Ottonem tertium Saxonem uſque nunquam interruptam ſuccedendi conſuetudinē produxerunt: nec impedit quam plurimos Cæſarum antea violentis militum ſuffragiis vel ſenatus ſtatuumque conſenſu eſſe electos, id enim nonnunquam vi contigit, ſæpius deficientibus legitimis hæredibus: non certe quia ſuccedere non licebat, ſed quia ſucceſſor deerat. Errore igitur ducuntur qui poſt Caligulæ interitum electionis principiū ponunt; accedere quidem his videtur Trebellius Pollio in Divo Claudio. *Quintillus frater*, ait, *Claudio ad ſydera demigrante, vir*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ſanctus & ſui fratris vere frater d
latum ſibi omnium judicio ſuſcep
imperium , non hæreditarium ſ
merito virtutum. Sed quid juv
nos hic detineri diutius?

4. Hodie Cæſares ad faſt
gium hujus Majeſtatis non d
functi imperatoris conjunctio
ſed Electorum ſuffragia prov
hunt, *Aur. Bull. tit.* 2.

5. Fit autem Electioni locu
quando eligendi Cæſaris nece
ſitas emergit *Aur. Bull. d. tit. in p*

6. Emergit autem morte, re
ſignatione vel depoſitione Cæſa
ris : nonnunquam utilitatis pu
blicæ cauſa viventi ſucceſſor de
ſtinatur etiam invito *art.* 32
Capitul. Div. Matth. imperatoris.

7. De morte fuſtra ſubjunxe
ro. Reſignatio eſt libera Cæſa
ris voluntate rite facta impera
toriæ poteſtatis abdicatio. Licet
autem imperatoribus imper
habenas ſua ſponte deponere

Dio

Diocletiani, Maximiniani Herculei, Lotharii primi & Caroli V. exempla declarant, & complurium autoritate docuit Buxtorffius *theſ.*10. *in diſſert.ad Aur.Bull.* Sed negavit fas eſſe Cæſari Paulus 4. Pontifex, imperium ejerare niſi Romanæ ſedis autoritas interveniret, cui, ſi diis placet, ſoli de ejeratione & privatione decernere, divinitus datum ſit *Thuan.* 21. *Hiſtor.* indignæ ineptiæ, quas verbo refellas.

8. Liberrima Cæſaris voluntas requiritur, ſecus juramenti religione, quo devincti ſunt Cæſari ſtatus & ſubditi, minime ſolverentur, qui legitimæ poteſtatis jugum vel invito, vel coacto Cæſari excuſſerint, prout contigit Carolo Craſſo.

9. Quoniam vero reſignatio nihil eſt aliud, quam debitę obedientiæ & ſubjectionis remiſſio: Intelligitur iis faciendam eſſe,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

qui obedientiam debuerunt: vero procul dubio immediat ſunt imperii ſtatus, quorum partes in Cæſaribus eligendis perpetuo privilegio ſuſtinent Electores: coram his igitur imperatoriam dignitatem ejurandam eſſe efficitur: quid vero omnino juris eſt pontifici in Cæſarem & imperium? ſane ſi quicquam ad Papam imperium attinet; aut ſuperior Cæſare eſt & ſtatibus, aut par, aut inferior. Si ſuperior, nulla eſt Cæſaris ſtatuumque majeſtas, non enim eſt ſummum, quo eſt aliud ſuperius. Si par, quomodo æqualibus dominabitur? præcipiendi ſane poteſtas quæ vi imperii exeritur, extrinſeca eſt, & propterea ſubjectum deſiderat, quod ſuccumbat agenti pareatque *Ariſt. 3. Eth. 1. quod vero ſuccumbit, non eſt ei, cui ſuccumbit æquale, quia æqualitas & poteſtas imperii differunt fundamento Relatio-*

ationis. Si inferior; quomodo le-
es ponet iis, à quibus accipere
portet? cæterum nequicquam
e clavium poteſtate ineptiunt:
Cardinales ad pontificis nutum
ronunciare ſoliti, *inquit Thuan.*
1. *Hiſt.* ac delecti, ut & de Caroli
eſſione & inauguratione Fer-
inandi diſpicerent, reſponde-
unt: acta Francofurti, (ibi enim
eſſerat imperio Carolus) nullius
ſſe momenti, cum non interve-
ierit in iis S. S. autoritatis &
Chriſti vicarii, cui claves cœleſtis
c terreni imperii creditæ ſint, ſi-
e quibus nec Carolus legitime
mperio ſolutus, nec Ferdinan-
us in imperium recte ſucceſſiſſe
ici queat. Quid, quæſo, abſur-
lius dicam, an magis impium
lici poſſet, quam claves cœleſtis
mperii pontifici datas eſſe? anne
tiam ſervatoris noſtri cœleſte
mperium à pontifice dependet?
Chriſtus dicit Matth. ult. mihi
data

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

data eſt omnis poteſtas in cœl
& in terra; credo ſcilicet à pont
fice. Sed audiamus pontificer
adhuc paululum, qui Guſmann
Cæſaris legato reſpondit. Quo
niam Carolus apud nullum ni
ſe Cæſaream dignitatem ejera
re, nec Ferdinandus eam citr
conſenſum ſuum accipere poſſit
ipſum intra tres menſes, iis, qua
à Cardinalibus propoſita ſint, ſa-
tisfacere debere. Sed Ferdinādus
Cæſar, inſulſas Carafæ pontificis
quiſquilias nihil moratus, conti-
nuo de re omni certior factus
Guſmanno mandat, ut niſi poſt
triduum à mandato accepto à
pontifice admittatur, ipſe rebus
compoſitis Roma diſcedat, de-
nunciatione ante facta, ſe quan-
do à Cæſare ad pontificem ſit
ablegatus, ut ei more maiorem
filialem honorem exhibeat, nec
tam longo tempore non abſque
Cæſareæ majeſtatis imminutio-

ne

ne ad mandata exequenda admitti potuerit, Roma diſcedere, ut Cæſarem de iis, quæ in hoc negocio intervenerunt, certiorem faciat: qui mox re cum VII viris deliberata id facturus ſit, quod imperiali dignitati convenire videbitur.

10. De depoſitione Cæſaris periculoſa & difficilis eſt commentatio. ſi quidem uni Cæſari tota rerum ſumma competeret, proclivius quid certi definiremus, quippe conſtaret, nondum perrupto penitus reipublicæ vinculo, conſiſtere imperandi relationem atque parendi, agendique ac proinde depellendi magiſtratus poteſtate ſubditos deſtitui; ut ut principes iniquiſſima, quæ tamen reipublicæ fundamenta non afficiant, admiſerint. egregie diſſeruit in hanc ſententiã eruditiſſimus Arniſæus *in lib. de poteſtate in principes ſẽper inviol.*

11. At

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

11. At vero cum imperii leges non omnem imperatori majeſtatem deferant; pendeat facile quiſquam animi, utrum imperator legitima etiam poteſtate continuo ceciderit, ſi datæ poteſtatis limites transgreſſus, ea quoque uſurpet, quæ capitulationis legibus ſine ſtatuum ſuffragio exequi non licuerunt, vel non abuſus poteſtate legitima: Arniſæus ex conventionis legibus depelli imperio poſſe non dubitat, *d. lib. de princ. pot.* &c. *c.* 1. propterea, quod Alciati aliorumque judicio, domino prius frangente fidem ſubditi quoque conventionis legibus liberati cenſeantur, quas ipſe princeps irritas prior habuiſſet. adducitur Gloſſa, Alexander: Carer. & Epiſcopi Moguntini de abdicatione Henrici quarti dicterium. Reinkingus paulo liberius: de principibus ſine diſcrimine detur-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

urbandis decernit. *lib.*1. *claſſ.*1.c.
in. Sed vereor, ut ad principia
olitica congruentia dixerint.
æ enim ille iſtiuſmodi conven-
ones non ſatis aſſequitur, qui
nperium potius iis dari, quam
enegari exiſtimat. excipiuntur
iquam his conventionibus im-
erii partes, quas in principem
on conferunt Electores, ſed ſibi
atibuſque reſervant, in ſtatuum
ariter & Cæſaris moderamine
lictas: non detractæ vero his
gibus, imperii partes, iiſdem
onditionibus in Cæſarem tran-
unt, quibus abſolutæ poteſta-
s princeps perfruitur, ut proin-
e principes diviſam majeſtatem
depti, quantam & quatenus
depti non alia ratione perdant,
ſi abſolute rerum potirentur.
on excidit igitur convenienti
pteſtate Cæſar, etiamſi debiti
nperii terminos tranſiliverit,
c, opinor, cohibebit aſſenſio-
nem

nem vir doctiſſimus, ſi ſua ipſi
argumenta, quibus tantope
principum authoritatem mu
nivit, ut par eſt, interpretabitu
nam earum majeſtatis partiu
dominus conſtituitur, imper
tor, quaſquas ipſi Electores co
tulerint.

12. Capitulatio vero de da
poteſtate nihil imminuit, ſe
quas majeſtatis partes non im
pertiant Electores, declarat, &
paulo profundius penetrarem
rebus potius quam verbis dedit
nulla pene deprehenderet
conventio. ecquid enim conve
tionis eſt, ſi de re mea tibi ind
bita non danda paciſcerer? ec
vendo tibi fundum, tertia part
detracta: numnam de parte, ne
que vendita neque tradita con
veniſſe judicabor? digna profe
cto tractatio, quam uberius exe
queremur. ſed habenda eſt rati
inſtituti.

13. Se

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

12. Sed cum fieri non poſſit, quin omnis reſpublica, quæ ſuo imperio regitur, abſoluta rerum omnium ſit domina, ſive in uno ſive diverſis ſubjectis Imperii poteſtas ſita ſit, ſequitur omnino, de rerum partibus, quarum moderatio in Cęſarem non tranſivit, ſtatus cum Cæſare conjunctim ſtatuere, ac ariſtocratice dominari. unde efficitur fruſtra quæri, an liceat defugere Cæſaris imperia, ubi ſolus imperandi poteſtate non polleat. impune quippe negligitur juriſdictio, quæ poteſtatis limites egreditur, nec ibi inobedientia eſt, ubi nulla imperandi poteſtas, quæ vero ſolius Cæſarei ſint imperii, & quæ conjunctim principes temperent, diviſa ſuo loco rerum genera demonſtrabunt.

13. Cæterum vivo adhuc Cęſari unanimi Electorum ſuffragio Cæſariſque aſſenſu ſucceſſo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

rem ſubiungere permiſſũ eſt, ſi i
ex uſu videatur: ſed ſine Cæſar
conſenſu Electionẽ irritam dic
Buxtorffius. ſed id ex Aurea Bull
vix convenit, ſi modo Cæſar ne
gligentius rempublicam admin
ſtraret, omitto capitulationem
quæ & invito Cæſari ſucceſſo
rem ſubſtitui poſſe diſerte decla
rat. Capit. Matth. & Ferdinanc

14 Ergo, ſi, ut diximus, hi
caſibus imperium vacet, vel alia
uſui ſit imperio, Carolina con
ſtitutio Electores creandi Cæſa
ris neceſſitate aſtrinxit, *Aur. Bull*
tit. 1. *in pr. d. tit.* 4. Moguntinus
Trevericus & Agrippinas Archie
piſcopi. Rex Bohemiæ, Palatinus
ad Rhenum, Saxo & Brandebur
gicus ſeptemviri hoc munere
funguntur *d. c.* 4. Secluſis aliis
imperii ordinibus, quos ante
Friderici ſecundi Imperium ſæ
pius eligendis Cæſaribus inter
fuiſſe proditũ eſt, de quo poſtea.

15. Poſt-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

15. Poſtquam igitur Moguntino de Cæſaris obitu innotuit, intra menſem à die notitiæ, Electoribus cæteris, literis denuntiat *Aur. Bull. t.1. §.cum autem & tit.18.* ut intra tres menſes à certo & expreſſo die, quo verſimile eſt, intimationis, quas vocant, literas redditum iri, Francofurti conveniant ipſi, aut miſſos cum ſufficienti mandato legatos præfinito tempore præſto eſſe jubeant, Cæſaris eligendi cauſa *Aur. Bull. tit. 1. §. præterea.*

16. Nec trimeſtre ſpatium publica lege definitum ſuo ſolius arbitrio reſtringere poterit Moguntinus, tum quia jus publicum non eſt in ipſius manu, tum quia Electorum jura ne Cæſari minuere licet: *Aur. Bull. 2. §. & quia.* Sed tenentur inſervire Imperio Electores, ſi citius eos convenire reipublicę uſus requireret, Buxtorff. *d. diſputat. theſ.* 20.

17. Si vero ſuperſedeat Mo guntinus ſuo muneri, ſua ſpont vel mutuo admoniti ſeptem viri Francofurti convenire juſſi ſunt Cęſarē electuri *d. t.§.cum autem*

18. Illegitima vero eſt Ele ctio,ſi Moguntinus quibuſdan vocatis unum atque alterun omiſerit *arg. §.debet autem.* nan ad Electiones & collegiorun actiones, omnes vocari deben *c. bonæ memoriæ c. quod ſicut. §. ſ autem de Electionib. c.cum in eccle ſiis eod.in 6. Fachin. conſ. 55. vol.1* Conſiſtere quidem initio Ele ctionem Buxtorffius autumat, ſed à contemto & ratam & irri tam haberi poſſe,*d. diſput. th.* 18. *&* 19.de quo magnopere dubi to,cur enim non acceſſit vel non vocatus?conveniant,ait impera tor, motu proprio, ſi Moguntinus in intimatione & executione fuit negligens, etiam nō vocati *d. loc.§ cum autem.* Si, inquam, negli-

negligens fuerit Moguntinus, an igitur ſola negligentiæ culpa putanda eſt, ſi aliquibus citatis, alios habeat contemtui? non temere ſed ſubdolo conſilio præteriti forte viderentur. quid igitur? rem nullibi definitam nec ego definio. Prudēter ſane Principes ultro advenerint, quia Electio jure publico ipſis, non vocatione Moguntini tributa eſt.

19. Quid igitur, ſi negligentia Moguntini fiat, ut proprio motu principes convenire oporteat? conſtiteritne Electio, uno atque altero non ſponte advolante? an vero congregati Electores abſentem adventus admonere debebunt? Electionem ratam putem: etenim ultro unicuique conveniendi neceſſitas incubuit; ergo propria cujusque abſentiæ culpa complurium vota non impediet *d. loc. §. cum autem & §. ſeq.* prudenter ſane prin-

cipes de adventu interpellabun[t] abſentes, ut turbarum occaſi[o] evitetur.

20. Electores Eccleſiaſtici æque ac politici ordinis, illi nondum confirmati à pontifice, neque à Cæſare inveſtiti, hi octodecim annorum Electioni Cæſaris intereſſe poſſunt *Aur. Bull. t. 7. Heig. 1. quæſt. 4. Buxtorff. in d. diſp.*

21. Loci quidem non uſque adeo præſciſa neceſſitas eſt, ut Ruperti Electio, quem Bopardię elegerunt, declarat *Peuc. lib. 5.* non temere tamen Electores quid in republica innovaverint.

22. Coacti jam Electores ad formulam præſcriptam jurisjurandi religione obſtricti aggrediuntur opus, ac quem intra triginta à præſtito juramento dies Germanicæ ſtirpis vel unanimi conſenſu vel plurium ſuffragiis eligunt, is legitimus Imperator

rite

te haberi ſolet *Aur. Bull. c.2. §. [v]eſtito & §. poſtquam ſeq.* uſque [a]deo, ut unus Electorum à tri[b]us aliis electus ſibiipſi ſuffraga[ri], ac addito proprio voto diſſi[d]entes numero ſuffragiorum [vi]ncere poſſit *d. tit.2.§. fin.*

23. Quod autem de dierum [n]umero addidimus, non eo per[ti]net, quaſi præterito triginta [di]erum decurſu, eligendi pote[ſt]atem obſeptam velimus, ſed [q]uod Electoribus non ſit impu[n]e, ſi ultra electionem protraxe[ri]nt: nam exacto triginta dierum [c]urriculo, neque dum edito Cæ[ſa]re, pane ſolum & aqua vivere [ju]ſſi ſunt, uſque dum hac ciba[ri]orum tenuitate commonefacti [m]aiori ſaltem votorum numero [i]n Cæſarem conſpirent *d. loc. §. [v]eſtito &c.*

24. Recedere quoque Fran[co]furto Electores jure non po[te]runt, priusquam Imperatorem

prodiderint *d. loc.* & quoniam
hæc Carolina conſtitutio com
muni Cæſaris omniumque pro
cerum conſenſu munita eſt *Au*
Bull. in.proœm. Non licet Electo
ribus contra niti aut propria au
toritate publicæ legis vigorem
pervertere, jurejurando etiam ad
præſcriptam regulam devinct
eius enim eſt abrogatio, cuiu
inſtitutio legum; ut ex princi
piis politicis liquidum eſt. E
eligendi facultas ſeptemviri
non jure majeſtatis, ſed perpetu
magiſtratus competit, quem no-
mine & conſenſu totius Imperii
conſecuti, aliter gerere non poſ-
ſunt, quam ad publicarum le-
gum amuſſim: exemplo omnium
magiſtratuum.

25. Sed & legitime citati Ele-
ctores ius ſuffragii tum quidem
amittunt, ſi neque ipſi, neque per
procuratores Electioni interfue-
rint, aut pręſentes ante Electum
Cæ-

Cæſarem receſſerint *Aur. Bull. c.* 1.§.*debet autem.*

26. Electus denique hoc pacto Cæſar non prius imperii adminiſtrationem ſuſcipit, quam Electoribus jura & immunitates illibatas fore, ac ſancte capitulationem ſervatum iri receperit.*d. loc.*§. *& quia* &c.

26. Quo facto libera ſtatim adeundi imperii facultas eſt, nec eſt, quod Pontificis Romani confirmationem ſeu approbationem moretur, ut ſolidiſſime docuit Georgius Sigiſmundus Seldus, Caroli V. Ferdinandi primi, ac Maximiliani ſecundi, Cæſarum Cancellarius.*In ſeinem bedenken an Kaiſer Ferdinand von der vvahl* & Gold. paſſim luculenter comprobavit.Ingeminant Pontificii identidem & Bellarminus præter cæteros confirmationem pontificis & eidem à Cęſaribus promiſſam obedientiam:

unde caſſam Cæſarum poteſta-
tem contendunt, pontificia au-
toritate nondum probatam; ſe[d]
ipſe Ferdinandus hanc obedien-
tiam ita accepit, ut ſe iam ant[e]
confirmationem Auguſtum ap-
pellet, ſeque more majorum Ec-
cleſiæ Rom. omniumque alia-
rum præcipuum patronum, tu-
torem & defenſorem fore polli-
ceatur. Et licet moroſus Carafa
ob recentes cum Auſtriacis ſi-
multates: principio Guſmannum
ut Cæſareum legatum admitte-
re recuſaret, inſtanti tamen ex
mandato Cæſaris Legato ce-
dere coactus eſt, ac ipſum ut Cæ-
ſareum Legatum, non enim ali-
ter voluit Guſmannus, audivit
Thuan. 21. *Hiſtor.* ſumma fere le-
gationis fuit: facturum Cæſarem
ut primo quoque tempore vete-
ri & recepto more de coronatio-
ne ſua honorificam ad pontifi-
cem legationem adornaret, nec
am-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

mplius quicquam.Ex his & ſi-
nilibus pontificii Romanæ ſedis
onfirmationem hactenus aſſe-
uerunt:perinde quaſi Colonien-
is coronando Cæſarem faceret:
rgumenta quidem alia pontifi-
iæ in Cæſarem autoritatis con-
lomerant: ſed magnam partem
jus farinæ, ut ad rem nihil ma-
is attineant, quam Cupreſſus
d naufragium. ut videre eſt ex
Dnuphrio, & Aventino, & Gol-
laſto: Petrus Herp. Monach.
rancof. *in Chr. Francof.* de Lu-
lovico Bavaro; *Legem,* ait, *Impe-
ator edidit talem: Electus Franco-
urdiæ in Imperatorem à principi-
us Electoribus, adminiſtrationem
mperii habet plenam, Rebdorfienſ.
n anno* 1339. *Nuncii imperatorii
lomum Roma reveniunt. Principes
Electores conveniunt, & per jura-
nenta ſua diffiniunt, quod Electus
n regem Romanorum à Majore
arte eligentium plenam habeat*

pote-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

poteſtatem in adminiſtratione imperii.

28. Atque hæc quidem de Cæſare rite conſtituendo, qui ſolus dominaretur, expedita eſſet imperantium definitio, ſed cum proceres imperii in multis cum Cæſare concurrant, de illis quoque diſcipiendum eſt.

CAP. III.

De Principibus & Statibus Imperii.

1. PROCERES autem propter illam Imperii communionem, ſtatuum nomine inſigniti ſunt, ac non incommode fortaſſis deſcribuntur, *ſingulorum Territoriorum Domini, qui una cum Cæſare imperandi poteſtatem habent.* vel ſecundum alios, *qui jus ſeſſuræ & ſuffragii in Comitiis habēt: Paurm. 1. de juriſd. 6. & 8. Steph. 2. de juriſd. part. 1. c. 4. n. 30.* includit definitio,

itio, ſi in potentia, ut par eſt, ac-
eperis, etiam illos, qui in Impe-
i collegium cooptati ſunt, nul-
.m dum in Comitiis actu ſeſſio-
em ſortiti. *Dec. comit. ann.* 70.
nach dem auch Petr. Denaiſ. pr.
;r. Cain. tit. 287. *n.* 3.

2. Licet vero nullo certius
:gumento jus ſtatus probari
oſſit, quam conſuetudine lati in
:omitiis ſuffragii, aut allegentis
nperatoris in ſtatuum conſor-
um facto & conſenſu. *arg. dec.* 1.
nno 70. § *nach dem auch*, aliis ta-
ıen idem indiciis cognoſcitur.
.tenim in Album ſeu Matricu-
ım Imperii recepti ſtatuum lo-
o cenſentur *Gail.* 1. *obſ.* 21. *n.* 7.
'rid. Mind. 2. *de proceſ. c.* 67. *n.* 4.
deo ut ex matricula pro ſtatu
ıris oriatur præſumtio. *Gail. d.*
bſ. n. 3. & 9. Et cum varient ma-
ticulæ præcipuam ſemper ha-
endam eſſe rationem, quæ ann.
1. in Comitiis Wormatienſ. di-

geſta

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

geſta eſt. Statutum eſt. *receſſ. Im[p]*
76. Denaiſ. jur. Cam. tit. 191. §.
Confert quoque aliquid argu-
menti, ſi quis indictiones, con-
tributiones & collectas Imper-
pro rata ſua quolibet tempor-
ſolverit *Gail. d. obſ. n. 9.*

3. Et hinc procurator fiſci
qui officii ratione de ſtatibu
eximendis diſquirere tenetur
ita libellum formare ſolet. Exi-
mendus imperii Albo jam olim
ut ſtatus inſcriptus eſt. 2. Feuda
dignitates, & Regalia ab Impe-
ratore & Imperio immediat-
recognoſcit. 3. Ad conventus &
Comitia Imperii perinde ut ali
ſtatus vocatur & comparet. 4.
Habet in Comitiis Seſſionem &
votum. 5. Pro rata contribuit,
utique igitur in poſſeſſorio ob-
tinere debet, cum habeat præ-
ſumtionem pro ſe. *Gail. d. obſ. n. 9.*

4. Etſi autem hæc Imperii
communio per ſe ex ditionibus
non

ion profluit , hodie tamen non
eperias cuiquam in comitiis lo-
um fieri,qui non ſublimis terri-
orii jura in propriis ditionibus
btineat. Atque adeo tetrito-
io innexa videtur ſuffragii po-
eſtas , ut nonnulli pro ratione
iverſarum ditionum , votorum
luralite emineant. *Bertram. in*
iſp. de Comit.

5. Et ex hoc porro ſuffragii
ure ſtatuum ſuperioritas ho-
ie derivanda eſt , ſi regiam
ſublimem illam juriſdictio-
em ſtatibus, non verborum le-
ociniis , ſed reapſe aſtruere &
olumus & poſſumus.

6. Etenim ut inter cives omnis
nperii poteſtas juriſdictionis
abitu continetur , *Paurm. paſ-*
ſn de juriſd. Sic omnis juriſdi-
čo , ut ſupra ex ipſis fontibus
tendere ſtuduimus, vel forma-
l eſt & independens,ac proinde
orema & majeſtatica ; vel de-
pen-

pendens, precaria ac magiſtratu
jure competens. Ergo ſublimi
ut vocant , ſtatuum juriſdicti
ſeu ſuperioritas, itidem eſt, ut i
loquar vel majeſtatica vel mag
ſtralis ſeu dependens. Si mag
ſtralis ac dependens , quî obſ
cro, erit regia? numnam regia
juriſdictionem in dignitatu
nominibus conſiſtere potiu
quam formali poteſtate putab
mus ? nos quidem in parte pr
ma ne inveteratis erroribus d
ceremur, ex natura imperiorun
Iuriſdictionem eſſe potentiam act
vam , gerendæ reipublicæ demo
ſtravimus , quæ regio ſplendor
non ſit neceſſario conſpicu
igitur regia juriſ dictio , eſt majeſt
tica ſeu prima poteſtas admin
ſtrandæ reipublicæ, & contra qu
quanta quanta eſt , aliunde d
pendet tota, nomine quidem r
gia appelletur , non pugno ;
reipſa eam jure magiſtratus ta

tu

tum convenire contendo.

7. Et vix conſiſtere poteſt, quod Knichius vir ſane doctiſſi-
nus tradidit 1. *de ſublim. & reg.* 1.
n.216. *& ſeq.* ubi, inquit, *quemadmodum Cæſari in toto orbe compe-
it omnimoda ſuperioritas, juriſdi-
ctio & dominium, ita etiam princi-
pes ſibi vindicant & juriſdictionem
n ſuis territoriis erga ſubditos.*
Quæro, ſi Cæſaris eſt in toto or-
be juriſdictio, anne & ejuſdem
n ſingulis principatibus? certe
liter fieri nequit, quin totius
orbis juriſdictio ſingulas partes
comprehendat, quæ igitur eſt
rincipum ſuperioritas? poterit-
ne Cæſaris ſimul in eodem Prin-
ipatu ſuprema eſſe juriſdictio &
idem Principis? numnam duo
unt in uno ordine primi?

8. Paurmeiſterus admodum
eritus jurium imperii 1. *de juriſd.*
. 6. *&* 8. ſupremam Principum
uriſdictionem, ſimpliciter de-

pendere exiſtimat , ſimilite
*Schrad. de Feud. part.*4.*c.*1.ex qu
neceſſario ſequitur , principes i
ſuis ditionibus eſſe tantum ma
giſtratus; quod , haud ſcio , a
non longe ſit quam illud Knich
inconvenientius. Etenim magi
ſtratuum juriſdictio non pote
non aliunde dependere, ac idcir
co eam ſupremam dicere con
tradictio eſt, ſuſtulit igitur Paur
meiſterus ſuperioritatem princi
pum ac exuit poteſtate , quan
ne Cæſar quidem poteſt pro ar
bitrio adimere.

9. Quid igitur? omnis iuriſdi
ctio vel eſt in ſacris vel profanis
in iisq; vel conſtituit ius vel red
dit: Eſt deniq; apud Cæſarē ſolū
vel apud Cęſarem & ſtatus ſimul

10. Reddendi iuris poteſta
hic & hic eſt tota Cæſaris , adeo
ut ne comitia quidem de ha
quicquam participent.

11. Conſtitutio juris in ſacri

pe

er religioſam pacificationem ere ſtatuum facta eſt.

12. Conſtitutio vero in profa-is, partim eſt ſolius Cæſaris, artim communis Cæſaris & ſta-uum, ut infra ex diviſis rerum eneribus clarebit.

13. Iam vero in illis quæ ſo-us ſunt Cæſaris, nulla eſt prin-pum (quo hic promiſcue omnes atus accipio) ſuperioritas, ſive prema juriſdictio luculentiſſi-o argumento eſt ſumma Cæ-ris reddendi iuris poteſtas, quę deo adhuc propria eſt Cæſaris, omnium Jmperii principum ntentiæ, Cæſareæ juriſdictioni biaceant, ne Electores quidem cipio, quorum juriſdictio ſi on appellando, ſupplicando rte Cæſari ſubiicitur, paritur-ue Cæſaream iuriſdictionem periorem. *Gail. Knich. & alii ũ edocti.*

14. Imo ubi conſtituere de

iure ſolius eſt Cæſaris, ibi nul
fere eſt ſtatuum iuriſdictio, n
dum ut ſit ſuprema, verbi grati
Ducum, Marchionum, imo D
ctorum creatio tantopere eſt C
ſareæ iuriſdictionis, ut nec in c
mitiis Principes, multo min
ſeparatim, quicquam harum r
rum poſſint.

15. In quibus autem ſtatuu
& Cæſaris communis eſt juri
dictio, ea ad comitia ſpectant
exinde principum ſuperiorit
petenda eſt.

16. Quoniam igitur princ
pes ditionibus innixi ratio
ſubiecti territorii in comiti
ſuffragia ferunt; earum reru
quæ in comitiis peraguntur, i
ſuis ditionibus ſupremam atqu
adeo maieſtaticam iuriſdictic
nem principibus competere br
viter explanabo.

17. Res igitur in comitiis d
cernendæ, per ſuffragia ſtatuu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

inter ſe, & poſtea ſtatuum & Cę-
ſaris conventione definiuntur,
ubi nec Cæſar ſtatibus, nec ſta-
tus ſibi mutuo ſtatuendi pote-
ſtatem impertiunt, ſed quiſq; in-
dependẽter ſuffragandi facultate
pollet, & licet ſuperentur ſuffra-
giorum numero, non tamen ſu-
perantur, quatenus effective in
ordine longitudinis, cauſanti
ſuccumbunt, ſed quatenus in la-
titudine oppoſiti contrario ro-
bori cedere coguntur, nec ullius
votum eſt cauſa alterius, ergo
nec vota omnium, quia nihil eſt
in toto collectivo, quod non
conferant partes, ſi igitur nulla
ineſt partibus cauſatio, quomo-
do eam in totum contribuent?
admitteretur etiam in cauſſando
circulus, quæ abſurditas in nulla
diſciplina, nedum in prudentia
civili ſecundum Ariſtotelem,
omnium præſtantiſſima, ferenda
eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

18. In rebus igitur ad comit
ſpectantibus principes in ſuis d
tionibus habent majeſtatem ſe
ſupremam iuriſdictionem, qua
ſuperioritatẽ vulgo appellamu
eaq; quamdiu in comitiis vot
rum numero nõ ſuperata vel r
vincta eſt, eſt liberrima, nec Cęſ
ri nec cuiquã principum ſupp
ſita, & utcunque ſuperetur, no
tamẽ deſinit eſſe ſuprema quoa
dependentiam, etenim non à c
mitiis ut priori puta cauſſa v
efficiente vel formali depende
quatenus magiſtratus à majeſt
te eſſe ſuum accipiunt. Sed qua
vi contraria, legitima tamen, i
latitudine oppoſita ſuccumbi
ſimiliter ut in conflictu unus
pluribus ſuperaretur, non vi ca
ſalis dependentiæ, ſed contrar
oppoſiti, quod debilius oppoſ
tum robore contrario ſuperare

19. Quæ recte intellecta de
cantatam principum ſuperior
taten

atem tandem patefacient , de ua multa quidem eximia à doˈtiſſimis viris tradita accepimus, ed tamen interſperſa ejuſmodi, t non hanc ſolum partem , ſed otam fere juris publici ſcientiã nfinitam & verborum potius ulciſono ſtrepitu , quam indu-itatis & realibus principiis in-ſtere exiſtimes : dicunt princi-em tantum in ſuo territorio oſſe,quantum Cæſarem in uni-erſo imperio , & poſtea rebus æc axiomata applicaturi ita ſe arant, ut videas, quæ dixi, acci-ere.

20. Vacillatne igitur hæc mmorum virorum definitio? nſiſtit ſi de Cæſare prolatam e comitiis acceperimus.Etenim uæ in comitiis quo ad totum nperium, ſtatuuntur,ea princi-es comitiorum participes in iis ditionibus independenti po-ſtate adminiſtrant, niſi legibus

publicis mutuo obligati alicub
impediantur , nam iis ſive pro
pria conventione , ſive numer
victi parere coguntur : Qu
vero ſolius ſunt Cęſareæ maieſt
tis,in univerſo imperio ac proin
de in ſingulis ditionibus , in ii
principes à Cæſarea majeſtat
dependent. eſſe quenquam ſu
premum , & eatenus nihilomi
nus dependere manifeſto impli
cat.

21. Intelligitur ex ſuperiori
bus , ſi quæ civitates utcunqu
immediatæ jus comitiorum no
habeant , eas pariter ut nobile
immediatos ſuperioritatem no
habere : ſed quicquid in jure di
cundo potuerint , id ab Imperi
vel imperatoris maieſtate de
ſcendere;& quo minus Cæſar ii
pro arbitrio poſſit eripere juris
dictionem , fieri vel privilegio
vel conventione , vel alio aliqu
juris privati argumento , quo
Cæſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Cæſarem, quia juriſdictio in commercio eſſe cœpit, ſubvertere iniquum ſit. unde & ſtatuum juriſdictio, quę in reddendo jure conſiſtit, defenditur, licet Cæſareæ juriſdictioni penitus ſubjecta ſit, & hæc quidem aliquanto alieniori loco, ſed tamen occaſione juris ſtatuum diſſerere placuit.

22. Præterea quoniam in Imperii comitiis per tres claſſes ſuffragia feruntur, conſentaneum eſt ſtatus in triplici quoque differentia proponere.

23. Diſtribuuntur igitur in Electores, Principes, & Civitates Imperiales.

CAP. IV.

De Electoribus.

1. ELECTORES ſunt Septemviri, qui eligendi Cæſaris jus habent; quo vero temporis articulo jus eli-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

gendi Cæſaris & à quo ad ſeptemviros modernos reciderit varii magno conatu exquiſiverunt. Bellarminus *lib. 3. de tranſlat. Imper. Rom. c. 3.* Gregorium V. autorem facit; adductis in eam ſententiam & hiſtoricis & decretis pontificum. *Meibon. in not. ad lib. 3. Monar. Sleid.* alios quoque inſuper recenſuit, quos refellit Illyricus, *in lib. de tranſlat. Imp. Heig.* & ſolidiſſime *Goldaſt. & Arniſaus.* Otto quidem Imperator, primus inſtituit ne alius Imperator eligeretur quam Germanus & niſi ab iiſdem Sigon. *lib. 7. Hiſt. Ital.* nequaquam tamen ad ſeptemviros ſtatim eligendi poteſtas decucurrit: imo Cæſares uſque ad Henricum V. legitima ſucceſſione Imperium adibant, & Gregorius ſeptimus pontificii dominatus autor, Cæſarum ſucceſſionem turbare primus ſuſtinuit, Goldaſt.

daſt. *in replicat. pro Imp. c.* 18. tametſi enim poſt exciſam Caroli proſapiam Imperatores eligi oportuit ; id tamen nunquam contigiſſe legitur, niſi legitimus ſucceſſor deficeret. Et Henricus Bambergenſis Ottonis III. ſobrinus, hæreditario ſibi jure Imperium deberi , contra Colonienſem contendebat, ut ut procerum conſenſu Cæſareo jubare fulgeret; Et Henricus VI. offenſus perturbationibus Imperii, quæ ex invaleſcente jam electionis iure ſuborta fuerant , priſtinam ſuccedendi conſuetudinem lege lata reduxit *Ioann. Monach. in magn. Chron. Belg.* quod edidit Ioann. Piſtor : ubi erant igitur tum temporis ſeptemviri ? quotquot deniq; ante Friderici II. tēpora eligēdo fuerunt ad Imperii culmen evecti, communi ſuffragio ſtatuum id aſſecuti inveniuntur. Cunradus Suevus promiſcuo

prin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Principum conſenſu, vacua tum temporis ſede Moguntina, Saxone etiam & Norico prorſus non vocatis, Cæſaream dignitatem obtinuit: *Otto Friſing. lib. 7. c.* 27. & Fridericus qui Cunradi Imperium excepit, ab omnibus totius Germaniæ principibus electus eſt. *Otto Friſing. 2. de reb. geſt. Frid. c.* 1. Cunradus item Salicus communi procerum ſuffragio Imperium obtinuit *Vrſperg. in Chron. ann.* 1015. qui inter alios etiam Bambergenſem Epiſcopum annumerat. præcelluit quidem iam inde à Friderici primi temporibus Moguntini autoritas, cui ipſe Fridericus ſe primam ſui Electionis vocem debere confitetur apud *Radev. lib.* 1.

2. Audebo dicere, ſi quis unquam Imperatorum ſeptemviros certo definiit, feciſſe id Fridericum II. modo aſſerere liceret, cum hoc pacto Electoribus eli-

eligendi poteſtatem feciſſe, ſi nemo ex ſe genitus ſupereſſet. idque proclivius dixerim; quod poſt primogeniti Henrici, miſerabilem interitum, ad Cunradum paterna potiſſimum autoritate Imperium devenerit, cui Electores Wormatiæ aſſenſerunt. anno 1235. qui poſtquam Manfredi nothi fratris ſcelere oppetiiſſet: Wilhelmus Hollandiæ Princeps, primus, ut opinor, ſeptemvirorum ſuffragiis Imperator dictus eſt. *Trith. in Chron.* Ante Friderici vero II. ætatem ſeptemvirorum non meminiſſe hiſtoricos, prodidit Thuan. 2. *Hiſt.* Martinus vero Polonus, qui à Friderici Imperio ad Rudolphum ætatem produxit, diſerte tam nomina quam officia ſeptemvirorum deſcripſit, additis verſibus, quos repetit *Papaberg. de jurib. Imp.*

Mo-

Moguntinenſis, Trevirenſis, Co-
lonienſis
Quilibet imperii ſit Cancella-
rius horum
Et Palatinus dapifer. Dux porti-
tor Enſis
Marchio præpoſitus Cameræ,
Pincerna Bohemus.
Hi ſtatuunt Dominum cuncti
per ſecula ſummum.

Quicquid eius ſit, certe ante annum CIↃ CCLXXIII. ſemptemviros cœpiſſe neceſſe eſt eo namque anno Peucerus ſeptemviros Rudolphum elegiſſe tradit. 5. *Chron.* Et quo minus principio conſuetudine ad hos ſeptem ius eligendi Cæſaris devenisse exiſtimem, facit, quod rerũ Germanicarum Scriptores ad Friderici uſque tempora, eligendis Imperatoribus comitia ab omnibus Imperii Principibus ſive ſacris ſive ſolutis nullo di-

ſcri-

ſcrimine celebrari ſolita concorditer memorent: Thuan. 2. *Hiſtor.* ac Wilhelmum anno cIↃ CCIIIL. vivo adhuc Friderico, qui anno cIↃ CCL. è vita migravit, à ſeptemviris electum fuiſſe proditum ſit *Trith. in Chr.* quem anno quarto, poſt, evulgata jam Friderici morte, ab Innocentio pontifice Lugduni approbatam ferunt. Ecce poteſtatem, perquam exigui temporis conciliatam decurſu: decurſu autem! imo nec quicquam temporis inter Fridericum & Wilhelmum interfuit vivo ſcilicet Friderico electum; ne tantillum igitur idonei temporis ſpatium Electoribus Cæſaris dicendi poteſtatem adjicere potuit. Etenim Electores tum demum cæteris Imperii membris promiſcuam eligendi facultatem præſcribendo eripere potuerunt, quando Cæſaris creandi jus potuit competere: atqui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

atqui vivo Friderico, ut ut diris pontificum machinationibus exauctorato, alium eligere non licuit, & ut licuiſſet, non tamen fuit electori juris quaſi poſſeſſio acquiſita, antequam eam cæteris excluſis ſemel ſalten eligendo occuparent. nulla autem præſcriptio ſine poſſeſſione contingit *l.* 25. *ff. de uſucap.* quid igitur eligendi Cæſari potestatem Electoribus Friderici conſtitutione obveniſſe dubitem, non video.

3. Electores autem ſunt Ecclesiaſtici vel Seculares.

4. Eccleſiaſtici Moguntinus Trevirenſis, Colonienſis Archiepiſcopi. Seculares: Palatinus Rheni; Saxo, Brandeburgicus & Rex Bohemiæ.

5. Hi autem virtute principatuum ſuorum ſunt legitimi Electores *Aur. Bull. tit.* 7. quod eo pertinet, ut ſi Palatinus Palati-

natum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

atum: Saxo Electoralem Saxo-
iæ ducatum , Brandeburgicus
em Electoralem terram, ac Bo-
emus Bohemiam , & denique
uam quiſque Arhiepiſcopus
itionem regit : legitimo titulo
jure acquiſierint. eligendi Cæ-
aris poteſtatem obtineant. Ex
uo efficitur, jus Electionis per-
onæ non ſimpliciter cohærere,
ed quatenus Electoralem ditio-
em legitime obtineat.

6. Bohemus ab indigenis re-
ni proceribus per ſuffragia con-
ituitur *Aur. Bull. t.* 7. adeo ut
uem ſecundum regni leges
rodiderint, is ab Imperatore in
egno adeundo impediri neque-
t *Aur. Bull. t.* 7. *& t.* 2. § *& quia.*

7. Palatinus, Saxo & Brande-
urgicus ſucceſſione ſimiliter
onſtituuntur , vel ſi deſint ſuc-
eſſores , poteſtate Imperatoria.
.*c.* 7.

8. Succeditur vel jure familiæ

vel pacti gentilitii, quod confra-
ternitatem dicunt.

9. Succeſſio ex pacto dela
proculdubio etiam Electorale
autoritatẽ adiicit, cum qui leg
time electitiam ditionem adi
rint, iidem virtute principatuu
una cum cæteris Electoribus ju
vocem & locum habeant. *Au
Bull. t.* 7. nec dubitemus huju
modi fœderatos legitimo ſu
ceſſionis jure niti, ſi Imperator
acceſſerit confirmatio *VVar
mund. in meditam. pro fæd. Reuſ
1. conſ.* 20. *Knich. de pact. inveſt.*

10. Sed magnopere attende
attinet, Electoratum nõ tam p
tris beneficio quã legibus Imp
rii deferri: & ſanguinis coniu
ctionẽ eſſe ſubiectum potius, qu
cauſam ſucceſſionis ac primog
niti prærogativam paterno arb
trio non ſuccumbere. In eande
fere ſententiam ſcripſit Franci
cus II. ad Helvetios, qui negat
adeun

adeundo regno paternam hære-
ditatem creviſſe, ſed lege regni,
quæ jam inde uſque a primis
Francorum regibus lata, ad ma-
res proximos regnum deferret,
ſibi obtigiſſe imperium. *Bodin.
l. de republ. 8. Hotom. 2. de ll.
regn. Franc.*

11. Unde primogenitus pro-
prio jure, qui per primogenitu-
ram determinatur, ſimul atque
in lucem editus eſt, jus ſucceſſio-
nis adipiſcitur, quocirca mihi
jus primogenituræ non ſatis
perſpectam habere videntur, qui
jure repræſentationis vel trans-
miſſionis ſucceſſionem obtinge-
re diſputant. recte *Laudenſ. reſp.
n. 37. pro regn. Portug. ceſſat re-
præſentatio ubi jus primogenituræ
obtinet.* & hinc ICti primogenitu-
ræ ius inſtantaneum & qualitatẽ
momentaneam dixerunt *Tiraq.
de primog. Roland. à Valle Conſ. 39.
n. 49. lib. 4. Menoch. conſ. 981.* quaſi

dicerent, illo editi primogeni momento acquiri, non tempor lapſu ſuſpendi.

12. Ea vero familiæ ſucceſſi vel eſt deſcendentium vel Agna torum.

13. Deſcendentium nomin hic veniunt omnes à primo ac quirente propagati *arg. t.* 24. *decernimus* &c. idque in regal bus feudis quam maxime ſerva teſtantur *Covar.* 3. *var.reſol*·15. 4. *Zaſ.* & *alii.*

14. Quoniam vero deſcen dentes non promiſcue ſed ord ne genituræ ſuccedunt *Aur.Bu t.*7. & 24. veluti: ſi primogenitu ſine liberis deceſſerit, ſecundo genitus, & ſi hic ſine liberis de ceſſerit, tertiogenitus admitti tur. *Aur. Bull.d.loc.* apparet, ut habet primogenitus ad ſecun dum, ita ſecundogenitus ad ter tiogenitum.

15. Atque ea eſt conditionis

ſi ſin

ſi ſine liberis deceſſerit, ratio, ut omnis primogeniti poſteritas ſecundogenitum & ſecundogeniti pariter tota progenies, ſuccedendo antevertat tertiogenitum. *Tiraq. de jur. primog. quæſt.* 10: *Caſtrenſ. conſ.* 164. *lib.* 2. *Roland. à Vall. conſ.* 39. *n.* 47. *vol.* 4. imo hanc conſtitutionis mentem ipſe Carolus Imperator expreſſit in Bulla Francofurt. dom. Saxon. verba ſunt: *Si primogenitus ducis VVenceſlai præfati deceſſerit, maſculini ſexus laicis duntaxat, legitimis hæredibus non relictis: ex tunc ſecundogenitus filius VVenceſlai, Ducis prædicti & poſt mortem eius ſecundogeniti filius ſenior, laicus & ſecundogenitus ſine hæredibus legitimis maſculini ſexus laicis deceſſerit, tertiogenitus* &c. *perpetuis temporibus obtinebunt per ſucceſſionem hæreditariam & paternam, ut præmittitur ex ordine genituræ.* eiuſdem ſententiæ eſt Bulla

Palatina à Sigiſmundo ann
414. Ludovico data apud Go
daſt.*part.2.der Reichsſakung.*

16. Et eo magis conſentan
videbitur ſententia, quo m
mento nativitatis confeſtim ſu
cedendi ius acquiſitum manif
ſtius intelligetur. Ipſo igitur n
tivitatis veſtigio ius ex primog
nitura ſuccedendi acquiri, ne
tempore delatæ ſucceſſion
tantum non diſerte deciditur
d.t. 7. Si elector eſſe deſierit, ver
ſunt Bullæ, *jus, vox & poteſtas*
primogenitum: illo vero non ex-
ſtente ad ejuſdem primogeniti p-
mogenitum &c. ubi nepos prim-
geniti, cuius pater nunquam v-
vo avo Electoratum obtinuit,
ſucceſſionem vocatur, qui ſi i
primogenituræ tempore dela
ſucceſſionis ſpectaretur, ex pr-
mogenitura admitti nequir
quippe cuius parens ante quæ-
tum ius primogenituræ obiiſſ

un

unde collegero, omnem omnino primogeniti propaginem, iure primogenituræ, ſecundogenitum eiuſque ſobolem qua ætate, qua gradu potiorem antecedere. *accedunt Menoch. præſ. 71. n. 10. Zaſ. conſ. 8. n. 3. lib. 1. Caſtrenſ. conſ. 164.*

17. Simpliciter item lex Carolina ſecundogenitum vocat, obeunte ſine liberis primogenito: ergo ſimpliciter deficit conditio, ſi primogenitus non ſine liberis obierit, quod procul dubio accidit cuiusvis gradus relictis nepotibus *arg. §. fin. Inſt. Qui teſtam. tut. dar. poſſ.* Et vulgata regula: *Quod ſubſtitutus ſubſtituto, enſeatur ſubſtitutus inſtituto*; primogeniti poſteros ſecundogenito anteponit, utcunque primogenitus morte interceptus actu ſuccedere nequiverit. adeo ſcilicet hæc quoque ſucceſſio ad regulam vulgaris ſubſtitutionis vel

ſideicommiſſi puri congruer
videtur, ubi pluribus certo ordi
ne vocatis ius quidem quæſitur
eſt, etiamſi ſucceſſionis ordiner
expectare cogantur.

18. Sed iiſdem ponderibu
primogeniti poſteritatem ad ſe
cundogenitum, & huius poſter
tatem ad tertiogenitum exig
mus: ipſa quippe ratio natural
naſcendi & ſucceſſionis ordi
nem præfinit. ac ſi tota poſterita
te primogeniti excluditur ſecun
dogenitus, nomine ſecundoge
niti, tota eius proſapia exclud
tur. quid ita? aut vivo aut mor
tuo ſecundogenito, deficiet pr
mogeniti poſteritas. Si vivo
quorſum de re manifeſta Impe
rator tam anxie cavit? ecqui
poterit hic eſt propior? ecqui
ſenior? ſin mortuo, aut fruſtr
Cæſar de mortui prærogativ
ſtatuit, aut ſecundogeniti nom
ne eius ſoboles intelligenda eſt

Erg

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Ergo aut ineptiis illigemus Imperatorem : aut ſecundogeniti nomine totam eius progeniem complexi, totam progeniē tertio genito præferendam ſtatuamus.

19. Fruſtra ſunt, qui hic de propiori ac ſeniori obiiciunt, hæc enim gradus ætatiſque prærogativa non ſimpliciter ponitur, ſed in ordine geniture, & qatenus quiſque primo vocatus eſt. Sed non licet nobis hic eſſe longioribus : exſtat erudita commentatio Engelbrechti. verbo igitur.

20. Sicut tota primogeniti poſteritas ſecundum geniture ordinem, ſecundogenitum cum omni progenie : ita ſecundogeniti proſapia tota tertiogenito præponitur.

21. Ex eodem fonte agnatorum derivanda eſt ſucceſſio, nam reſpectu primi acquirentis deſcendentium numero cenſentur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

inter ſe vero collati agnatorum iure ſuccedere videntur. ſed quia huius ſucceſſionis ratio ex primogenitura deducitur, agnati ex ſecundogenito, tertiogenitum cum omni agnatione excludunt, pariter enim ratione primi acquirentis ſunt deſcendentes, ex primo, ſecundo, tertiogenito poſteri, qui ſibi invicem ſecundum lineas præferuntur non gradus. *arg.d.*4.7.*d.*24. & hæc de ſucceſſione.

22. Porro ſi interciderint ſucceſſores legitimi, vel exciderint Electoratu; recidit ad Cæſarem, libera poteſtas cuiquam Electoratum conferendi. *d. l.*7. niſi anteriores Cæſares ſpem certam, exſpectativam vocant, fecerint, fore ut interciſa Electorali ſtirpe alicui conferatur Electoratus. hunc enim aperto demum feudo Cæſar conferre tenetur. *arg.* §. *lucri.d.qui ſucceſſ.feud. &* §. *moribus*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

c. ſi de feudo defunct. &c. *Bocer. de Regal. c. 4. & alii ibidem allegati.*

23. Et quidem ſolius Imperatoris autoritate Electoratus iterum conferuntur ut diſerte definitum eſt *d. c.* 7. quantopere igitur aberrent à juribus Imperii, qui Epiſcopo Bambergenſi Henricum ſanctum Electoratuum conferendorum jus tribuiſſe prodiderunt, etiam hinc intelligitur, quod tempore Henrici promiſcua adhuc fuit Electio. *Freherus. l. 1. c. 15 de origin. palatin. & in notis ad Petr. de Andlo.* Archipincernæ quidem archideferi &c: officia cum commodis à Bambergenſi in feuda accipi, tradidit, ſed vel hæc Epiſcopo accepto ferri negat Knichius, *in privileg. Saxon. & Elect. c. 1.*

24. Quia præterea facile factu eſt, ut legitimus ſucceſſor ætate minor rebus ex dignitate Electorali gerendis ſit impar,

con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

conſuluit Carolus minorenni
bus, quos octodecim annis cir
cumſcripſit, ac proximum agna
tum lege publica iis præſtitu
tutorem *Aur.Bull.t.7.* Secus qui
dem id eſt in Bohemo, ut vider
licuit in Electione Caroli V. cu
proceres regni rege minorenn
ſuffragium dederunt. Goldaſt
Polytiſche Krijchſhandell. part .
pag.29.

25. Sed oppido falletur, qu
hanc juris publici tutelam a
Regulas juris privati exiget. ce
cidiſſet penitus propoſito Cæſa
hac lege ponenda de tutela Ele
ctorali, qua reſtincturus diſſen
ſionis fomenta ardentius in
flammaſſet, ſi eā in diſpoſition
juris Iuſtinianei voluiſſet relin
quere. Expedite definiit Iuſtinia
nus: Teſtamētarios latores legi
timis eſſe anteponendos. Quod
ſi fixum voluit, cur cauſam præ
buit ambigendi? Cur legem ne-

que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

que controverſã, neq; antiquatam, ut ridiculo prooemio, ita inani effectu ſanxiſſet? imo ſi ex jure privato Electoralis tutela putanda eſt, ut ſuſpecti removerentur tutores, ſi operam ſuam ultro ingerent, aut tutelam, ut fit, appeterent cupidius. *arg.l.25. ff.de procur.l.9. ff. de tut.l.1.§.7.ff. de off.præf.urb.*

26. Omitto Civili Iuſtinianeo iure, tutelam penitus oneri eſſe tutoribus *Inſt.de leg. Pat. tut.* publica autoritate ſuſtinendam & totam totam ad pupillorum utilitatem gerendam, unde ſæpius tutores curatoreſque vel iuſta excuſatione hoc onere non liberantur, ut conſtat ex *tit. ff.de excuſ. tut.* Id vero in Electorali tutela longe ſecus accidere liquet. non enim interea temporis minoribus tantum proſpiciunt, ſed ingentia ſui incrementa ſentiunt. Principalem Magnificen-

ficentiam alienis ſumptibus ſuſtentant : dignitatis ſplendo[r] Electoribus ſimilis, & in toto imperio & minorennium ditionibus, Electoralem potentiam conciliat. ac propemodum durante cura ſuperioritatis Electoralis non ſunt adminiſtratores ſed Domini. quæ quanti in principibus viris putanda ſint, intelliget, qui repetita patrum memoria iura publica intuebitur conſideratius.

27. Porro ſi Teſtamentaria tutoris datio legitimæ anteponenda eſt, prout contingeret, ſi Electoralis tutelæ iura ad iuris privati regulas exigimus, tum Elector teſtamento poterit ruſtico vel ſutori imperii vicariatum conferre; Ex plebeio ac ſubdito ſolus efficere ſummum in Imperio Magiſtratum; Comitiorum facere participẽ, & ius ſuffragii tam in comitiis Imperii

quam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

quam Cæſareis tribuere. quæ quam abſurda ſint, cui non ſuboleſceret? nec Cæſari ſoli Vicarii conſtituendi poteſtatem competere conſtat, ſed eam penitus ex legibus Comitiorum profluere. ergo multo minus Electoris arbitrio competierit. Ergo qui non poteſt Imperii vicarium conſtituere, nec ille poterit Electoralem tutorem dare.

28. Eccleſiaſticos Electores ſuffragiis ſodalium eligi notum eſt, ſed ob ſimilem omnium Epiſcoporum eligendorum conditionem de iis poſtea in commune dicetur.

CAP. V.

De Principibus, Comitibus, & Baronibus Imperii.

SECVNDVM deinde ordinem Principes ducunt, unde & nominatio prodiit, licet annumerentur Comites,

tes, Barones, & Prælati.

2. Conſtat autem hic ordo Principum, qua politicis, qua Eccleſiaſticis.

3. Politici ſunt Principes proprie ita dicti: vel Comites & Barones.

4. Illi ſpecialius Archiducum Ducum, Marchionum, Landgraviorum nominibus inſigniri ſolent, quidam etiam ſolo Principis nomine ſunt illuſtres: ſed hi nominibus diſparati juribus Imperii adæquati ſunt, ut ut aliqui ſplendore dignitatis emineant.

5. Cætera nihil intereſt, modo conſtet vel diverſi territori iura ſæpius in unum concurrere unde & ius ſuffragii in comitiis datur & pro ratione territoriorum Dux, Marchio, Comes, appellatur.

6. Sed non omnes his titulis conſpicui, continuo huic Principum ordini accenſentur. nam

ſtatuu

ſtituum iure non fruitur, qui
on ditiones iure ſtatuum præ-
ctas ſive iure allodii ſive feudi
gitime poſſidet.
7. Familię, quæ hodierno tem-
pre in Comitiis & curia Princi-
pi jus ſuffragij poſſident, ſuper-
ſint: Auſtriaca, Bavarica quæ &
alatina dicitur, Saxonica, Bran-
ebergica, Brunovicenſis & Lu-
eburgenſis, Pomeranica, Me-
aelburgica, Haſſiaca, Badenſis,
Iolſatica, Saxo-Lauvvenbur-
enſis, Anhaltina, Sabauda, Lo-
aringica, Leuchtēbergenſis, &
renbergica à Maximiliano Se-
undo in hunc ordinem prove-
ta. Anno 1521. Calonius ſeu Ca-
nius Princeps à Carolo Quin-
o Principum numero aſſcriptus
ſt: Sed is eiuſque poſteri poſtea
emporis in Comitiis ſuffragia
on tulerunt. Cur autem Maje-
atico hoc jure deſtiterint, ego
ognoſcere non potui. Calo-

niam ſeu Caliniam familiam I-
vius Saloniam appellat apud S-
quanos illuſtrem *tom. 2. Hiſt.*
lib. 29. Thuanus Cabiloniam, x
qua oriundus Ioannes Calinit,
qui anno 1410. ducta in uxorem
Maria Bauſcorum familiæ ul-
ma Auraici Principatus here
dotis loco acceptum Princip-
tum ad poſteros tranſtulit. Ca-
niæ ſeu Caloniæ familię ultim
Philibertus Aurantius ſuo
Caroli Barbonij ductu Roma
cepit, Clementemq; Septimu
EpiſcopumRomanum captivu
ſtitit. Anno cIↃ IↃ XXVII: H
poſtea Dux belli Hetruſci, quo
Cæſar & Clemens Pontifex Fl
rentinis intulerant, ad Gabi
num oppidum occubuit. Phil
bertus cum ſine liberis decede
ret, ſororis Claudiæ, quæ Henr
co Comiti Naſſovio nupſerat
filium Renatum heredem inſti
tuit, ac in Calinij nomen adopta
vit

t. Renatus itidem ſine ſobole
nno CIↃ IↃXLIV. decedens,
æredem inſtituit Wilhelmum
aſſovium parentem duorum
eroum Mauritii & Henrici Fri-
erici Thuan: *36. Hiſtor.* Meter.
iſtor. Belg. lib. 10. *part.*1. Iam
itur egregius & fortiſſimus
rinceps Henricus Naſſovius
urantius, eſt Princeps ille Im-
erij Calinius, in Imperii matri-
ula nominatur *Prinz võ Caline.*
8. In matricula item Imperii
ter Principes numeratur *Her-
ꝯſt. von der Maſz.* Is fuit Dux
aſſoviæ in Sarmatia Europæa,
milia jamdudum deſijt & jam
oloniæ Reges eorum ditiones
otinent, obſoletis Imperii Ger-
ancii juribus.
9. Henricus quoque Burg-
avius Miſniæ Comes Harten-
einius Dominus Havii & Ge-
: Anno 1559. 1566. 1570. in ordi-
: Principum ſententiam dixit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ſed abhinc non inveniuntur in
Principum numero. Et Saxoniæ
Elector ipſorum loco dependit
Imperio, quod ille ſufferre tene-
batur.

10. Dux item Mantuæ in Ita-
lia ab Imperio dependet, ſed jus
ſuffragii in Comitiis non habet.

11. Similiter Dux Ateſtinus
Mutinæ & Regii Dominus.

12. Ferraria antiquitus fuit
ditionis Imperii, ſed ſanctus il-
le pater Romanus hoc filio ſuo
Cæſari eripuit.

13. Holſatiæ Duces iampri-
dem Imperium agnoverunt, ſed
jus Comitiorum primum Anno
1570 adepti ſunt. Chriſtianus
Tertius Daniæ Rex Holſatus
Anno 1555 in Comitiis Fer-
dinandum Secundum Roma-
norum Regem de Seſſione in-
terpellavit. Sed tum tempo-
ris nihil fuit ſtatutum, La-
vvenburgici item Anno 15
p-

primum inter Principes numerantur.

14. Comites Hennebergenſes Principibus quoq; aggregati fuerunt, ſed familia fatis conceſſit, & Saxoniæ Duces caducas ipſorum poſſeſſiones adepti, loco Hennebergenſium Comitum in Senatu Principum ſuffragium ferunt. *Conſtit. Imperij* de Annis 1594. 1598. 1603. 1613.

15. Palatinus quoque Elector hereditario jure ſucceſſit agnatis ſuis ſine liberis demortuis, Ioanni Caſimiro & Richardo in Ditionibus Lauterenſi & Simmerenſi: eo nomine inter Principes ſententiam dicit. *Receſ. Imper.* Anno 1594. 1598. 1603. & 1613.

16. Brunovicenſes & Luneburgenſes Duces quatuor vota in Comitiis dederunt Ann. 1570. & poſtea etiam temporis: Landgravii itidem Haſſiæ *receſſ: deu.*

1570. Cum vero iam ad duo ſ-
miliæ capita rerum ſumma de-
derit, & illa & iſta familia du-
rum tantum votorũ iure fruit r.
Cur autem ad exemplu
Saxoniæ & Palatinæ familiæ r-
ſpectu Principatuum iure her-
dis delatorum, ſuffragiorum i-
ra non uſurparint, ego non i-
telligo.

17. Hi vero Imperii Roma-
Germanici Principes famil
ſunt longe illuſtriſſimi: pleriq
Cæſaribus & Regibus progn i
ſunt. Sed omnium antiquiſſi
ſunt Saxonici, Bavarici ſeu Pal-
tini, & Brunovicenſes Duce,
Megapolitani, Anholtini & P-
mærani.

18. Saxonici Principes à W-
tickindo Magno Saxonum Re
qui cum Carolo Magno acerr
ma bella geſſit, per Ditgremu
nepotem indubitata propagir
orti ſunt.

Witi

Witickindus fuit vir fortiſſimus & Rex Saxonum, ſed paganus & Carolo Magno heroe aliquoties ad propriam ſui & ſuorum ſalutem victus: Chriſti Servatoris nomen amplexus eſt, & poſtea à Carolo Cæſare magno loco habitus, ditiones ſuas retinuit, adhæſit Imperio iure tantū clientelari. Præter Saxoniæ Duces & Reges Daniæ, Duces Holſatiæ à Witickindea ſtirpe deſcendunt. Sereniſſima item Francorum regum & Sabaudiæ Ducum familia. Ex hac præclara familia orti Cæſares: Henricus Auceps, Otto Magnus eius nominis Primus & huius filius & nepos Otto Secundus & Tertius Imperatores. Henricus item Secundus cognomento Sanctus.

19. Brunovicenſes & Luneburgenſes Duces cum Alboino Longobardorum rege ex regionibus Saxonicis ad fluvium Al-

bim , primum in Pannonian
dehinc in Italiam progreſſi, Ate
ſtinorum principatum obtinue
runt. Subactis deinde in Itali
Longobardis, floruit nihilom
nus hæc familia. Ludovicu
Pius, Caroli Magni filius è Gue
phorum familia Iuditam Secur
dam coniugem duxit , unde na
tus Carolus Calvus Cæſar &
Rex Francorum.

Hæc Iudita habuit fratris fi
lium Henricum , cuius filia nu
pſit Ludovico Ludovici Germa
nici filio. Ludovicus Henrico af
fini attribuit , in Bavaria , quæ
Lyco ad Ambronem & à Gelo
ne amne ad Alpes penninas per
tinent. hæc fuerunt principi
Guelphorum in Bavaria. huiu
ex filio Henrico abnepoti Guel
pho Quarto ſine maſcula ſobol
mortuo, ſucceſſit Cunigundę ſo
roris & Azonis Quarti Ferraria
Ducis filius Guelphus Sextus, qu

Hen-

Henrici Quarti beneficio avunculo Guelpho Quinto in Bavarię principatu ſuſceſſit. Guelphus Sextus genuit Henricum Nigrum, qui ex Magni Ducis Saxoniæ Billigiani ſanguinis ultimi, filia Wulfildi ſuſcepit Henricum Superbum, generum Lotharii Saxonis Cæſaris. Henricus Superbus Dux Bavariæ Gertrudem Lotharii Cæſaris filiam coniugem & mortuo Cæſare totam Saxoniam in dotem accepit. ex hoc coniugio natus Henricus Leo Bavariæ & Saxoniæ Dux, Ducum Brunovicenſium & Luneburgenſium propagator. Omnium Germaniæ Principum potentiſſimus. tenuit præter Bavariam, quicquid eſt terrarum inter Albim & Rhenum, Germaniæ nobiliſſimos fluvios, orientem & occidentem verſus, ab arcto mare Balthicum & Oceanus Germanicus finierunt,

à ſeptentrione Hercynia ſylva, & Melibocus. Princeps fuit magnanimus, ſed Cæſarem Fridericum Primum, fratrem ſuum conſobrinum ſeu amitinum reſpicere noluit; hinc communi ſtatuum conſenſu proſcriptus & debellatus ad ſocerum Henricum Tertium Angliæ Regem ad triennium cedere coactus fuit. Tandem Cæſari reconciliatus Bavaria amiſſa recepit ditiones, quas uſquedum Brunovicenſes & Luneburgenſes Duces ampliſſimas poſſident.

Henricus Leo Saxoniæ Dux appellatus fuit & omnes Provincias iure allodij, ut iam loquimur, tenuit, ipſius vero ex filio Wilhelmo nepos Otto, paternas has Provincias Imperio obtulit, & à Cæſare Friderico Secundo, nomine feudi cœpit agnoſcere: idque factum eſt Moguntiæ Anno 1235.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Et tunc cum novo Principatuum ſuorum titulo non amplius Saxoniæ Duces ſed Brunovicenſes & Luneburgenſes à primariis ſuis oppidis dici cœperunt.

Ex hac familia fuerunt Cæſares Otto Quartus Henrici Leonis filius & Fridericus, filius Magni Torquati, hic Francofurti fuit electus Cæſar, ſed dum ab electione domum regreditur, Moguntini Epiſcopi inſidiis ad Fruzlariam interiit, Imperii regimen non auſpicatus: unde fit, ut in Cæſarum catalogo non numeretur.

20. Palatini ſeu Bavarici Principes antiquiſſima etiam ſunt proſapie, nonnulli eos derivant à Carolo Magno, de quo mihi non ſatis conſtat.

Maiores ipſorum fuerunt Comites à Schiern, qui Henrico Leone Brunſvigio à Friderico

Cæſa-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Cæſare Bavariæ ducatu exacto, Bavariæ Ducatu ſunt potiti.

21. Henrici Leonis Brunſvici filius Henricus Longus duxit Cunradi Palatini filiam, dotis loco accepit Palatinatum. hic duas reliquit filias quarum primã duxit Otto Wittelsbachius, ſtirps & propagator omniu mDucum Bavariæ & Palatinatus ad Rhenum, ex hac familia duo fuerunt Cæſares, Ludovicus Quartus & Rupertus. à Ludovico deſcendunt Bavariæ Duces, à Ruberto Principes Palatini. Cæteræ Germanorum Principum familiæ, ſi Auſtriacos excipias, Cæſares non habuerunt: magnam tamen partem à regibus originem ducunt.

22. Megapolitani Duces ſunt origine Heruli & Obotriti Henetæ gentis : ipſorum maiores Obotritorum reges fuerunt.

Henricus Leo Brunſvigius eos ad Chriſtianiſmum compu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

lit, & regii illi Principes Chriſtiani facti, ſe Imperio ſub titulo Ducum ſubdiderunt, abdicato regio nomine.

23. Pomeraniæ Duces à Griphonum familia oriundi ſunt: quos Sarmatiæ Europææ quondam reges fuiſſe perhibent.

24. Anhaltini quoque ſunt antiquiſſimi ſtemmatis. Otto Comes Aſcaniæ & Ballenſtedii duxit alteram filiam Magni Ducis Saxoniæ, unde natus Albertus Urſus & huius filius Bernhardus, qui pulſo Henrico Leone, Saxonię Duces facti ſunt. & ipſorum poſteri Electoratus Saxoniæ & Brandeburgenſem uſque ad Henrici Septimi & Sigiſmundi Cæſarum Imperia poſſederunt.

Bernhardi filius, Alberti Urſi nepos Henricus, Principibus Anhaltinis ortum dedit, qui antiquam Patriam Aſcanię gen-

tis

tis ad Herciniæ iuga incolunt.

25. Sed nonnunquam unius familiæ Principes regionibus diviſi, plurium ſuffragiorum jus habent, quocirca ex familijs de ſtatibus non licet concludere. illud ſane conſtat comitiis non intereſſe, qui nulli ditioni prȩſunt.

26. Qua autem occaſione Principes & quando cœperint, multi prodiderunt. hodiernis ſane Imperii legibus ſola fere ſucceſſione conſtitui poterunt: quia quæ antea fuerat Cæſaris apertorum feudorum libertas, per capitulationem fere deſiit; nam aſtringitur Cæſar, ut ſi qua Imperii feuda aperta fuerint, Cæſareo patrimonio adiiciat, nec conferat aliis: quo argumento & ſucceſſionum fœdera poſthac impedita conſtat, quibus nec Cæſar aſſentiri, nec ſine Cæſaris aſſenſu inita, conſiſtere poſſunt.

27. Succedunt vero hæ Principum

cipum familiæ non iiſdem legibus, pars notoria conſuetudine, ait Gail. 2. *obſ.* 153. dividunt feuda, apud alias primogenitura ſeu moribus ſeu conventione invaluit, ſed publicis legibus non introducta relinquimus, ſinguli de ſuis juribus privatim introductis viderint.

28. Comites & Barones immediate Imperio ſubjecti, quo ad ſtatum perinde habentur, quod tamen ſecus eſt in iis qui vulgo Landſaſſii dicuntur, qui de juribus Jmperii non participant, ut ut cęteris ſint dignitate pares; nec ſuperioritatis iure poterunt fruiſci *arg. receſ. Imp. anno* 1548. §. *vviewol auch in der: Schrad. de feud. part.* 10. *ſup.* 2. Series huiuſmodi ſtatuum obvia eſt apud *Paurmeiſt.* 2. *de juriſd.* 2.

29. Perinde vero ut Principes ſuperiores in ſtatuum numerum ſuccedendo provehuntur. Et ſi

qua

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

qua adeſt alicubi ſingularitas, ea privatis legibus innititur.

30. Sed cum inhibita ſit per capitulationem, patrimonialium bonorum collatio, quæ ad Cæſaris patrimonum recidere debent, non æque hac lege impediri Cæſarem intelligitur, quo minus quenquam jam ante regalia poſſidentem in Principum ordinem extollat.

CAP. VI.

De Epiſcopis & Prælatis Statibus Imperij.

1. ECclesiastici ordinis Status vel ſunt Principes vel Prælati.

2. Principes Eccceſiaſtici cum politicis jure ſuffragii coincidunt.

3. Et hi ſunt Epiſcopi vel Prçlati ex veteri ordine Principibus adſcripti.

4. Epiſcopi, ſi iis adnumeres, Magde-

lagdeburgenſem, Salisburgen-
im, Bremenſem, Veſontinum &
igenſem, Archiepiſcopos; fue-
int numero quinquaginta, qui
rincipum Imperii iura tenue-
int. Sed nonnulli jam in alio-
im Principum ditionem con-
eſſerunt. Rigenſis Polono ceſſit:
xo elector tres; tres item Bran-
eburgicus obtinuerunt Epiſco-
ptus: hi igitur & ſimiles Imperii
atus eſſe deſierunt. *Paurm. 2. de*
jriſd.

5. Prælati Principes hodie nu-
erantur undecim à Paurm.
uibus addunt Abbatem Lu-
cenſem.

6. Epiſcoporum initia & pro-
geſſus omnium luculentiſſime
prſequitur *Marc. Anton. de Do-*
inis in elaboratiſſimo tractatu de
pub. Eccleſiaſt. Hodie conſtitu-
ntur Electione vel poſtulatione
ancell. 1. inſt. can. t. 6.

7. Electio eſt communi capi-
L tula-

tularium omnium ſeu pluriu
ſuffragio vacante Eccleſia C
thedrali vel collegiata, certo rit
& modo idoneæ perſonæ coo
ptatio *6. decret.* 1. *t.* 6. *per tot. Lan*
cell. 1. *inſt. can.* 6. *Ioach. Steph.* 1. *inſ*
can. 6. *Matth. Steph.* 3. *de juriſd. p.*
c. 9. de modo & ritu eligendi Ep
ſcopi capitularibus præcipue re
formatis, hodie licet eſſe ſecuri
nam is legitime electus puta
tur, quem plurium ſuffragia con
ſtituerunt. *Ioach. Steph. de juriſ*
Eccleſ. lib. 4. *cap.* 11. ſimilis eſt Ele
ctionis ratio in prælatis, quoci
ca etiam una definitione com
prehendere voluimus.

8. Poſtulatio in ſubſidium in
troducta eſt, etenim multa con
currere in Epiſcopo oporte
quorum ſi quid deſit, irrita e
Electio: unde factũ eſt, ut quen
eligere impedirentur capitula
res, eum poſtulare liceret *Lan*
cell. 1. *inſt. can.* 8. *c. pen. ext. de poſtu*
præ

*præl. c. cum. in cunctis ext. de E-
lect.*

9. Definita autem eſt Poſtu-
latio, quod ſit eius qui eligi non
potuit, apud ſuperiorem con-
cors capituli petitio. *Lancell.* 1.
inſt. 8. *Ioach. Steph.* 1. *inſt.* 4. Et
ſciendum eſt, quibuſdam eligen-
tibus, quibuſdam poſtulantibus
uplo majorem poſtulantium
umerum requiri; ſin ſecus, præ-
ertur per pauciora ſuffragia fa-
ta Electio. *c. ſcriptum eſt: de Elect.*
bi Panorm.

10. Ex Canonum igitur jure
ne conſenſu ſuperioris poſtula-
io vacillat: quod an etiam re-
ormatas Eccleſias attineat, at-
que adeo an hinc pendeat jus
litus, de quo conſtituendo hic
præcipue agimus, impeditius eſt,
quam ut mihi liceat definere. vix
ici poteſt, quantopere impera-
triam atque adeo totius Impe-
ri maieſtatem imminuat, tot

Imperii Principes ab aliena qu
Imperii maieſtate dependere. I
Comitiis, ubi præcipue exeritu
Imperii maieſtas: quilibet Ep
ſcopus ac undecim aut eo am
plius Prælati, ſinguli ſuffragii ju
habent; ac numero cæteros Prin
cipes antecedunt. Si igitur h
omnes à Pontifice dependen
patet quam vere Æmilius: Hen
ricum Quintum plus quam di
midium juriſdictionis perdidi
ſe; dum ius Epiſcopatuum Pon
tifici Rom. concederet. quid mu
tis? ſi pontifex Rom. cuius tan
immenſam in Epiſcopis conſti
tuendis potentiam; tam magni
fico verborum cantu inculcant
Imperii legibus obnoxius eſt: a
imperatoria maieſtate primari
jura Epiſcopatuum profluunt
Etenim ſi confirmat Epiſcopo
Papa, quatenus ipſe ſubeſt Impe
rio, Imperii maieſtati tanquan
formali principio innititur, &
con

onfirmãdisEpiſcopis magiſtra-
us tantum officio fungitur, qui
n Maieſtate Imperii radicẽ ha-
et. Sin vero Põtifex eſt Princeps
bſolutus & ſummus , ut Pau-
ls Quartus apud Thuan. de ſe
ædicat : fateamur neceſſe eſt,
ntum Auguſto huic Imperio
cedere libertatis dicam an ma-
ſtatis, quantum in Epiſcopis ab
ctraneo dependentibus conſti-
rit. an vero ſit ea libera reſpu-
lica , cuius maieſtas magnam
rtem à Principe extero depen-
eat, viderint illi, qui Imperato-
um maieſtatem inconcuſſam
erere deſiderant. O ter & qua-
r felices Galliarum reges, qui
b Eccleſiaſticæ poteſtatis ſpe-
e Pontifices, ſimili fraude, qua
ermaniam invaſerant, in poli-
am nobiliſſimi regni maieſta-
m irrepere multoties conatos
que dum fortiſſime repreſſe-
nt. videat lector inſigne aſſer-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

tæ regiæ maieſtatis exemplu
apud Thuan.28. *Hiſtor.*

CAP. VII.

De Civitatibus Imperialibus.

1. TERTIA claſſis eſt civitatum Imperialium, qu itidẽ comitiis interſun ac de Imperii juribus participan. Catalogus earum extat apu *Paurm.* 2. *de juriſd.* 2.

2. Atque hi ſunt, qui una cu Cæſare ad reipubl. Roman Germanicæ gubernacula poſit coniunctim res complures Im perii moderantur. quod quo niam ſine conventibus fieri n quit, comitia inſtitui oportui ubi ordines congregati de rebu ſibi cum Cæſare communibu conſtituerent. hinc igitur, comi tia & ordinum conventus : d quibus fere diceres, quod ja olim Tacitus de mor. Germ.

CAP. VIII.

De Comitiis Imperii.

1. QUÆ autem res & negotia Imperii, ad Comitia ſeu univerſalia ſeu particularia ſpectent, ſuo loco delineabitur.

2. Univerſalia convocat Cæſar, adhibito ex legibus capitulationis neceſſario electorum aſſenſu, literis ad ſingulos ordines miſſis, definito ſuo pene arbitratu die & loco, nõ tamen extra fines Imperii *VVehn. obſ. pract. verb. Reichstag: Paurm. 2. de juriſd. 2.*

3. Convocati hoc modo Imperii ſtatus aut ipſi præſentes, aut per Legatos partibus ſuis defunguntur.

4. Poſtquam convenerunt, ſtato die Cæſarem ſolenni pompa in Curiam comitantur, & hinc & hinc actis gratiis Cæſar per Secretarium tractationis ma-

teriam proponit, quo facto ordi
nes & legati, reducto Cæſare, i
ſua quiſque diverſoria delibera
tum diſcedunt.

5. Poſtea ſtato die ad ferend
ſuffragia reverſi in tres claſſe
dividuntur: Electorum, Princi
pum & Civitatum Imperia
lium.

6. A jure ſuffragii Electorali
in Comitiis univerſalibus pleric
Bohemum ſecludunt eumqu
quem tamen Paurm. & Wehı
accenſent, non vocari tradun
hinc rei incertus ſuſpicari cœp
Bohemiæ regem, qui propri
regni legibus, non commu
Imperii jure vivit, fruſtra iis co
mitiis intereſſe, in quibus nihi
quod Bohemiam attingat, pr
tempore ſtatuetur; nec eande
ob cauſam in circulis, qui ex
quendis Imperii legibus deſt
nati ſunt, numerari. Etenim n
quicquā fere leges ſtrictiori iu

riſdictionis civilis ambitu comprehenſæ ad Bohemiam pertinent. Vincerẽ autem ſi de bello Imperii nomine ſuſpiciendo, vel rebus, quæ una Bohemiam contingerent, decernendum foret, Bohemi quoque præſentiam eſſe requirendam.

7. Propterea autem fit claſſium diviſio, quia curiatim non viritim ſuffragia feruntur. ut puta, ſi duæ claſſes, vel quarumlibet pars major, conveniant, quantum quidem eſt in ordinibus, res eſt confecta, ac veluti commune conſultum Cæſari refertur: cui ſi idem placet, fit Decretum, ſin minus, hinc & inde replicant, duplicant, adductis ſuæ ſententiæ rationibus, donec alterutra pars in alterius ſententia acquieſcat, ac Cæſar ac Ordines in conſtitutionem conventione conſpirent. Si convenire nequiverint, neque Cęſar ex ple-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

nitudine, ut dicunt poteſtatis, quicquam poteſt ſtatuere, neque ordinum ſententia legis habet vigorem, *Paurm. d. t. VVehn. in verb. Reichstag: autor. Auton.*

8. In claſſibus quidem ſeparatis viritim fere ſententiæ dicuntur, ſemper certe in claſſe Electorum. *Paurm.*

9. Principum claſſis, ut ſupra diximus, comprehendit Politicos Principes ita ſpeciatim appellatos, Epiſcopos & Prælatos Principibus annumeratos: Comites, Barones: cæteros Prælatos atque Antiſtites.

10. Principes Eccleſiaſtici Politici itidem in ſua claſſe viritim ſuffragia ineunt: Comites autem & Barones conjuncti, duorum tantum ſuffragiorum jus habent, & in duas tribus, vulgo *VVetteravviſche und Schvvebiſche Banck* diviſi, ad modum huius diviſionis duo tantum omnium

no-

nomine habent jus ſeſſuræ, qui alternis vicibus priores ſententiam dicunt; prælati non adſcripti Principibus unius ſolum ſuffragii iure fruuntur *VVehn. d.l.*

11. Civitates liberæ, quæque in ſua curia ſententiam dicunt & pariter ut Comites in duo Latera Rhenanum & Suevicum: vulgo *Rheiniſche und Schvvebiſche Banck*, dividi ſolent: Peucerus 5. Chron. Civitatibus jus tantum in medium conſulendi relinquit denegata decernendi facultate. quod quidem diſerte refellitur decreto Ratiſbon: *anno* 1545. *Eximinus de hac extat libellus, qui inſcribitur: Summa und Inhalt aller ubergebner Acten, und darauf geſtelten Ratſchlegen, Ehrbaren Frey und Reichsſtette Seſſion, Stand und Stim belangend. Obrecht. ſane de juriſd.c.6.n.* 77. *&* 78. jus ſuffragii magnopere aſſerit. Et Wehn.

cæcu-

cæcutire judicat, qui de jure ſuffragii civitatum dubitant. Quicquid olim fuerit : æquas hoc tempore cum Electorum & Principum ordine in ſenatu Imperii dicendæ ſententiæ partes poſſidere negat *Paurm. 2. de juriſd. 2.* qui immemor ſui ab hac ſententia videtur recedere. *2. de juriſd. cap. ult.* graviter jam Caroli V. temporibus civitates cum principibus in Comitiis diſſenſerunt, ſed Carolus rem ad Cameram exactius diſceptandam rejecit: *Paurm. d. l.* præterea quod de jure duplicis voti tradunt nonnulli, non intelligo: anne in curiis Electorum vel Principum? at illic ne ſeſſionem quidem habent, in propriam ſcilicet claſſem ſeparatæ. an in propria claſſe? at ibi neceſſario plura vota deſiderantur, quia inter duos non poteſt jus ſuffragii locum habere, ſed tantum conventionis. quæro, ſi de-

ſtitu-

ſtituuntur jure dicendæ ſententiæ, quare vocantur ad comitia? num ut tantum in medium conſulant? atqui hæc conſilia aut obſtringunt ordines neceſſitate ſequendi, aut non obſtringunt. Si obſtringunt, utique decernendi poteſtate pollent, quia in rebus Imperii, ſeu iuriſdictionis, conſilii nulla eſt obligatio. Si non obſtringunt, cur civitates decretis Imperii, quibus nihil ab ipſis roboris acceſſit, ſubſcribunt, quaſi ſua quoq; autoritate conſtitutis?

12. Inter ſe igitur claſſium ſocii ut patet, viritim vota ineunt, quæ in tria Curiata ſuffragia deſinunt, ſi aut omnes in qualibet claſſe, aut maior ſaltem cuiuſque claſſis votorum numerus conſpirent: quæ tria curiata ſuffragia ſi ſecum vel prorſus vel bina tantum conſentiunt, à ſtatuum parte negotium confectum eſt. ſin vero ſtatus conveni-

re

re nequeant; ſolet anniti Cæſar, ut ad concordiam redigat: Eligit nonnunquam omnium ordinum paucos, qui concilient, de quibus conveniri non potuit, ſtatibus vel eligendi perſonas, vel nonnunquam totius negotii decernendi poteſtatem Cæſari permittentibus: exempla exſtant paſſim apud *Sleid.* & *VVehn. in pract. obſerv. verb. Reichstag,* *idem fere atteſtatur.*

13. Atque in his Comitiorum ſumma conſiſtit. Ex quibus ius Comitiorum inter Cæſarem & ſtatus diviſum cognoſcere licet. Ac hinc à Cæſare inde à ſtatibus tanquam duobus inter ſe convenientibus, conſenſu decreta fieri. unde recte ſemiſſem comitiorum Cæſari; ſemiſſem ſtatibus tribuiſſe patet Wehnerum, *d. l.* minutiora de comitiis extant apud *Paurmeiſt. d. c. 2. & Bertram.* qui multa *ſedulo collegit.* Ex his

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

his autem liquidiſſimum eſt, fru-
ſtra à Cæſare appellari Comitia,
niſi Cæſar ſuo arbitratu à lata
ſententia diſceſſurus ſit. quæ res
eſſet non iuriſdictionis ſed arbi-
trii.

14. Ergo in iis negotiis, quæ
ad Comitia pertinent, Cæſar
Ariſtocratici Imperii partem di-
midiam tenet ſolus: Dimidiam
Imperii proceres. Sed quam
multa ad ſolius Cæſaris Im-
perium ſpectant, quæ ſolus ac
proinde monarchice temperat.
Ex quo Bodinum, aut ignoraſſe
miſcendæ reipublicæ rationem:
aut Imperii noſtri ſtatum calum-
nioſe traduxiſſe perſpectum eſt:
*l. de repub. c. 1. & in meth. Hiſt. c. 6.
de ſtatu rerumpubl.* Sed & pariter
intelligitur: quanta ſit conſtitu-
tionũ autoritas, quas ſua ſolius
poteſtate Cæſar, in rebus ad co-
mitia ſpectantibus, ex plenitudi-
ne, ut vulgo dicunt, poteſtatis
indu-

inducit, ſi non congruerint proceres: verbi gratia: *Decret. Auguſt. anno* 1555 §. *und nach dem* &c. ſcilicet quæ duarum partium conſenſu neceſſario perficienda ſunt : in unius autoritate non poſſunt inniti.

15. Particularia ſunt Comitia, quando duntaxat pars ſtatuum conveniunt.

16. Conveniunt autem vel ex omnibus ordinibus ſelecti : vel certæ claſſis : vel loci & definitæ regionis Imperii.

17. Ex omnibus promiſcue ordinibus ſeliguntur, quos Deputatos dicimus, ac Viſitatores Cameræ Imperialis.

18. Deputatorum conventus, deputation*stag*, in Comitiis primum Auguſtanis anno 1555 inſtitutus, ut cauſæ in Comitiis mole negotiorum oppletis, indeciſæ illic expedirentur : aut ſi exortis in Imperio turbis, unius atque alte-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ıterius circuli Capitanei ſe im-
pres arbitrarentur, remMogun-
tıo denunciarent, cui Cæſaris
omine Deputatos convocare
prmiſſum eſt.

19. Sunt autem ut dictum
e, Deputati ex omnibus ordini-
bus conſcripti. Legatus Cæſa-
ris, Electores, Bohemo exce-
po. Ex Principibus: Archidux
Auſtriæ, Herbipolenſis, Mona-
ſterienſis Epiſcopi, Dux Bavariæ,
quibus additi poſtea Dux Iulia-
cnſis & Haſſiæ Landgravius. Et
i. Comitiis Spirenſibus anno
170 Epiſcopus Conſtantienſis:
Dux Burgundiæ. Dux Brunſvi-
cnſis & Pomeraniæ *receſſ. anno*
15. 1559. 1570. *VVehn. Paurm.* Ex
prælatis, Abbas Weingartenſis;
& Ochſenhuſanus. Ex Comi-
tum & Baronum ordine Comes
Fürſtenbergenſis. Ex civitatibus
Noriberga & Colonia Agrip-
pina.

20. Hi deinde Francofur
coacti, præter Legatum Cæſ
reum, in duabus Electorum
Principum curiis viritim ſente
tias dicunt: poſtea ſuffragiis i
ter ſe concordes, Legato Cæſ
reo ad modum Comitioru
univerſalium conſtituunt. pr
inde nec Legato Cæſareo, n
Ordinum claſſibus licet ſepar
tim ſtatuere; adeo ut nec u
claſſis cum Cæſareo Legat
quicquam poſſit. *Paurmeis*
VVehn.

21. Viſitatores Cameræ
ordinibus Imperii ſelecti, qu
tannis Cameram Imperialem i
ſpiciunt, corrigunt & refo
mant, nonnunquam & reviſ
rum partibus funguntur. *Denai*
VVehn. Obrecht. Quo alias ord
ne ex ſtatibus deſignati, Cam
ram inviſere ſoleant perſpicu
traditur, *in ordin. Cam. part.* 1.
50. & p. 3. t. 53.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

22. Certæ claſſis Comitia ınt Electorum, quæ eligendis æſaribus celebrantur, prout ıpra deſcripſimus.

23. Regionum conventus ınt decem circulorum, quibus eſcripti ſunt ordines Imperii nno 1521. qui vero ſtatus, quius circulis contineantur tradit *Paurm. 2. de juriſd. 2.* accenimus autem particularia Coitia univerſalibus; quia quanam maieſtatis ſimilitudinem erere videntur, licet revera ab niverſalibus dependeant, ac ptius curatores reipublicæ quã oprii maieſtatis domini putanſint; ſimiliter ut tempore interregni, Palatinus & Saxo Vicrii; curatores Imperii cenndi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

CAP. IX.

De Civibus Imperii, ſeu ſubjectis obedientibus.

1. DOMINOS jam ac mo dum Imperii depinxi mus: de ſubditis brev tervidebimus. Ne vero cum Ba do aliiſq; reipublicę noſtræ igna ris, tam ridiculum errorem err mus, ut totum terrarum orbe Imperio Romano ſubfuiſſe u quam vel etiamnum ſuccumb re inſulſa aſſeveratione ſtatua mus; videre oportet, qua omn no ratione populus principio a poſtea Cæſares, gentium ac o bis Dominos ſe nuncuparint. I quidem ſtante republica Roma ni, gentium Dominium ſibi co ſtitutum dicebant. *Cic.* 1. *de Ora Saluſt. in Catil.* & Sapientiſſimu Imperator *Anton. in l.* 9. *ff. ad Rhod. de jact.* hoc ſibi nomen a ſumere ſuſtinuit, cum tamen i

n propatulo, ne trigeſimam or-
is partem Romanis patuiſſe, ac
deo longe iam latius dominen-
ur Hiſpani, quam olim Traja-
us, cuius temporibus Impe-
um quam maxime patuiſſe
ommemorant.

2. Sed præter cæteros alluſit
d rem, *Vell. Paterc.* & fere *Dan.*
rophetæ vaticinium adumbrat.
ſſyrii, ait, *omnium gentium re-*
um potiti ſunt, deinde Medi, poſtea
erſæ, deinde Macedones, exinde
uobus regibus Philippo & Antio-
o, qui à Macedonibus oriundi
ant, haud multo poſt Carthagi-
em ſubactam devictis, Summa
nperii ad populum Rom. perve-
it.

3. Paterculus igitur hanc Do-
inii rationem pariter ut Pro-
heta explicuit. Etenim hęc qua-
tor (nam Medorum regnum
yrus Perſa Darii Medi ex ſoro-
 Nepos legitima ſucceſſione

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Perſarum Imperio agglutinav , ut unum ex duobus factum, n Medorum interiiſſe exiſtima- dum ſit)Imperia non tam amp- tudine terrarum, quam potenn ac ſplendore inter cætera en- cuerunt.unde actu gentibus n imperabant , ſed immenſæ ſi potentiæ quaſi terrore ſubeg- rant,qui reſiſtere nequiviſſent. hinc *Sen.*1. *de Clem. c.*1. de Imp- rio Neronis : *quas nationes fun- tus exſcindi,quibus libertatem da, quos reges mancipia fieri , quor capiti regium circumdari de oporteat,quæ ruant urbes, quæ o- antur,in mea eſt manu.*

4. Quidam has loquendi f- mulas excipiunt de orbe Ro- no.recte illi quidem ratione I- perii in ſubditos , at ſuis ſubdi Imperare, non eſt omnium g- tium rerum potiri.

5. Porro dicitur ſæpenume Imperator ſeu maieſtas hab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

dominium in bonis ſubditorum, quod verbo determinabimus: Dominia privatorum cuiuſque familiæ utilitatem & conſervationem ſpectant,& quatenus hic conſiſtitur, maieſtatis tantum eſt illa tueri & protegere,ſed quandoquidem & familiæ & omnia quæ ei inſerviunt, uno publicæ ſalutis fine continentur; convenit omnino, ut quatenus paterfamilias rei ſuæ ad familiæ utilitatem dominus eſt, ita maieſtas rerum omnium in republica ad reipublicæ neceſſitatem: nam qualis ratio dominii privati ad familiam;talis eſt omnium familiarum, bonorumque omnium, ad neceſſitatem reipublicæ ſublevandã: quod neceſſario ita accipitur, ne auferendo bona maieſtas plus obſit privitatis, quam reipublicæ proſit. Et hoc dominium univerſi non eſt tantum in iuriſdictione, protectione &

adminiſtratione, ut tradidit *Ac-*
curſ. in proem. Digeſt. Bartol. ibid.
Salic. in l. benè à Zenone, in verb.
omnia Principis C. *de Quadr.*
Præſcript. ſed in libera poteſtat
dominica, alienatione, & quoli-
bet modo rebus ſuis liberrim
dominandi.

6. Quo ad territorium, ea
ſunt provinciæ Imperii Romani
quę etiamnum Imperio ſubſunt
veluti Germania, eleganter
Thuan. 1. *Hiſt.* deſcripta. par
quædam Italiæ. Et hinc Maxi-
milianus II. Pio V. Coſmum
Medicen regem creare geſtient
reſpondit: Italiam non haber
regem niſi Cæſarem. *Thuan.* &
Bodin. denique etiam aliqu
pars Galliæ Celticæ & Belgicæ
Paurm.

CA

CAP. X.

De Objecto Reipublicæ, ſeu rebus in quibus Imperii poteſtas occupatur.

1. PRODIDIMVS igitur & imperandi & parendi ſubjecta, ſequuntur in quibus Imperii poteſtas verſetur, quæ quidẽ ita defixam in ſe habent Imperii potentiam, ut eam prorſus determinent. Etſi enim maieſtas fertur ad ſubditos ut terminum ad quem, & contra; in maieſtate tamen fundamentum relationis eſt potentia activa, ex qua oritur imperandi actio, quæ per objectum & determinatur & dividitur. *Ariſt.* 2. *de Anima* 4. 13.

2. Ergo majeſtas Romani Imperii vel in ſacris vel profanis conſiſtit, atque in iis quidem qua univerſe in toto Imperio conſideratis, & qua ſigillatim in

in ſingulis ordinum ditionibus.

3. Profanæ res vel ſunt civiles, vel bellicæ.

4. Tam autem ſacræ res quã profanæ civiles & conſtituendi & reddendi juris poteſtatem recipiunt. In illis occupata, Eccleſiaſtica, in his, Civilis juriſdictĩo appellatur.

5. Sed utrobiq; primum conſtitui oportet, quod pro jure ſervetur, quam id privatim ſingulis applicari poſſit, unde conſtitutio juris tam in ſacris quam profanis, ut & ante diximus, conſiſtit.

CAP. XI.

De Iure Sacrorum, & Iure Religionis.

1. CONSVMITVR autem ſacrorũ conſtitutio, vel inſtituendis vel tuendis ſacris.

2. Te-

2. Tetigimus ſupra p. 1. qua-
tenus res ſacræ politicæ poteſta-
tis curam deſiderent, & quam
exitioſa ſit reipublicæ ſive negle-
cta penitus à maieſtate, ſive à ſe
abdicata divini cultus modera-
tio. Ne tamen quidvis in rebus
divinis maieſtati licere, pute-
mus, juſtis eam finibus illigatam
nullo modo divinitus prò fidei
regula, revelata nobis, vel tolle-
re prorſus, vel ulla ratione acci-
dere poſſe, demonſtravimus: ex-
terioris cultus moderationem
non certo definitam in ſcriptu-
ris, ac doctrinæ puritatis conſer-
vationem eidem aſſerentes.

3. Sed inſtitutio ſacrorum, eſt
vel ipſius cultus, vel perſonarum
cultui deſervientium.

4. Inſtitutio cultus eſt vene-
rationis divini Numinis certis
legibus cæremoniiſque facta
ordinatio, ac uſu cum legitimo
& puro miniſterio verbi & ad-
mini-

miniſtratione ſacramentorum concurrit. Cuius cura & poteſtas ad quem antea in Imperio Romano ſpectarit, non diſputo. Sane Divus Lutherus & ipſi Principes proteſtantes ſæpenumero Cæſareæ maieſtati Eccleſiæ emendationem, curam & tutelam incumbere & voce & literis confeſſi ſunt: Sleid. *lib.* 1. 2. *& paſſim*, Pontifex autem Rom. ubique gentium, nedum in Imperio noſtro, hanc ſibi poteſtatem per aliquot jam ſecula ingenti conatu vindicavit; quo vero id jure & prætextu, abunde oſtenderunt quamplurimi.

5. Sed cum detecta Pontificum fraude, fruſtra vel tantilla Eccleſiæ ab omnibus fere petita Principibus ſperaretur emendatio; invicta pertinacia Pontifices, qui quantum ex emendatione autoritatis & ornamenti Eccleſiæ accederet, tantum de ſua amplitu-

plitudine & poteſtate detractum iri metuebant, unice impedita legitimi concilii congregatione *Thuan.* 1. *Hiſtor.* maximis in Imperio turbis cauſam præbuerunt; quæ hinc & hinc exortæ aliter ſopiri non poterant, quam ut ſtatibus Imperii ſecundum Auguſtanæ Confeſſionis formulam in ſuis ditionibus Eccleſiæ conſtituendæ facultas permitteretur.

6. Atque ea occaſione religionis poteſtas ad comitia ac proinde in ſtatuum ſuperioritatem conceſſit, quam poſtea communi ſuffragio etiam aliis impertiverunt: puta Nobilibus immediatis & civibus Imperialium civitatum, in quibus utriusque religionis uſus ante pacificationem invaluerat. *receſſ. Imp. anno* 1555 §. *und in ſolchem frieden, &* §. *ſeq.*

7. Et nobilibus quidem uſ-

que

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

que dum, ad utriuſlibet Religionis normam conſtituendi cultus facultas competit *arg.* §. *und in ſolchem frieden.*

8. Civibus autem Imperialium civitatum non inſtituendi cultus, ſed in eo, quem tempore pacificationis & ante tenuerunt, permanendi poteſtas eſt. ut omnino magiſtratui & civibus ſe mutuo in cultu ſuo impedire non liceat. *d. receſſ.* 55. §. *nach dem aber.* unde incolæ altera relicta religione, alteri ſe dedere poterunt; quippe quod ineptum ſit, liberam utramque eſſe religionem, & tamen non libere coli.

9. Status autem hic juvat in Seculares & Eccleſiaſticos diſpeſcere.

10. Seculares aut ſunt Principes aut Civitates.

11. Principum, Comitum & Baronum expedita eſt ratio, *d. receſ.* §. *und damit ſolcher fried,* rc.

12. De

12. De Civitatibus magnopere inter ſe confligunt; non enim convenit, utrum ſolo Senatusconſulto religionis cultus, an vero totius civitatis Imperio definiendus ſit. ſed quoniam religionis poteſtas jam Comitiis innixa inde productam ſtatuum ſuperioritatem redolet, *Knich. Encyclop. c.* 13. circumſpicere in quaque civitate oportet, teneatne ſuperioritatem populus, ſenatu magiſtratuum tantum honore prædito: an vero optimates, quos promiſcue jam magiſtratus dicunt. paucis res tota definiri poteſt. Si ſtatus cujuslibet civitatis eſt popularis, totius populi eſt religionis definitio, ſin Ariſtocraticus, tum ut jurium gerendæ reipublicæ, ita nec religionis conſtituendæ compos eſt, ſubditis ſcilicet non competit potentia ſed patientia. quo autem quæque civitas reipubli-

cæ ſtatu utatur, viderint quorum
intereſt.

13. Sed cum primordio tra-
ctationis pacta & conſtitutiones
ſtatus Imperii qua ſacros qua ſo-
lutos, nullo diſcrimine compre-
henderent. *receſſ. Imp*. anno 1541
und damit im heiligen Reich. anno
1544. §. *als vvir aber &* anno 1555
§. *und damit ſolcher fried.* quem
etiam generalem conſtitutio-
num ſenſum, Elector Palatinus
ad Capitulum Colonienſe exa-
ctis & actitatis propugnat. ægre
tamen Catholicos ſtatus & Fer-
dinandum regem hæc verborum
cõſtitutionis generalitas habuit
quapropter Ferdinandus vel uni-
ce renitentibus proteſtantibus
ſua autoritate de Eccleſiaſtici
attexit, ut exciderent confeſtim
Epiſcopatibus, juribus ac benefi-
ciis Eccleſiaſticis, ſi qui poſt inita
pacificationis tempora ad prote-
ſtantes tranſirẽt §. *und nach dẽ, r.*

14. Qu

14. Quæ Ferdinandi Regis
conſtitutio ſi legis habet vigo-
em, res expedita eſt. & contra
mnis fruſtra ſumitur labor. ſin
ecus, Eccleſiaſticorum ſtatuum
oteſtas relinquitur diſcutienda.

15. Præfatur ſane Ferdinan-
us de plenitudine Cæſareæ po-
eſtatis: Sed illa quanta ſit in Co-
itiis, *vel autor auton. definit.*
rt.3.c.37. ubi ita loquitur.§. Itē
des reichs Stylus, *daſz ſolche ab-*
heide, declarationes *und* dero-
ationes, *auff der Kaiſerlichē Ma-*
ſtat und der Stände vergleichunge
ſtellet vverden, & propter de-
riptam ante decretorum co-
itialium formam, tandem con-
udit. §. *ohne das und vvo ſolche*
dnung rc. und anderen mehr er-
hlten requiſiten, *nicht gehal-*
n vverde, ſo vverden andere
hrifften, Decreta, Declaratio-
es, *Abſcheide und* Derogationes
r keine Reichsbeſchluz, ſondern

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

für ſchlechte vnbundinge Priv
handlung gehalten. Et hæc aut
Auton.

15. Et quidem ſuperius for
tem aperuimus, ex quo legu
derivaretur vigor : ac poſtea e
iam comitiorum, ubi conduntu
Imperii leges, majeſtatem eſ
Cæſaris tantum, pro parte dim
dia : pro dimidia altera, in ſta
tuum manibus conſiſtere patui
qui hinc conjuncti, inde cur
Cæſare conveniendo inter ſe d
rebus comitialibus conſtituan
quod vel receſſuum commune
formulæ ſignificant. *Als habe*
vvir vns, mit den Anvveſende
Churfürſten, Fürſten, vnd Stän
den, auch der Abgeſandten rahte
vnd Bottſchaffren vergliechen.

16. Numnam vero vel fing
poterit conventio, quæ ab un
iniri & conventionis effectu
producere poſſit? numnam igitu
una pars contrahentium part
diſſen-

diſſentienti poteſt ex conventione leges ponere, in quas nunquam conſenſit, numnam denique ex conventione orietur obligatio, ubi nulla eſt conventio?

17. Non conveniſſe inter ſe de hac re ſtatus teſtatur Ferdinandus *d. receſſ. 53. §. vnd nach dem:* Ergo nec cũ Cæſare convenire potuerunt; cum ſtatus prius inter ſe conſentientes una convenientium pars ſint. at, ais, ſtatuum conſenſus ex ſuperante ſuffragantium numero æſtimatur: agnoſco. Sed caverat in transactione Paſſavienſi rex Ferdinandus, ne quicquam ſibi proteſtantes, in hoc religionis negotio, à numero votorum metuerent, *art. 17. Tranſ. Paſſ. apud. Goldaſt.* Conſtat porro ſtatuum conſenſum curiatim confici. *VVehn. Paurm.* ſint igitur in ſua curia Principes proteſtantes à

Catholicis ſtatibus votis ſuperati: at quomodo hoc in Electorum curia, qui pari numero ex Catholicis & proteſtantibus conſtat, accidere potuit? Et ſi civitates etiam curiatim ſententiam dicunt, ut aſſerit *VVehn.* conſentaneum eſt eas, illam Catholicorum exceptionem: vulgo *den Geiſtlichen vorbehalt*: ſuo aſſenſu nequaquam probaſſe, cum earum præcipuæ & pleræque Auguſtanam Confeſſionem ſequantur. quid multis? aut Ferdinandus id, quod de ſtatuum diſſenſu fatetur, de tali diſſenſu intellexit; quo merito impediretur comitiale decretum: aut contra. ſi de hoc, quorſum inſeruit de diſſenſu ſtatuum? quorſum ex plenitudine poteſtatis ſe ſtatuere ait, quod commune ſuffragio conſtitui & oportuiſſet & potuiſſet? Si vero ſtatuum diſſenſus jure impediit Decretum, pa-
tet

tet conſtitutionem Ferdinandi in vim legis minime tranſiiſſe, quippe qui ſupra juriſdictionem conſtituerit.

18. Caduca vero eſt à plenitudine poteſtatis Cæſareæ deſumta argumentatio: nam plenitudo poteſtatis, nihil eſt aliud quam prima & ſumma rerum poteſtas ſive Majeſtas, quæ in rebus Comitialibus non eſt apud Cæſarem, ſed Cæſarem & ſtatus, ac licet ſemiſſem poteſtatis in his rebus obtineat Cæſar, ea tamen Ariſtocratice à pluribus quam uno exeritur.

19. Sunt, qui ex *l.3.C.de Crim. Sacril.* de Cæſaris poteſtate diſputare perduellionem affirmant. illi, opinor, dant operam, ut nihil intelligant. Non enim quicquam in hac civilis prudentiæ parte poteſt fieri inconcinnius, quam Cæſaream poteſtatem ex Digeſtorum & Codicis legibus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

definire. obtinet ſane adhuc i
multis majeſtatem Cæſar, ut
ſupra delibavimus & infra ce
tius exponemus. Sed res, quæ a
comitia deferuntur non Cæſare
ſolum poteſtate, ſed omniu
ordinum ſuffragio definiuntur.

20. Ex quibus liquido appa
ret, Regia Ferdinandi conſtitu
tione non potuiſſe impediri Ec
cleſiaſticos ſtatus, quo minus, u
cæteri Principes, religionem li
bere conſtituant: nec comitial
decreto, quod diſſidentibus in
ter ſe ordinibus fieri non potuit
Ergo perinde ut alii ſtatus poli
tici vigore ſupremæ juriſdictio
nis, qua non minus quam illi i
ſuis ditionibus prꝺſtant, Religio
nis poteſtatem habent.

21. Sed quoniam religionis
poteſtas ſuperioritate innititu
Knich. Encyclop. Ex capitulationi-
bus legibus, quibus recipiuntur
Prælati, dignoſcere oportet: de-
ſideatne

ſideatne apud Eccleſiaſticum
Principem integra ſuperioritas;
an vero Capitulares in partem
veniant: utrum dixeris: magno-
pere refert. Si ſolius Principis eſt
ſuprema juriſdictio, ſolius quo-
que Principis eſt poteſtas reli-
gionis: ſin minus; tum quatenus
capitulares in partem regiminis
admittuntur, eatenus una reli-
gionem ordinant. Quia autem
fere accidere videmus, ut Epiſco-
pi prælatique certis legibus ac-
citi, juriſdictionem cum capitu-
laribus communem habeant: re-
cte Engelbrechtus *in diſp. de ju-
riſd.* quod ſoli Epiſcopo non li-
cet, id Epiſcopo cum capitulari-
bus integrum eſſe contendit; li-
cet id ex verbis legis, quæ de ſin-
gulis, non conjunctis capitulari-
bus loquuntur, fruſtra aſtruere
laboret, ſi etenim licuiſſe Ferdi-
nando dederimus, ex plenitudi-
ne poteſtatis, nobis hanc legem

perferre, cur eidem interpretandi quoque facultatem denegaremus? ſcilicet hebetior aliquis Ferdinandi legislatoris voluntatem in hac lege oſtenderet: ecquid vero adhuc dubii reſtaret, ſi certa legislatoris ſententia proderetur?

22. Excidetne igitur Epiſcopus, cuius non eſt integra in territorio ſuperioritas, Epiſcopatu, aut ſacris beneficiis aliquis capitularium, ſi ad proteſtantes commigret? idem eſt huius legis, quod fiat illius conſtituendæ principium: Ergo nec ea lege exuitur quis bonis, cuius nulla eſt autoritas. taceo nec ſubditis, quorum nulla eſt juriſdictio, bona jure auferri, in quorumlibet etiam caſtra tranſierint. *receſſ.* 55. *§. vvo aber unſere, rc.*

23. Ex quibus exſtruitur, Epiſcopum, cuius non plena ſuperioritas, abeuntem à Catholicis, nec

nec conſtituere religionem, ſi capitulares diſſentiant, nec Epiſcopatu dejici poſſe: ſed intereſſe conſtituendæ religionis perſpicuum eſt, ut ſciatur, quanta ſit & Epiſcopi prælative & quanta capitularium ſuperioritatis portio. nam utrius ſuperaverit, potior erit in religionis negotio, ſin utriuſque æqualis: conventione conſtituenda religio eſt, atque hæc partim ex jure Comitiorum, partim ex *receſſ. anno* 55. dependent.

24. Unde videre eſt, non ſolum ſumma iniquitate Archiepiſcopatu Colonienſi cecidiſſe Truchſeſium, ſed pudendo & ignominioſo Germanico nomini facto, Principem Imperii, Electorem, Superioritate & Regalibus ab Imperatore dependentibus, inexhauſta Rom. Præſulis, & eius quidem Principis alieni audacia, dejectum fuiſſe. Itane

vero Imperator, ad tantum Romani Imperii opprobrium connivit?

25. Et ii ſunt, quibus in Imperio ordinandæ religionis poteſtas competit: ſuccedunt, qui perſonas cultui inſervientes conſtituunt.

26. Perſonæ autem cultui ſervientes ſunt legitimi Eccleſiæ miniſtri.

27. Legitimi hinc à propriis virtutibus, inde à conſtituentibus.

28. A propriis virtutibus, eſt, ut ſint ſacrarum literarum gnari; nam Chriſtus dimiſſis diſcipulis quorum ſunt ſucceſſores, præcipiebat, ut docerent omnes gentes, quæ à ſe accepiſſent. *Matth. ult.* quomodo vero docebunt indocti? & diſerte Paulus 1. *ad Timoth.* 3. in Epiſcopo requirit, ut ſit aptus ad alios docendos. jubetur Aaron in veteri lege, geſtare

ſtare ſupra pectus ſuum Doctrinam & veritatem. Hæc, aiunt quidam, Epiſcopus etiam indoctus per alios obire poterit. Iſto modo, ait Muret. *in orat.* 19. *vol.* 2. poterit etiam lyricen eſſe, qui per alium canat; & bonus medicus, qui ægrotos per alium curet. neceſſario quoque ſciant ſe miniſtros Chriſti, & œconomos myſteriorum Dei, 1. *ad Corinth.* 4. qui ſerviant, non qui dominentur in Eccleſia. 1. *Pet.* 5. alia reperias apud Paul. *d. l.* & 1. *ad Tit. Act.* 1. & 6. 1. *ad Corinth.* 4. 12. & 14. 2. *ad Corint.* 5. *Epheſ.* 4. *Act.* 20.

29. A parte conſtituentium, eſt legitima miniſtrorum vocatio *Rom.* 10. *Heb.* 5. *v.* 5. *Ier.* 23. quæ eſt mediata vel immediata.

30. Immediata eſt, quando Deus ſine hominum interventu miniſtros mittit, quos, ut conſtet vocatio, vel miraculorum donis exornat *Matth.* 10. 2. *ad Corinth.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

12. vel aliis inſtruit donis Spi-
tus:exemplo Baptiſtæ.

31. Mediata eſt & illa quide
à Deo *Ier.* 23. *Matth.* 9. *Epheſ.*
Sed per ordinaria media legit
mo modo expedienda : idque
nominatione,Electione,præſen
tatione & ordinatione.

32. Nominatio data eſt Ec
cleſiæ patronis,qui ob fundatio
nem , ædificationem , vel con
gruam Eccleſiæ dotationem
hanc nominandi poteſtatem ac-
ceperunt. *Nov.* 6. 7. 57. *&* 127. *c.*
nobis §. *fin. de jure Patron. c. filiis.* 16.
quæſt. 7. *c. quicunque* 16. *quæſt.* 7. *&*
paſſim de jure Patron. c. nemo de
conſ. dinſt. 1.

33. Electio eſt nominati à pa-
trono & exhibiti miniſtri Eccle-
ſiæ acceptio.

34. Præſentatio eſt itidem jus
patroni , qui Electum ab Eccle-
ſia , Epiſcopo præſentat. *Nov.* 6.
& 7.

35. Con-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

35. Confirmatio eſt jus Epiſcopi, qui præſentatum à patrono examinari curat, utrum dignus ſit ad lyturgiam, id eſt, Eccleſiaſtica munera peragenda, ubi ſi apparet idoneus, admittitur: ſi ſecus, eo reiecto, alium Patroni præſentare poſſunt. *c. monaſterium. c. decrevimus* 19. *quæſt.* 7. *c. ex conſultatione c. conſuluit. de jure Patron.* Hæc autem præſentatio à patrono Eccleſiaſtico intra ſex menſes vacantis Eccleſiæ, facienda eſt: à patrono laico intra menſes quatuor. *c. ſi laicus de jur. Patron. in 6.* quo temporis decurſu, ſi nullum exhibeant patroni, Epiſcopo competit jus inſtituendi miniſtri, ita tamen, ſi Eccleſia conſentiat.

36. Sed in Eccleſiis reformatis, videndum eſt de ſtatutis cujuſque Eccleſiæ propriis. Et inprimis ſciendum eſt, confirmationem miniſtrorum totam pendere

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

dere à Principibus cuiuſqu
Territorii *receſſ. Imp.* 1555. §. *vn*
damit, rc. unde & omnis cultu
moderatio, ut ſupra. Quocirc
patroni talem preſentent neceſſ
eſt, qui inſtituto in regione cul-
tui ſit deditus, etiamſi aliam reli-
gionem patronus ſectetur: nam
præſentatio eſt idonei Epiſcopo
exhibitio. non autem eſt ido-
neus, qui à recepta in territorio
Principibus, qui jus Epiſcopale
habent, religione eſt alienus. Et
hoc quidem *arg. d.* §. *vnd damit*
ſolcher. an vero patroni privilegio
vel conſuetudine muniti ſuæ re-
ligionis miniſtrum exhibere
poſſint, quem ſtatus diverſæ re-
ligionis in ſuis ditionibus adſci-
ſcere teneantur? vereor ut poſ-
ſint.

37. Ita confirmati à ſtatibus publice ſacris initiantur, ritibus in quaque regione receptis; qui ritus pene ſunt indifferentes: tempo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

tempore Apoſtolorum miniſtri manibus impoſitis ſacrati erant *Act.* 9. *v.*17. *&* 13.1. *ad Tim.* 4. 2. *ad Timoth.* 4.2. *ad Tit.*1. Chriſtus Apoſtolos ſine ritu emiſit *Matth. ult. &* 10. *Luc.*9. Et cum ligandi ac ſolvendi poteſtatem daret *Joan.* 20. inſufflavit, quod Apoſtoli minime imitati ſola manuum impoſitione ordinabant, quem ritum Eccleſia diu retinuit, ut apud Socratem videre licet, qui præter cæteros & Ambroſii vocationem deſcripſit, ſola Electione populi, confirmatione Imperatoris & manuum impoſitione factam. *Soc.* 2. *c.* 11. *Soz.*6.*c.*24. verbo: nulla hac de re extat præceptio: ergo magiſtratui incumbit, ut omnia curet ordine fieri & decenter.

38. Sed quoniam Paulus 1. *ad Corint.*9. & ipſe Salvator. *Matth.* 10. miniſtros verbi dignos dixerunt, qui de lacte ovium ſuarum

ale-

alerentur, ne quærendis opibu
diſtricti, miniſterium verbi ſe
gnius obirent, factum eſt, ut pı
Eccleſiam patrimonio auxerint
unde miniſtris alimenta ſuppe
ditarent *l.12.§.2.C. de S S. Eccleſ*
c.cum ab omni extr. de vita & ho
neſt. cler. & alibi.

39. Conſiſtit autem hoc Ecclesiæ patrimonium & commoditas, in immunitatibus & bonis

40. Immunitates ſunt reales vel perſonales: perſonales, ſunt miniſtrorum ſacris vacantium, qui perſonalium reipublicæ munerum vacationem habent *c. generaliter 16. quæſt.1.* Et hanc immunitatem Pontifices tantopere dilatarunt, ut clerum etiam ſecularium magiſtratuum juriſdictione exemerint, adeo ut ne prorogare quidem politici magiſtratus juriſdictionem clericis permiſſum ſit *c. nullus. de foro compet.* quam exemtionem Fri-

dericus

dericus Cæſar deceptus Pontificum inſidiis imperatoria autoritate ſtabilivit *Auth. ſtatuimus C. de Epiſcop. & Cler.* Sed reformati Imperii ſtatus, ademtam ſibi contra Chriſti inſtituta, qui Apoſtolos politicæ poteſtati ſubdidit, juſſitque omnes magiſtratui utpote divinæ ordinationi obedire *Rom.* 13. juriſdictionem iterum aſſeruerunt. *receſſ. Imp.* 1555. §. *damit auch.*

41. Reales immunitates ſunt, quæ inhærent rebus Eccleſiaſticis. atque adeo prædia & poſſeſſiones Eccleſiarum & domorum religioſarum, res quæque & in patrimonio ſitę ab omnibus prętationibus Indictionum, Cenſitionum, Tributorum & aliarum penſionum immunitatem habent *c. ſi diligenti extr. de præſcript. Eccleſiæ. de conſt. c. ſi clericus. de pro compet. c. præſenti. de cenſib.* urgente tamen reipublicæ neceſſi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

tate, etiam Eccleſiaſtici contribuunt. *c. non minus. de immunit. Eccleſ. Nov.8.*

42. Hodie bona Eccleſiaſtica, quibus, quibus olim titulis quæſita, conſtitutione Imperii certum præſtationis modum acceperunt. *receſſ.1555.§.als auch dẽ, rc. Denaiſ. in jure cam. t.216.* ordinibus, ait, antiquæ religionis, reditus, cenſus, decimæque manento. magiſtratui tamen civili, ſub quo ea bona ſita, ſua in his juriſdictio, commodaque & jura, quæ ante ortum de religione diſſidium, competierunt, ſalva ſunto. Ex iiſdem miniſteria, Eccleſiæ, Scholæ, Eleemoſynæ, Hoſpitalia, ut olim, ita deinceps, nullo alterutrius religionis diſcrimine, conſtituuntor ac ſuſtentantor.

43. Sed bona Eccleſiaſtica, proprietatem promiſcuo rerum commercio exemta & in patrimonium Chriſti demigraſſe dicuntur,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

untur, *tot. cauſ.*12. quocirca ſub
œna ſacrilegii contrectari &
1 uſus humanos converti pro-
ibita ſunt. *c. prædicti* 12. *quæſt.*2.
ſusfructus vero eorum Epiſco-
is & Clericis cedit , unde res
ccleſiaſticæ , quæ & beneficia
icuntur, uſufructui ſimiles, per-
)næ liturgiam exercenti perpe-
10 cohærent , qua mortua ad
æredes non tranſeunt *l.*1. *quib.*
od. uſusfr. amitt. c. finitur , de
ſufr.

44. Et hæc quidem eſt ratio
onorum unde miniſtri Eccleſiæ
ıſtentantur. finitimæ his Præ-
endæ, quæ ſunt jus percipiendi
roventus Eccleſiaſticos ex Ca-
onicatu deſcendens.

45. Differunt autem Canoni-
atus & præbenda: præbenda eſt
ıs jam exiſtens percipiendorum
uctuum: Canonicatus vero ſeu
;anonia eſt tantum jus poten-
ale, unde Canonia ſine prębên-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

da poteſt: præbenda ſine Canonia conſiſtere non poteſt. *interpp. in c. dilectus; de præbend:* ſunt, qui hoc invertant. *interpp. in c. eam cui & c. ſi cleric. de præbend. in 6. Ioach. Steph. 2. Inſt. Can. 9.* Canonici in ſpem præbendæ & dignitatis creati, ſunt ſine dignitate ſimplices præbendati, & Canonici in herbis dicuntur *dd. in d. c. dilectus:* ad ſimilitudinem frumenti, quod adhuc eſt in herbis, *l. 78. §. fin. ff. de contrah. emt.*

45. Conceduntur præbendæ per collationem & inſtitutionem. Collatio eſt libera præbendæ conceſſio. Inſtitutio eſt præbendalis juris ad præſentationem patroni facta tranſlatio *Lancell. 1. Inſt. can. 76 in fin.*

46. Ad collationem pertinet jus Imperatoris, primarias preces vocant, quo integra eſt Cæſari in Eccleſiis primo vacantis beneficii conferendi poteſtas,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

as, quam inveterata conſuetu-
ine competentem, hodie non
xerit ſine approbatione Ponti-
cis. *Gail.2.obſ.155.Matth.Steph.*
.de juriſd.4.Paurm.1.de juriſd.4.
47. Sintne autem Canonici,
ccleſiaſtici ordinis, ut nomine
runtur, an vero politicæ ſocie-
tis ſpecies, forte ambigeres.
uper quidam prodiit ſcriptor,
ui nulli eos horum accenſuit,
uxitque proinde impium vitæ
enus. Meo, fateor, inſtituto, hoc
xequi non convenit, attamen
tereſſe exiſtimo præcipue eo-
im, qui à pontificiis ſemoti,
onſcientiam ſuam tutam cu-
unt, ut in quo vitæ genere ver-
ntur, non ignorent. quid ergo?
ui politici regiminis ſunt par-
cipes, verſantur in ſtatu politi-
o, negare autem Cathedralium
ccleſiarum capitulares una re-
ere rempublicam civilem, nihil
t aliud quam ſubditis in ſecu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

laribus una præcipere, non eſt politici Imperii. Et nulla in poteſtate & objecto Imperii, inter ſtatus, quos dicimus Eccleſiaſticos & Seculares; eſt differentia. moderantur ſacra æque & profana & hi & illi; imo politici jam quam Eccleſiaſtici liberius. cur igitur eos, qui in objecto Imperii conveniunt, genere differre putabimus? at, ais, Eccleſiaſtici Principes nunquã munia Eccleſiæ obeunt. itane vero? putabuntne reformati Epiſcopi miniſteriũ verbi, ſi quis miſſam ſemel atq; iterum quotanis demurmuret? Salvator noſter jam jam relicturus mundum liberatæ à ſe Eccleſiæ miniſtros ac quaſi curatores pręfecit, quibus adminiſtrationis formam ponens præcipiebat: docete omnes gentes, baptizate, ligate & ſolvite. His inquam finibus omnem Eccleſiaſtici muneris adminiſtrationem deſcripſit.

Hæc

Hæc vero munia quibus nõ ſunt legitime iniuncta, fruſtra ſunt, ſi ſe Eccleſiaſtici ordinis eſſe putaverint. Sed de re non nomine diſputo: rẽ igitur mihi penitius intuenti magna Eccleſiaſticæ & civilis reipublicæ ſimilitudo oboritur. Summus in civili republica magiſtratus, ſalutem civium curaturus, ponit leges, ſubordinat magiſtratus, qui ex legibus poſitus, ius adminiſtrent ad datę poteſtatis modum, quem ultra progreſſi putentur ultra territorium ius dicere *l. fin. ff. de juriſd.* Et hi magiſtratus æque ac cæteri ſubditi maieſtatis imperio & legibus tenentur, ut ut poſſint ſecundum datam poteſtatem aliis præcipere. Sic quoque Chriſtus ſervaturus humanum genus, Eccleſiam congregavit, quam Eccleſiaſticam rempublicam diceres; cujus ipſe & fundator, caput & princeps majeſtaticus, eamque legi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

bus munivit, quas per Apoſtolo ad ſimilitudinem ſubſervien tium magiſtratuum gentibu annuciari mandavit. docete, *ai Matth.ult.* ſervare, quæ ego præcepi vobis. quiqui igitur in republica Chriſti non docent præcepta Chriſti, non ſunt magiſtratus Eccleſiaſtici, ſeu miniſtri proprie ita dicti. imo quicunque non ſunt à maieſtate conſtituti, non ſunt magiſtratus. ad miniſterium non vocati, non ſunt in Eccleſia à maieſtate, ſcilicet Chriſto, conſtituti. ergo nõ ſunt magiſtratus ſeu Eccleſiæ miniſtri: ergo nec œconomi myſteriorum Dei. 1. *ad Corinth.* 4. Ex quo luculenter patere exiſtimo, Principes noſtros Eccleſiaſticos & Canonicos non eſſe proprie Eccleſiaſtici ordinis. In politico autem eos non dicam ſtatu, ſed poteſtate vivere, id quod vota comitialia, juriſdictio in ſubditos,

tos, Cancellariatus Imperii & id genus alia evidentiſſimum faciunt. ac licet nulla omnino hiſce, quos nomine Eccleſiaſticos dicimus, competeret politica poteſtas, atque adeo omnes religionem reformatam ſequerentur; intereſſet tamen reipublicæ propter illuſtres & nobiles familias; hos ordines cuſtodiri, ac proinde politicum. ſed nonnihil extra oleas.

CAP. XII.

De Conſervatione Sacrorum, & Conciliis.

I. ATQVE hæc de inſtituendis ſacris, ſequitur doctrinæ & cultus legitima conſervatio. Hic autem latius aliquanto politici magiſtratus poteſtas expanditur. Etiamſi enim, quæ de fidei regula ac interiori cultu, divinitus ſtatuta ſunt, non liceat maieſtati

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

refigere, divinitus tamen præce-
pta, inſtar legum naturalium
ſervari curabit, etenim conſtitu-
Principes Deus, ut regerent i-
vera religione populum *Deut.*
17. ac portas Domino aperiren-
Pſal. 24. ac muros domus Domi-
ni ædificarent.

2. Ædificant autem domos
Domini Principes; ſi ſuper fun-
damentum Prophetarum & A-
poſtolorum credentes ſuperſtrui
curant; lapide angulari Chriſto
Eph. 2. quod ædificium dicitur
domus ſpiritualis 1. *Pet.* 2. nulla
autem membra & partes in hanc
domum coagmentantur, niſi ve-
ra Apoſtolica doctrina & fide,
Eph. 2.

3. Conſervatio igitur veri
cultus conſiſtit in ſalubri ovium
Eccleſiæ paſcua: & repellendis
lupis, *Actor.* 20. *verſ.* 28.

4. Ut autem ſuppetant, qui
Eccleſiam verbo Domini paſce-
re

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

re poſſint ; ſcholas conſtitui oportet , in quibus inſtruantur miniſtri & ad docendum aptentur. Et hinc ſtatibus Imperii, quibus Religionis cura incumbit, ſcholarum inſtitutio permiſſa eſt *arg. l. 2. ff. de juriſd.* ubi docendi poteſtatem facere poſſunt , quæ ex uſu Reipublicæ & Eccleſiæ videbuntur.

5. Academias quidem Principes erigere nequeunt , quibus creandi Doctores & Magiſtros poteſtatem impertiant: quia dignitas Doctorum Magiſtrorumque non cohæret muneri Eccleſiaſtico, ſed eſt dignitas politica, à ſolo Cæſare etiamnum dependens: *Sixtin. de regal. c. 2. n. 21. Sonſbec. de Feud. p. 8. Zaſ. de Feud. p. 5. n. 4. Sneid.* &c.

6. Contra lupos, id eſt, Hæreticos & perverſores divini verbi, & miniſtri quoque ſint in excubiis, *Act.* 20. Sed ſi hi ingruenti

malo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

malo impares ſint, tota Eccleſia conniti debet, *Act.* 15. laici æque ac Eccleſiaſtici, 1. *Ioann.* 4. *Actor.* 17. Inprimis autem Principes advigilare oportet, quibus cura Eccleſiæ commiſſa eſt, & addita poteſtas, qua ad ſalutem Eccleſię uterentur. *Eſa.* 60. *v.* 14. 2. *Paral.* 29. *Deut.* 17. Et declarant exempla Davidis, Ioſuæ, Ezechiæ, Conſtantini, Theodoſii, Martiani, Tancaredi: Caroli Magni &c. Carolus V. ſe advocatum & protectorem Eccleſię nominat. *receſſ.* 51. §. *vvir ſind auch*. Ferdinandus ſe præcipuum Eccleſiæ patronum, tutorem & defenſorem. apud *Thuan.* 21. *Hiſtor.*

7. Competiiſſe olim Cæſaribus in Imperio cogendi Concilii poteſtatem, contra conſcientiam negat Bellarminus & Pontificii doctiores. qui ut ſtrenue Romanæ aulæ paraſitentur, nihil habent antiquius, quam vel inſul-
ſis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

s monumentorum interpreta-
onibus vim Conciliorum Pon-
ficibus aſſerere. Sed dudum jam
eciderunt hæ ineptiæ , neque
idigent meæ confutationis.
8. Ambigeretur vero hoc rerũ
atu, penes quem jam in Impe-
o ſit Concilii convocatio. mul-
in varias partes diſſererentur.
ed ne moremur : cui competit
ublica & principalis ædificandę
cclesię, illi & conſervandę com-
etit poteſtas: cui competit con-
ituendę Eccleſiæ, eidẽ competit
dificandæ. Ergo cui conſtituen-
æ, illi & conſervandæ. Principi-
us igitur in ſuis regnis & ditio-
ibus Conciliorum congregatio
indictio injuncta eſt. Hinc igi-
ır, cum in Imperio Romano re-
gionis curatio per tranſactionẽ
aſſavienſem à Cæſare ad Comi-
a tranſierit ; Cæſaris ſimul &
atuum erit Conciliorum in Im-
erio convocatio. unde præterea
ati-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ſtatibus in ſuis territoriis, a
regulam Auguſtanę Confeſſioni
& Catholicæ Romanæ Concili
ſeu Synodos indicere licebit.

9. Sed itane cogendi Concilii poteſtas Imperii finibus includitur? nonne Conſtantinus, totius Chriſtiani orbis Concilium indixit? nonne Cæſari uſque dum hanc curam incumbere vel rex Galliæ ſuo teſtimonio aſſeruit. *Froſſard.* Et quæ tandem erunt Concilia œcumenica, ſi convocandi Concilii poteſtas territorii limitibus circumſcribitur?

10. Sane ſi Concilii indictio, à religionis curandæ poteſtate oritur, in proclivi eſt, ultra ſubditos poteſtatem non procedere *arg. l. fin. ff. de juriſdict.* nec Nicæna Synodus alia ratione œcumenica dicitur, quam Imperator totius orbis Dominus *in l. 9. ad l. Rhod.* Magno namque errore ducitur qui totius orbis Epiſcopos Conſtan-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

antinum convocaſſe putat: Et
t convocaſſet, feciſſet non vi
nperii,ſed precario. perinde ut
igiſmundus Galliæ Angliæque
ges ipſe inviſit,ut ſuos ad Con-
lium ablegarent. *Peuc.5.Chron.*
atuit etiam tantopere Conſtan-
no imperante Imperium, ut
otiſſima orbis Chriſtiani portio
ſi pareret: ac proinde cum non
nius nationis aut Provinciæ
ſius iuſſu ſed totius Imperii
onvenerint Epiſcopi, ratione
bis Imperii non terrarum Sy-
odus fuit œcumenica. Et ſic de
milibus. Galliæ rex ad Cæſa-
em pertinere Concilium dice-
at: quia in Concilio trium Papa-
am ambitus, qui pariter ponti-
catum vindicabant, compri-
endus erat, ac Cæſareæ erat
ntiquitus juriſdictionis de Pō-
ficibus ſtatuere, vel etiam præ-
pua Cæſaris dignitas vel anti-
ua convocandi Concilii con-
ſuetu-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ſuetudo hanc confeſſionem ex-
preſſit. recte quidem fecerin
Epiſcopi ſeu precibus ſeu Impe-
rio vocati, ſi compareant in Con-
cilio legitime alicubui indicto
quod etiam officii ratio exigit.
*Marc. Anton. de Dom. de repub.
Eccleſ.*

II. Ergo quatenus quiſque Principum religionis poteſtatem habet, eatenus & congregandi Concilii. Et proinde in Imperio non Cæſar ſolus, ſed comitia Concilia congregaverint. Hactenus igitur conſtituendæ religionis poteſtatem tradidimus.

CAP. XIII.

De rebus Civilibus ſeu profanis.

I. RES præterea, profanas vel ad fori diſceptationem, vel armorum pertinere, illas Civiles, has bellicas diximus: ſimiliter ut *Cic.* I. *Off.* duo eſſe decernendi genera dixit,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

unum per diſceptationem, alterum per vim.

2. Civiles Philoſophus, 3. Polit. 10. forenſes appellat, & ſunt quæ quovis pacto in patrimonio ſitæ ſunt.

3. Quæ autem in bonis cuiuſque exiſtimantur & patrimonio: vel ſunt in Perſonis vel Rebus.

4. In perſonis ſita vel ſalutem perſonarum, vel dignitatem ſpectant.

5. Quæ ad dignitatem, ſolus conſtituit Cæſar: ut colligere licet ex Analogia Capitulationis & receſſibus & aurea bulla: quæ argumentũ ſuppeditant, omnia ſcilicet Cæſareæ maieſtatis eſſe propria, in quorum communionem Electores & cæteri Proceres, per ſuperiores leges non conceſſerunt.

6. Unde Regis, Archiducis, Ducis, Marchionis, Landgravii,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Comitis, Baronis, Nobilium Doctorum, Comitum Palatinorum, Magiſtrorum, tabellionum & id genus ſimilium, famæ item & honoris reſtitutio, legitimatio, &c. Hæ, inquam dignitates ad unam, à ſolo Cæſare oriuntur. nec cuiquam in Imperio, ne Comitiis quidem, de dignitatibus eiuſmodi, jure maieſtatis ſeu ſuperioritatis, ſtatuendi jus. *argu. Capit. Paurm.* 1. *de Iuriſdict. t.* 2. *de juriſdict.* 3. *Matt. Steph.* 2. *de juriſd. p.* 1. *cap.* 1. *Thom. Michael.* R*oſenth. de Feud. c.* 2. *concluſ.* 2. *& c.* 5. *quæſt.* 3. *Zaſ. de Feud. p.* 5. *num.* 6. ſtatibus item nullam dum in Imperii Comitiis ſeſſionem ſortitis, citra alterius præiudicium de loco conveniente proſpicere poteſt. *Petr. Denaiſ. tit.* 287. Ex quo animadvertitur, cuius ſit tandẽ altercationes de præcedentia decidere. extat decretum Div. Matth. apud *Mett. lib.* 30. *t.* 2. *f.* 745. *& receſ.* 1594

§. *Letz-*

.Letzlich vvaſz die Zvviſchen.

7. De Regibus dicta, ut & de
æteris non de poteſtate regia
bſolute imperandi, ſed dignita-
e externa: & non de peregrinis,
ed ſubditis intelligenda ſunt:
tenim nec ſubditis abſolutam
oteſtatem; exteris vero neque
ignitatem, neque Imperii po-
eſtatem tribuere quis poteſt.

8. Simile eſt de Academiis ju-
icium; quæ creandi Doctores
: Magiſtros facultatem, à ſolo
æſare accipiunt: docendi vero
oteſtatem ſtatus in ſuis ditioni-
us, & ex inveterata conſuetudi-
e, & ex pace religionis, incon-
ılto Cæſare poſſunt concedere.
ec quis putet, dignitatum, quas
iximus, collationem juriſdi-
ioni non ſubjici. etenim injuria
ficerentur virtute macti, ſi pari
onore cum omnibus promiſ-
ıe cenſerentur, & iuſtum eſt
os dignitate antecellere: juſti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

tiæ autem adminiſtratio eſt ju-
riſdictionis.

9. De ſalute perſonarum, ut
puta, vita & incolumitate; non
eſt ſolius Cæſaris leges perferre.
arg.conſtit.crim.Carol. V.

CAP. XIV.

De Privilegiis & Immunitatibus concedendis.

1. STATVENDI de rebus
poteſtas vel eſt univerſa, vel
ſingularis.

2. Singularis, eſt poteſtas concedendi privilegia & immunitates. quæ quanta quanta, tota ſolius eſt Imperatoris.*arg. Capitul. Paurm.* 1. *de juriſd.*4. *Steph*. 7. *de juriſd. Gail.* 1. *obſerv.*1. Hinc ius nundinarum ſolennium ſeu privilegiatarum, ſtapularum, ius dandi civitatem, veniæ & ſupplementi ætatis, jus ſecuritatis ſeu ſalvi conductus bannitis Imperii. nam iis, qui criminali Princi-

pum

pum Iuriſdictioni ſubſunt, ſtatus quoque ſecuritatem recte impertiunt. jus tribuendi moratorias Inducias, vulgo *Anſtandtbrieff*: concedendi immunitatem à vectigalibus. Omnia denique conſtituit ſolus Imperator, quæ privilegia privatis à maieſtate dari poſſunt. *arg. cap.*

3. Sed immunitatis à vectigalibus conceſſio, ita reſtringitur, in capit: Cæſarea Maieſtas, ne data immunitate Electorum vectigalia deteriora faciat *d. capit.* in cæteris adhuc libera eſt Cæſaris authoritas.

4. Ius cudendæ monetæ, ut & novorum vectigalium inſtitutio, ad Electorum quoque aſſenſum aſtricta eſt. *capit. Caſ. Matth. & Ferd.*

5. Moratorias Inducias & ſtatus indulgere poſſe dicit Steph. 2. *de juriſdict. p.* 1. *cap.* 1. *&* 7. *num.* 389. *& alij.* at confligit ſecum, qui

unius eiuſdemque legis poteſta-
tem, & ſoli Cæſari, & ſtatibus
ſimul fert acceptam. conceditur
ultro Cęſari poteſtatem per totũ
Imperium moratorias induciis
concedendi. quæ igitur hic est
ſtatuum ſuperioritas? Equidem
non pugnaverim, cuiquam ſta-
tuum hanc poteſtatẽ competere.
atqui privilegium hoc eſſe à Cæ-
ſare ortum, non ſuperioritate
ſeu maieſtaticam poteſtatẽ con-
tẽdo. ſane aut Cæſari aut ſtatibus
hic ſuperioritas deneganda eſt.
fieri enim non poteſt, ut duo ſint
uno reſpectu, ac in re una primi.

6. Ergo ſingularium rerum
leges, ſeu privilegiorum conceſ-
ſio à Cæſarea ſolum maieſtate
dependent. univerſarum vero le-
gum diſpar eſt ratio.

7. Sunt vero res, de quibus
in commune leges feruntur: vel
Delicta, vel res quoquo mo-
do in commercio poſitæ.

8. De

8. De delictis, in genere ſtatuunt comitia. *arg. capit. Paurm.* 1. *de juriſd.* 4.

9. Res Commercii ſunt vel Allodiales vel Feudales.

10. Feudales vel mediate vel immediate ab Imperio dependēt.

11. Quæ mediate, ad Comitia ſpectant. *arg. c.* 7. *part.* 1. *ordin. Cam. Paurmeiſt.*

12. Quæ immediate, puta Principatus, Comitatus, &c. de iis Cæſaris eſt juriſdictio. *ord. Cam. d. t.* Et licet de his novas leges conſtruere non poſſit, id tamen conventiones initæ cum vaſallis & conſuetudo Imperii potius impedire videntur, quam poteſtatis independentia, quam tamen tantopere iam reſtrictam agnoſco, ut parum abſit, quin conſtituere de his feudis leges, ſit iam comitiorum: etenim nec aperta confere alteri, nec in ſuum privatum patrimonium,

ſed in publicum Imperatoris re-
cipere capitulatione aſtringitur
capitul.

13. Allodiales vel ſunt publi-
cæ vel privatæ. privatas comiti-
definiunt : *arg. capitul.*

14. Publicæ vel ad patrimo-
nium reipublicę pertinent, & fiſ-
cum , vel proprietate ſunt publi-
cæ , uſu vero deſerviunt privato-
rum utilitatibus; de his : ut ſunt
veræ publicæ, flumina, ripæ, por-
tus, &c. itidem comitia ſtatuunt.
capit.

15. Ea etiam, quæ in patrimo-
nio reipublicæ eſſe putantur, vi-
delicet, quæ reipublicæ oneribus
ſublevandis comparata ſunt,
non Cæſareæ ſolius ſunt poteſta-
tis. ſed iuvat de iis ſigillatim di-
ſpicere.

16. Eorum autem præcipua
ſunt vectigalia, collectæ ſeu con-
tributiones, jus cudendæ mone-
tæ, auri & argenti fodinæ, piſca-
tionum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

tionum reditus, jus venandi, aucupandi, reditus Sabinarum, & ſi quæ ſimilia ad reipublicæ utilitatem inventa ſunt.

17. Vectigalia inſtituere, vel augere inſtituta, non ſoli Cæſari, ſed Cæſari & Electoribus ſimul competit; ut diſertis verbis in Capitulatione exprimitur, ut merito jam mireris hominum incogitantiam, qui jus vectigalium etiamnum aſtruunt Cæſari *ex l.* 10. *ff. de public. & vectigal.* comitiis tamen non ſubſunt vectigalia, ſed Cæſaris & Electorum arbitrio. *capit.*

18. Ius monetæ cudendæ, itidem non Cæſaris ſolius arbitrio ſubjacet. Sed jus monetæ eſt vel in communibus legibus nummariis, & ad comitia ſpectat: vel in concedendo alicui cudendæ monetæ jure. Et hæc poteſtas Cæſaris & Electorum eſt *capit. Rudolphi* §. *vvir ſollen und vvollen*

auch hinfüro ohne vorvviſſen ur ſeche Churfürſten, rc. Item: *Cap. Matth. & Ferd.* Recepit quo que Cæſar Electoribus, ſe adem turum civitatibus, quæ non ſin ſtatus Imperii, jus cudendæ mo netæ, ſi quæ eo abuti depreher dantur, *Capit. Mat. & Ferdin.* Sc licet agnoſcere quædam Electo ribus cum Cæſare communia præter cæteros ſtatus.

19. De collectis & contribu tionibus præclare Cicero 2. *Off* dandam eſſe operam, ne ob te- nuitatem ærarii, luxu nonnun- quam & immodicis profuſioni- bus exhauſti, aſſiduitatemque bellorum, tributum ſit confe- rendum. ſin qua neceſſitas huius muneris alicui reipublicæ obve- nerit, dandam eſſe operam ut omnes intelligant, ſi ſalvi eſſe velint, neceſſitati eſſe paren- dum. videri poteſt *Gail.* 1. *obſ.* 17. *&* 2. *obſ.* 52. *&* 53. *Heig.* 1. *quæſt.*

jur.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

jur. 17. *Bod. Bocer. de colloq. imp.*

20. Sane ordinaria, quæ quotannis ſeu ſtato tempore pro ratione patrimonii ad ferenda reipublicę onera pendenda ſunt, etiam divino jure probantur. quæ vero ad extraordinaria ſit obligatio pulchre diſſeruit. *Comin.* 5. *com.* 18.

21. Cæterum ingruente reipublicæ neceſſitate de contributionibus in comitiis decernitur non ſolius Cæſaris arbitrio, ut patet ex *ult. receſſ. Imp. & paſſ. ex conſtit. Imp.* cætera etiam, quæ ſupra commemoravimus, utpote argenti fodinæ, piſcationum reditus &c. ad comitiorum, non ſolius Cæſaris majeſtatem ſpectant: *num.* 1. *de juriſd.* &. 2. *t.* 3. *Paurm.* 1. *de juriſd.* mira hic eſt doctorum etiam virorum titubatio, qui ex veteribus legibus Cæſaris poteſtatem etiamnum definiunt; revinctam Cæſaris in multis,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

multis, ut patet, Imperii rebu
legis ponendæ poteſtatem no
attendentes.

22. Diviſa igitur ſic reru
genera oſtendunt ubi ſolius ac
huc ſuperſit Cæſaris majeſtas,
ubi Cæſaris & ſtatuum commu
nis quo ad hanc quidem legi
ferendæ poteſtatem.

23. Quæ vero ex his ad Co
mitiorum maieſtatem ſpectar
conſtiterunt, de iis in ſuis ditio
nibus proceres libere ſtatuunt
ac majeſtatis, ſeu ſi mavis, ſupe-
rioritatis jure, leges ponunt, qua
prorſus non indigeant majeſta-
tis. Collectas pro reipublicæ ne-
ceſſitate ſubditis indicunt; ſed
extraordinarias non niſi ſubditis
volentibus *Gail.*1.*obſ.*17.*Knich.de
jure territ.* de quo dubito, præci-
pue ſi ordinarii reditus præſen-
tem reipublicæ neceſſitatem non
adæquent. de jure venationis ſta-
tuunt: aucupii item. Et omnia

de-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

denique vi ſupremæ juriſdictionis exequuntur in ſuis territoriis, de quibus in comitiis leges toti Imperio feruntur.

24. Sed videas tamen reſtringi nonnunquam ſtatuum ſuperioritatem legibus comitialibus, ut non quidvis in ſuis ditionibus pro arbitrio imperent: ut in vectigalibus erigẽdis, jure monetæ conſtituendo, & ſi quæ ſunt alia, de quibus ut ut ad comitia ſpectent, non tamen libere ſuis ſubditis præſtituant. Nec tamen ita impediti Imperii legibus ſtatus, jus ſuperioritatis vel in his perdunt, quia ſtatus à comitiorum maieſtate non dependent effective, ut ſupra quoque oſtendimus. Sed vel in latitudine votorum numero ſuperati in leges Imperii concedere coguntur, vel proprio conſenſu approbant decreta, nec hic nec illic à vi & principio cauſali impediuntur,

ergo

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ergo omnino integra manet ſu-
perioritas.

25. Nec quicquam intereſt
inter principum & civitatum im-
perialium ſuperioritatem, qui-
bus nomine potius, *der Fürſtlich hohen Obrigkeit*, quidam com-
moti quam ratione poteſtatis
ſeu ſupremæ juriſdictionis, ſupe-
rioritatem abjudicarunt.

26. Civitatum vero provin-
cialium longe diſſimilis eſt ra-
tio, nam quicquid legum condi-
derint, ſtatuti tantum privati ra-
tionem habet, ac pro arbritrio
principis refigitur, niſi privile-
giis, vel à Cæſare vel ipſis prin-
cipibus conceſſis innitatur, ſuum
enim cuiquam atque adeo privi-
legia ſine cauſa eripere nulli
maieſtati vel abſolutiſſimæ lice-
re poteſt. Sed privilegiorum ra-
tio & natura aliunde: Bodin.
Tholoſ.&c. diſcenda eſt.

27. Delineavimus pro re na-
ta,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

a, quam fieri potuit breviſſime, x ſeparatis objecti ſpeciebus, & olius Cæſaris majeſtaticam juſdictionem ; & ſtatuum cum æſare communem, tam ratione niverſi Imperii , quam proprii iuſque Territorii : illic Moarchiam hic Ariſtocratiam licet eprehendere. Ex quibus patet, iam neceſſario ad Cæſaream & atuum juriſdictionem caligant , qui non diſtinctis rerum eneribus de Imperio tradideint. verbis magnifice extollunt æſaream maieſtatem , ubi ad m , id eſt, poteſtatem ventum t , videas omnia ad Ariſtocraum recidere, quod neceſſarium it iis accidere qui miſcendæ ipublicæ rationem minime rviderunt.

28. Dividi maieſtatem poſſe gant : quod verum eſt in ſubjecto adæquato eſſentiæ, ſcilicet publica, non ſubiecto exiſten-

tiæ

tiæ communi, de quibus ſup
diſſeruimus. Atque hæc eſt co
ſtituendi iuris in Imperio pot
ſtas, iam ſequitur reddendi.

CAP. XV.

De Iuriſdictione ſpeciatim ſic dict, ſeu reddendi juris poteſtate.

1. VT autem hanc ſeu pot
ſtatem ſeu juriſdictic
nem tot impeditam di
ſenſionibus, certo conſtituamu
age naturam eius aliquanto pe
nitius ſcrutemur.

2. Cum igitur accidentiu
eſſe ſit ineſſe ſubiecto, & re
quæque per id, per quod eſt, co
gnoſcatur, ut enim in fieri, ita
habet in cognoſci: patet ſubie
ctum, quod iuriſdictioni det e
ſe, eſſe inquirendum.

3. Sed ut accidentium eſſe du
citur à ſubiecto adęquato & pro
prio non communi, in quod pe
participationem influit, ac pro
ind

nde nequit accidentibus co-
noſcendi principia ſuggerere,
:a ad adęquatum ſubiectum ac-
identia reduci oportet , modo
erti aliquid ſcire quā fluctuare
nalimus, congruit illud Philo-
ophi : commune quod eſt per
ccidens , poteſt reduci ad ali-
uod, quod eſt per ſe.

4. Hinc neceſſario fruſtra
ıerunt, qui iuriſdictionis natu-
am ex prætoris , proconſulis,
el denique cuiusvis magiſtra-
ıs , quibus non formaliter ac
rimo , ſed per participationem
ompetit, officio ſeu iuriſdictio-
e, hactenus dimenſi ſunt. fue-
unt reſpublicæ *l. 2. § 1. ff. de orig.*
ır. & adhuc conſiſtere poſſent,
bi maieſtas pro paucitate ci-
ium , magiſtratuum non indi-
eret. Ecquis mihi hic juriſdi-
tionem ex poteſtate magiſtra-
ıum definiet ? Et ſi illi diſputa-
ores ad Romuli & ſequentium

Q re-

regum tempora, ubi ignoti præ-
tores,ignoti proconſules, ignoti
civilium & criminalium rerum
magiſtratus, reſpicerent: credo
nullam ibi fuiſſe iuriſdictionem
aſſererent,aut certe ex magiſtra-
tuum poteſtate non eſſe defi-
niendam juriſdictionem tan-
dem agnoſcerent.

5. Sed quid pluribus?In omni
republica, quæ proprio imperio
regitur, eſſe oportet, qui jus in
univerſo ſtatutum, partibus ap-
plicet, ſeu ius reddat ſingulis.
Atq; hanc conſtituti juris ſingu-
lis reddendi poteſtatem, juriſdi-
ctionem appellamus, quæ nihil
eſt aliud, quam in hac quidem
parte poteſtas adminiſtrandæ
juſtitiæ, quæque cum in omni
republica ſit neceſſaria, experie-
mur quodnam ſit eius primum
& adæquatum ſubiectum,id eſt,
in quo hæc poteſtas eſſentialiter
ac primo conſiſtat: ut igitur hæc
pote-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ptestas eſt in omni republica
ırpetua,&,ut diximus,neceſſa-
ı, perpetuum quoque deſide-
ıt ſubiectum & eſſentiale; tale
ro ſubiectum non poſſunt eſſe
ıagiſtratus, quia poſſunt abeſſe
republica, ac quatenus ſunt
ıles, habent poteſtatem preca-
ɔ à maieſtatis arbitrio depen-
entem. imo ne quidem ſubie-
um actus exiſtentiæ maieſtatis,
ıius poteſtatis ſeu juriſdictio-
s eſt ſubiectum eſſentiæ. Licet
ıim formaliter quo ad eſſen-
am, hanc poteſtatem obtine-
ıt, actus tamen exiſtentiæ eſt
ipublicæ accidentalis, puta
ɔn neceſſario in republica at-
ue adæquate, uni hæc poteſtas
ɔhæret, non adæquate paucis,
ɔn multis. fieri poteſt, ut uni
ıſit,& nō paucis: fieri ut paucis,
ɔn uni, &c. ubique tamen ſit
ıdem eſſentia reipublicæ. Ergo
ıtet ſubiectum Eſſentiæ, & for-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

male huius poteſtatis conſiſte
in republica libera, cui perpetu
& neceſſario inhæreat.

6. In hoc igitur ſubiecto han
reddendi juris poteſtatem, qua
vulgariter juriſdictionem dic
mus, contemplati, manifeſto in
telligimus, in omni negotio
quod iuſtitiæ adminiſtration
obiicitur, ſive civile id ſit, ſiv
criminale, hanc reddendi iur
poteſtatem verſari, ſive eam iu
riſdictionem, ſive merum, ſiv
mixtum Imperium appellemus
rei definiendæ & intelligend
nihil intereſt, ſed & in omni fa
cto tum civili, tum criminali, hę
poteſtas ex partibus obiecti, ve
eſt facti, de quo diſceptatur, co
gnoſcendi: de facto cognito iuri
ſtatuendi: vel denique ſtatut
exequendi.

7. Factum principio cogno
ſcere oportet, cuius ſit omnino
generis, ut ius in genere ſtatu-
tum,

um, facto huic individuo recte
ttribui poſſit, quæ poteſtas co-
noſcendi apud Romanos, at-
ue adeo in Digeſtis noſtris No-
o dicitur *l. 99. ff. de V. Sign. l. 5. ff.*
e re jud. ſeu ſpecialius iam co-
nitio, ſeu queſtio facti *l. 1. §. 4. ff.*
d SC. Turpill. l. 15. in princ. ff.
d Munic. facti quæſtio propte-
ea, quod quale ſit factum
ndividuum cognitor tantum
oſſit dicere, legislator non
oſſit.

8. Poſt ubi de facto conſtat,
atuitur de iure facti, hoc eſt,
efinitur ius ſeu qualitas iuſtitiæ
el iniuſtitiæ facti. quæ poteſtas
atuendi, quam propriiſſime in
ig. iuriſdictio dicitur *l. 4. ff. de*
riſd.

9. Sed non perficitur redden-
iuris poteſtas, ut ut recte co-
noris, & iuſte ſtatueris, niſi et-
m ipſo actu quod ſtatutū fuit,
ecutioni demandes. Et hæc

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

poteſtas exequendi , id , quo
dixeris pro iure , Imperium ap
pellatur *l.3.4.ff. de juriſdict. l.1.*
de offic.eius,cui mand.&c.& ratio
ne termini ſeu finis iuriſdictio
nis, extremū in iuriſdictione *l.*
§.1.ff.ſi quis jus dicenti non obtem

10. Atque hæ ſunt partes po
teſtatis reddendi iuris eſſentia
les,quæ in ſubiecto adæquato &
primo copulatæ,in ſubiecta ſub
ordinata, etiam ſeparatim à ma
ieſtate diffundi poterunt, ac tri
partito magiſtratuum poteſta
tem conſtituere;utpote, fieri po
teſt, ut in uno eodemque gener
facti , alius cognoſcendi , aliu
ſtatuendi, alius exequendi pote
ſtatem , iure magiſtratus obti
neat.

11. Porro , ſi res , in quibus
verſatur hæc reddendi iuris po-
teſtas, ſpectemus : vel Davus in-
telligeret,res eſſe omnes,in qui-
bus ius conſtitutum eſt: Eæ vero
ſunt

unt criminales pariter & civiles. nde *Cic.pro Cœc.* omnia iudicia ut diſtrahendarum controverarum, aut puniendorum maleciorum cauſa reperta ſunt. am ubique leges univerſis reus ponuntur, ſingulis applicanur *Ariſt.4.polit.4.*

12. Atque res quidem cum iviles tum criminales, in abſoata maieſtate diſpeſcere non atnet, promiſcue enim in omni egotio ius & conſtituit & redit. Sed quoniam maieſtas ob erum & hominum multitudiem, omnibus propria opera ufficere non poteſt, magiſtratus ubordinat, qui in iure dicundo bi opitulentur ac inſerviant, sque, prout viſum eſt, aliam & liam rerum ſpeciem attribuit, uā iure dicundo adminiſtrent. tque hinc pro diverſis rerum erendarum ſpeciebus, diverſa nagiſtratuum munera extiterunt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

runt. imo & in ſpecie obiecti tr buta magiſtratibus poteſt co gnoſcendi, ſtatuendi, exequend poteſtatem ſeparatim, vel cor iunctim tribuere. quod ut rectiu intelligatur, & expedita ſit omni propoſitæ materiæ difficultas objecta juriſdictionis ex ſuis ge neribus conſtituemus.

13. Res igitur, ut dictum eſt in quibus reddendi iuris pote ſtas vertitur, Civiles ſunt, vel Cri minales, vel Eccleſiaſticæ.

14. Civiles vel ſunt conten- tioſæ, vel voluntariæ iuriſdictio- nis. Et rurſus vel ſpecie diſtin- guuntur, vel accidenti.

15. Species ſupra ubi de legi- bus agebatur, quantum ſat eſt, diſcretæ ſunt.

16. Accidenti: ut, quantita- te, nam ea in eodem rerum ge- nere, vel maior, vel minor magi- ſtratui ſæpius attribuitur, exem- plo ſit, *l.11.ff.de juriſd.* Qualitate quo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

quoque res diſtinguuntur, ut pa-
et in rerum ſacrarum , ſancta-
um , religioſarum & profana-
um diſcrimine.

17. Res Criminales in hoc quidem politico ſenſu dicimus omnes , quas pœna inſequitur: n jure quidem civili , quatenus d juriſdictionem , Criminales licuntur , quæ graviori aliqua oërcitione luebantur. abs hoc enſu fuerit , multa criminalia rætoriæ juriſdictioni ſuccubuiſ-ent. *t. t. ff. de his qui not. infam.* tem *paſſim. ad L. Aquil.*

18. Sed pœna quæ crimina nſequitur, vel perſona vel rebus enditur.

19. Rebus , quando imponiur mulcta , ut in Lege Aquilia, Depoſito, Furto &c.

20. Perſona, quando vel honor perſonæ vel ſalus afficitur.

21. Honor, ſi exiſtimatio læditur: exempl. *ff. de his qui not. inf.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

22. Salus, quando corpor
affligitur incolumitas, idque v
internecione corporis vel ſin
internecione.

23. Internecione, quand
prorſus conficitur homo, & hæ
rurſus alias habet pœnæ ſpecie
quas in vulgus notas fruſtra di
iungerem.

24. Sine internecione aut in
tegro aut corrupto corpore pœ
na infligitur.

25. Integro, quando ſonte
vel carcere conſtringuntur, ve
regione & loco exeſſe iubentur

26. Et hoc vel ſalva civitat
vel amiſſa. illud relegatione, ho
proſcriptione & deportation
contingit, & hanc pœnam lege
Capitalem nominant, quia caput
civitate eximit.

27. Corrupto corpore pœna
luitur vel abſciſſo membro vel
rupto.

28. Atque ita diremtæ rerum
admi-

adminiſtrandarum ſpecies, non ſolum miſcendæ reipublicæ rationem demonſtrant, ſed etiam magiſtratuum officia ex partibus poteſtatis & generibus objecti diſtribuenda, deſcribenda, ac intelligenda præfiniunt. fruſtra, fruſtra penitus ſunt & Bartolus & ipſius ſatellites, qui gradibus hic gradiuntur, ac res iſtic ſpecie, iſtic partibus differentes, gradibus diſcernendo, juriſdictionis cognitionem aut obſtruxerunt penitus, aut intricatam reddiderunt.

29. Diſiunximus igitur ex ipſa natura rerum, & poteſtatis partes & ſpecies objecti, ut has vel ſeparatim vel conjunctim & hic & illic magiſtratibus tribui poſſe intelligeretur, quibus ita cognitis facile, opinor, erit non hebeti, & juriſdictionis naturam intelligendo aſſequi, & leges hactenus interpretando impeditas expo-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

exponere: niſi ſi qui forte errare malunt, eamque ſententiam quam aliorum autoritate commoti ſemel adamaverunt, pugnaciſſime defendere, quam quid ex menſura rerum conſtantiſſime dicatur, exquirere.

30. Sed ut in maieſtatis arbitrio eſt magiſtratui poteſtatem & obiecta, diviſis & partibus & ſpeciebus committere, ita poteſtatem vel integram, vel pro parte de una vel pluribus obiecti ſpeciebus ex officii ratione acceptam, jure magiſtratus tenere dicuntur. quod hanc habet ſignificationem, ſi data poteſtas in abſtracto conſideretur, vel quaſi ſubiecto ſpeciei communi, non individuo exiſtentiæ aſſignata ſit. verbi gratia, ſi juriſdictio præturæ potius, quam vel illi vel illi prætori data videatur, ut liceat dicere, omnis prætor iſtam habet juriſdictionem. Sin vero

vero huic vel illi Prætori in concreto aliquid juriſdictionis demandetur, lege id dicitur, in jure civili, non jure magiſtratus competere. perſonæ enim individuæ committi intelligitur, non ea ratione, qua prætor, ſed qua perſonæ diligentia eligitur, & hinc quia non diligentiæ ratio, ſed officii ſeu præturæ ad ſucceſſorem tranſit, fit ut non omnibus eodem magiſtratu fungentibus, eadem ſemper lege dentur: ſed ſi, quæ initio ſpeciatim perſonæ dari ſolita fuerunt, ſenſim omnibus eodem officio fungentibus committantur, fit tandem, ut in officii partes commigrent, ac in magiſtratus poteſtate coadunentur. ut in proconſulibus contigiſſe oſtendit. *Don.* 17. *Com.* Et tutela, quæ initio Lege dabatur Prætoribus *l.* 6. §. 2. *ff. de tutel.* tractu temporis in jus magiſtratus conceſſit §. 4 *Inſtit. de Attil. tutor.* utcun-

cunq; manſerit ius antiquitus c
tutela conſtitutum, nec mandai
iuriſdictione una tutoris danc
poteſtas tranſiret. Hinc adeo,
quis quæ lege apud Romano
dabantur, ita nata putet, ut iur
magiſtratus competere nequi
verint, is magnopere fallitur
non enim fuit defectus poten
tiæ, ſed voluntatis in maieſtate.

31. Etiam vero atque etian
animadvertendum eſt, leges no-
ſtras, cum fere ubique tum ma-
xime in iuriſdictionis materia
populariter loqui. Ecce ſtatuen-
di iuris poteſtatem proprie iuriſ-
dictionem dicebant. *l. 4. ff. de ju-
riſdict.* ſed paulatim non hæc ſo-
lum, ſed totum magiſtratuum
officium, quibus modo hæc po-
teſtas ineſſet, iuriſdictionis no-
mine venire cœpit. unde ratione
ſubiecti magiſtratus mixtum iu-
riſdictioni Imperium, ſeu juriſ-
dictioni Imperium, vel contra
ineſ-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ineſſe dixerunt. *l. 3. ff. de juriſ-dict.* non ſane, quod poteſtas di-cendi ſeu ſtatuendi iuris, eiuſ-demque exequendi eadem & mixta ſit, poſſitve miſceri: ſed quod ratione ſubiecti idem ille magiſtratus ſtatuendi poteſta-tem habeat, qui exequendi. Ob-ecro, ſi maieſtas tres inſtitueret nagiſtratus, qui vel totam, vel artem reipublicæ pariter admi-trarent: uni vero facti cognitio-nem, alteri iuris ſtatuendi, tertio xequendi poteſtatem daret: uidnam hic eſſet mixti? anne artes iudicandi in ſe? at impoſ-ibile eſt, ut poteſtas cognoſcen-li ſit vel ſtatuendi, vel exequen-li: vel etiam ſtatuendi poteſtas, it exequendi, &c. nunquam nim partium eſſentialium alte-a poteſt eſſe altera. igiturne in ubiecto mixtæ dici poterunt? tqui patet in ſeparatis ſubiectis artes conſiſtere. nullum igitur

Impe-

Imperium per ſe eſt merum v
mixtum, ſed accidenter in ma-
ſtratibus, quibus modo poteſt
ſtatuendi & exequendi, ſimul
maieſtate datur. unde mixtu
Imperium: modo ſola exequen-
di poteſtas; unde merum dixe-
runt. Et quia hoc in magiſtrati-
bus Romanis evenit, meri
mixti Imperii nobis nomina pro-
duxit. nec quis putet potius ra-
tione rerum criminalium me-
rum Imperium appellari. Me-
rum enim eſt nomen poteſtati
non obiecti. nam *in l. 3. ff. de juriſd.*
diſerte poteſtas appellatur; at-
que hæc principaliter ex ſublim
diſciplina eruenda ſunt, quæ na-
turam proponit, quam qui ad
Iurisprudentiam attinere ne-
gant, ii Iurisprudentiam ex na-
tura rerum eiiciunt.

32. Sed ut ne, quæ de natura
juriſdictionis diſſeruimus, philo-
ſophata potius, quam ad princi-
pia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

pia & rationem Iuris congruere videantur, paucis ad leges Iuris noſtri accommodabimus.

33. Præter cæteras vero *l.3.ff. de juriſdict.* mire doctiſſimos quoſque exercuit, eamque clavem totius huius materiæ appellat Zaſius *in dict. l.3.* quod per eius explicationem iuris Civilis fores aperiantur.

34. Diximus autem poteſtatem reddendi iuris tribus omnino partibus abſolvi: Cognitione facti, applicatione Iuris & executione, quæ ſimul omnes vel in minutiſſima rerum ſpecie, de qua ius reddendum eſſet, requirantur; ſed eas coniunctim uni magiſtratui committere, rem eſſe arbitrii, ſeu in voluntate maieſtatis.

35. Quoniam vero ex Lege Valerii & poſtea 12. *Tabul.* magiſtratibus Romanis injuſſu populi de capite civis jus dicere non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

licebat, ut etiam innuitur *in. l.2 §.16. & 23. ff. de orig. jur.* ſed erat tantum quæſtoribus Parricidii & poſtea triumviris capitalibus cognoſcendi criminis & exequendi poteſtas, factum eſt, ut quia ius iiſdem magiſtratibus de criminalibus dicere ſeu ſtatuere lege non erat permiſſum ab exequendi poteſtate, merum Imperium habere dicerentur nequaquā ſane propterea quod non æque hic ac in civilibus, de jure ſtatuere oporteret, priuſquam executio ſequeretur; ſed quod ſtatuendi ſeu ius dicendi poteſtas non eidem magiſtratui conveniret, cui exequendi. quocirca ex ſubiecto ſeu officio magiſtratus, cui in criminalibus ſtatuendi de capite civis ius deerat, poteſtas exequendi merum Imperium dici cœpit, ac adeo poteſtas gladii, *d. l.* quia gladius proprie criminalium rerum executioni

cutioni inſervit. Tranſiverat iam pridem illa iuriſdictionis portio, quæ proprie iuriſdictio dicitur. *l.4.ff.de juriſd.l.26.ff.ad Munic.*ad populum à conſulibus, qui ante legem Valerii iure magiſtratus etiam de criminibus ius dixerant *Liv.* 2. ac magiſtratibus criminalium rerum, poteſtatem iuris ſtatuendi poteſtate vacuam reliquerat.*l.52.§.22.ff.de Furt.*unde tandem meri Imperii nomen profluxit.populus nonnunquam extra ordinem dabat, qui de criminibus cognoſcerent: ſæpius ordinarii magiſtratus primum quæſtores,poſtea triumviri, iure magiſtratus crimina inquirebant, & ius, quod populus ſtatuerat,exequebantur,ita aſtricti, ne quid de iure ſtatuerent, quod non preſciſe publicis legibus ſtatutum eſſet:porro manifeſto primorum conſulum exemplo refellitur,qui magiſtratibus, per ſe

ac jure magiſtratus, poteſtatem de criminibus ſtatuendis, ſeu criminalem iuriſdictionem ve ſtante republ. denegat, ſed poſte populus hanc poteſtatem ordinariis magiſtratibusampliu impartiri noluit: dico ordinariis quia Dictatoribus etiam hæc poteſtas ſeu juriſdictio competebat. quia autem de criminibus nulli magiſtratuum poſt L. Valeriam ſtatuere permiſſum, hinc videmus Prætores, nunquam de criminibus, quæ corporis pœnam ingerebant, edicta propoſuiſſe. Creberrime autem edixiſſe de civilibus, quia ne in reddendo quidem Iure ad leges publicas erant præſciſe alligati. §. 1. *Inſt. de bon. poſſ.* §. 3. *Inſt. de legit. agn. ſucceſſ. l.* 7. §. 1. *ff. de juſt. & jur.* Simili prorſus ratione in civilibus dixiſſent, merum Imperium, ſi ut in criminalibus, ita & civilibus tantum exequendi poteſtas

non

non etiam ſtatuendi compe-
tiſſet. at quoniam in civilibus
prætor & ſimiles magiſtratus,
ſtatuendi pariter & exequendi
poteſtatem habebant, mixtum
Imperium appellabant, cui iu-
riſdictio ineſſet: quia ſcilicet
eidem in iis magiſtratui quaſi
mixta & ſtatuendi & exe-
quendi poteſtas competeret. ut
ſic concurrentium in unum ſub-
iectum, poteſtatum coniunctio
mixti Imperii nomen prodide-
rit: hinc Conſulum ante Legem
Valeriam etiam de capite civis
poteſtas & hodie ſtatuum Im-
perii, mixti Imperii nomine
eadem ratione inſigniretur. Gla-
dius, ut conſtat; criminali-
bus ſententiis exequendis in-
ſervit, unde ipſam exequendi
poteſtatem, Gladii poteſtatem
deinceps dixerunt, quia magi-
ſtratus, exequendi in criminali-
bus poteſtate præditi, præcipere

poterant, ut facinoroſi glad
ferirentur. adeo ut hæc appell
tio per ſynecdochen ſpeciei i
repſerit. Mixtum Imperium,
diximus, eſt, quando ſtatuendi c
iure & exequẽdi poteſtas in un
magiſtratu concurrit, unde iuri
dictio dicitur Imperio ineſſe, ra
tione ſubiecti, in quo parite
cum Jmperio conſiſtit. bonorun
poſſeſſio mixti Imperii exem
plum eſt, qua de Prætor, utpot
re civili & ſtatuere potuit & exe-
qui ſtatutum. par ratio eſt Licen-
tiæ, dandi iudicis, quam etiam
Ulpianus iuriſdictioni ſubiunxit.
d.l. ſed advertendum à fine hanc
Licentiam iuriſdictionem appel-
lari non per ſe: ſcilicet Prætor
ipſe rebus cognoſcendis impar,
ſubſidiaria iudicum opera tan-
quam medio ad finem cui deſti-
nata erat, utebatur, unde hæc Li-
centia à fine cui ſerviebat, iuriſ-
dictionis nomen adſcivit. liquida
igitur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

igitur eſt *d. l.* 3. explicatio ex po-
teſtate magiſtratuum Romanorũ
& natura juriſdictionis derivata,
quam ſolidam eſſe vincam, mo-
do id inventę veritatis argumen-
tum, ſi nihil ſequatur abſurdi, &
ĩ, quæ objiciantur, poſſis refelle-
re, ut ait Zabarell. 2. *de natur. Lo-
gicæ c.* 6. Iam iura Imperii exe-
quemur.

CAP. XVI.

De Iuriſdictione Cæſaris & Cameræ Iudicij Spirenſis.

FIXVM autem eſt ſciendi principium, omnia imperandi iura Cæſari competere, quæ legibus regni comprehenſa, capitulationem vocant, Electores ſibi & ſtatibus cum Cæſare non fecerunt communia, aut ſi quæ Cæſar in ordinat. Cam. & decretis Imperii, ſua ſponte non remiſit, quæ inter eum reddendi iuris poteſtas non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ſit: in proclivi eſt ſupremam Imperii iuriſdictionem eſſe adhu imperatoriæ maieſtatis, imo d ſerte Cæſari iniungitur, ut max mis minimis Ius æqualiter adm niſtret. *capit. Matth. art.* 37. *& Ferdinandi* Cæſarum.

2. Sed aſſerenda eſt hæc ſuprema Cæſaris iuriſdictio a conſtituenda ſtabilius, cum inventi ſint, qui eam à Cæſare ad Cameram demigraſſe contendant, & præter alios, *Autor des gründlichen vnterrichts*, vir ſane per quam eruditus: contra quem pro Cæſarea maieſtate magnopere nititur doctiſſimus Paurmeiſt. 2. *de juriſd.* 6. ubi fere omnes juris noviſſimi ſcriptores ſuæ ſententiæ approbatores laudat: *n.* 89. *& ſeqq.* ſed nos tantum hic fontem aperiemus, lectorem ad Paurm. reiicientes.

3. Omnis igitur juriſdictio, quæ jure magiſtratus competit, ut-

utpote Cameralis, primo & formaliter in maieſtate, tanquam ſubiecto adæquato conſiſtit, à qua iuriſdictionem abdicari, perinde eſt, ac ſi ignis deſineret eſſe calidus: nam ut ignis eſt ſubiectum primum caloris, ita iuriſdictionis maieſtas. Hinc Cameræ iuriſdictio, quæ tota aliunde dependet, aut Cæſari ſolo, aut ſtatibus & Cæſari accepta ferenda eſt. Si ſtatibus; habuerint ſtatus communem cum Cæſare reddendi iuris poteſtatem, neceſſe eſt, cum eam Cameræ ut magiſtratui impertirentur. atqui & monumenta Imperii, & ordinatio Cameræ & denique ipſe Autor *des gründlichen unterrichts* perſpicuum faciunt; ante inſtitutum Imperii regimen & Cameram, ſolum Cæſarem ſumma poteſtate, iura in Imperio reddidiſſe: quem ſi hanc iuriſdictionem ita Cameræ impertiviſſe dixerimus,

 mus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

mus, ut à ſe demiſerit penitu, dixerimus æque ex arido fon rivulos defluere, ſeu calorem a igne in ſubiecta communia ab dicatum: ſeu agendi efficaciar cauſæ ſecundæ ineſſe, de eſſe pri mæ. at, ait *Autor des gründliche vnterr.* una eſt Cæſaris & Came ræ iuriſdictio, atque adeo Cæſa in Camera ſuam iuriſdictionem exercet. obſecro, anne eadem eſt dependens & independens poteſtas? anne idem maieſtas & magiſtratus? verbo. ſi Cęſaris & Cameræ iuriſdictio eſſentialiter coincidit, aut utraque eſt maieſtatica, aut, ut ita loquar, magiſtralis. nõ maieſtatica, nec enim quenquam I.C. tam nihil intelligere putaverim, ut Cameræ dependentiam nõ intelligat. Si magiſtralis, quomodo Cęſar Cameræ juriſdictionẽ potuit committere? an magiſtratus magiſtratum creat? imõ an Cæſar ſe ipſum magiſtratum crea-

creare potuit? nonnunquam pro-
ogatam Cæſaris juriſdictionem
confitetur Autor *des gr. vnter.* dū
nonnulli præterita Camera Cæ-
ſarem adierint, ſed quomodo ſe-
orſim prorogabitur iuriſdictio,
quam negat à Camera ſepara-
tam? Autor *des gr. vnterr.* Et adeo
nulla, nulla eſt per ſe iam compe-
tentis ac acquiſitæ iuriſdictionis
prorogatio: prorogatio enim eſt
ſpontanea litigantium, alienæ ſe
iuriſdictioni ſubiicientium con-
ventione facta extenſio. *l.* 15. 18. *l.*
ff. de juriſdict. iam vero ſi eadem
eſt Cæſaris & Cameræ iuriſdi-
ctio, res Cameræ ſubiectæ eo
ipſo Cæſareæ iuriſdictioni ſube-
runt. nulla igitur hic dabitur iam
competentis iuriſdictionis pro-
rogatio.

4. Patet igitur Cameræ iuriſ-
dictionem, cui tantum jure ma-
giſtratus competit, in maieſtate
Cæſarea reſidere principaliter,
qui

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

qui longe liberius eam, ac ſolutius iure maieſtatis exercere poſſit; quam Camera iure magiſtratus.

5. Dicitur quidem Camera conſiſtorium Principis, vice ſacra iudicare, ac exercere iuriſdictionem Cæſaream. *apud Gail. Mynſ. Paurm. Gilm.* recte, ut enim in omni pene republica conſtituuntur magiſtratus, qui maieſtatis vice commiſſam iuriſdictionem exerceant: ita Camera Cæſari ſubordinata eſt, cuius miniſterio uteretur in iure dicundo. Sed ut magiſtratuum, ac proinde Cameræ iuriſdictio eſt precaria ac mandata, quod tamen recte accipiendum eſt. Sic Cæſaris eſt propria ac prima, longe liberior, quam illa certis mandati legibus circumſcripta; unde etiam inconſideratius Gailium Cæſaream, & Cameræ juriſdictionem comparaſſe conſtat,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

:at, 1. *obſ.* 41. *Rhoding.* 1. *Pand.*
:am.in l.Diffamari.

6. Dicitur quidem magiſtra-
ıum iuriſdictio nonnunquam
ropria *l.*1. *&* 4. *ff. de offic. eius. cui*
ıand. eſt juriſd. ſæpius etiam or-
inaria à modernis, ſed propria
icitur reſpective ad eos, quibus
magiſtratibus iuriſdictio man-
atur: *l.*1. §. 1. *ff. de offic. eius*, &c.
c ut hi mandatarii nihil habent
roprii reſpectu magiſtratuum,
:a magiſtratui nihil proprii, re-
ɔectu maieſtatis. ordinaria, quia
lerumque perpetua regula con-
ituuntur magiſtratus, ut in da-
s cauſarum generibus perpe-
ıo ius reddant, non tantum in-
ividuis & ſingularibus perſo-
is

7. Utut vero Cameræ iuriſ-
ictio Cæſari ſubſerviat, & acce-
ta ferenda ſit, non tamen con-
nuo Cæſar conſtituere potuit,
t Cameræ, novo ſcilicet tum
magi-

magiſtratui Imperium pareit, quia novum univerſo Impeo magiſtratum præficere, nihil ſt aliud, quam legem condere, q teneat univerſos, quæ poteſt, ut conſtat, ſoli Cæſari non co-petit.

8. Camera igitur, quo ad ſu-iectum, formam & modum e-pediendæ iuriſdictionis, co-muni ſtatuum & Cæſaris autor-tate inſtituta; à ſolo Cæſa ipſam iuriſdictionem accepi unde Maximilianus ſe Conſili & voluntate ſtatuum iudicem Cameræ Aſſeſſores lecturu profitetur *ord. Cam.* Anno 149 *tit. VVie dat Cammergericht m Richtern*, &c. Et Ferdinandus d Reformatione Cameræ ſe cum ſtatibus conveniſſe affirmat *i præfat. ord. Cam.* 1555. nimirum inſtitutio & ordinatio Cameræ lex nova fuit, quam ſua ſolius autoritate Cæſares, nec figere nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ec refigere potuerunt, *arg.capit.*
9. Oportuit quidem commu-
i procerum conſenſu inſtitutos
'amerales etiam iuriſdicendi
oteſtatem accipere, ſed nequa-
uam neceſſe fuit, ab uno eo-
emque & conſtitui Camerales,
t iuriſdictionem accipere. nam
n magiſtratu conſtituendo, pro
ıodo majeſtatis quiſq; confert.
Cæſareæ autem ſolius maieſtatis
uiſſe reddendi juris poteſtatem,
ec ambigunt qui concurren-
iam impugnant.

10. Hinc quoque conſtat, nec
boleri Cameram poſſe, niſi &
Cæſar & proceres pariter con-
pirent: Tollunt enim leges
dem quibus eſt ponendi pote-
tas.

11. Summatim dicam: Inſti-
utio Cameræ, & expediendæ
uriſdictionis modus & ratio, à
communi Cæſaris & ordinum
onſenſu procedunt: juriſdictio
ſeu

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ſeu reddendi juris poteſtas à ſol. Cæſarea maieſtate influit. quan idcirco Cæſar jure majeſtatis quam Camera exercet liberius Et hæc ex capitulationis contextu; Ordinat. Cameræ & receſſui Imperii eruta confirmant Gaillius, Mynſing. Paurm. qui uſu edocti, uſque dum in Imperio ita obtinuiſſe tradiderunt. Ex quo intelligi exiſtimo, nec jura ſtatuum, nec juriſdictionis naturam ſatis aſſequi, qui Cameræ juriſdictionem iure magiſtratus competentem, ac Cæſaris maieſtaticam concurrere, inficias iverint.

12. Imo ex capitulatione liquida eſt Cæſaris rerum omnium iuriſdictio. Recipit Imperator, ſe ſummis & infimis pariter iuſtitiam adminiſtraturum, nec ſe proſcripturum vel proſcribi paſſurum quenquam, cuius, cuius etiam ſit conditionis, qui cau-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

m non prius legitime dixerit. *it.*24.25. Si igitur promiſcue ad-
iniſtrare tenetur iuſtitiam, nec
uenquam niſi legitime proſcri-
ere. Iuriſdictionem Cæſari pro-
iiſcuam competere oportet: ſe-
is ſupra iuriſdictionem iniun-
a fuiſſet iuſtitiæ adminiſtratio.
13. Ex quo efficitur inconſi-
eratius locutos, qui Cæſarem
ne Electorum & Principum
ſſenſu, Principes præcipue &
ivitates proſcribere poſſe ne-
ant. Nam nulla fere eſt ſtatuum
eddendi iuris poteſtas, niſi in
ioderandis contributionibus,
re monetaria. In reviſionibus
æſarea juriſdictio exercetur.
rg. capit. quæ vero in Capitul.
æſari cum Electoribus ſtatibus-
ue communia facta ſunt, ad iu-
is condendi poteſtatem ſpe-
tant. Loquuntur Hiſtoriæ, pa-
rum & noſtra memoria, Cæſa-
ea autoritate proſcriptos Prin-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

cipes, Civitates ac privatos. nc unquam proſcripti contra jurdictionem iure excepiſſe legutur.

14. Imo ſi Camera Princip ac Civitates conſulto Cæſa proſcribere poteſt, Cameræ etenus delegatam juriſdictione licet agnoſcere, ac proinde propriam Cæſaris *arg. ord.p.2.tit.1*

15. Sed ſi inter Cæſarem ſtatus alioſve de patrimonialibus oriatur diſſidium, iure quoque Cæſar debet contendere.*capit.art.24.*

16. Coram quo autem Cæſa debeat experiri, aliquanto eſ impeditius, ita diſcreverim: au contingit controverſia Cæſarem ut Cæſarem, aut ut Principem Imperii. Si ut Cęſarem, aut ratione Patrimonii Imperii rerum vel Allodialium vel feudalium: vel contractus Cæſarei: aut ratione poteſtatis imperandi. poteſtas

impe-

mperandi, ſeu juriſdictio, quæ olius Cæſaris eſt propria, nulius juriſdictioni poterit ſubeſſe,]uia in poteſtate reddendi juris ıon habet ſuperiorem Cæſar niı Deum: nec etiam habet comnunem cum ſtatibus. quod ſi ıæc poteſtas cuiusquam cogniioni ſuccumberet, non eſſet ſu›rema, ſed pateretur ab eo, qui in uriſdictionem Cæſaris judicium edderet. idque tum maxime,]uando Cæſar judicium neceſſaio ſubiret. ſi autem ſponte, frutra de juriſdictione quæritur.]uæ in invitum nulla eſt.

17. Patrimonium Imperii in ebus allodialibus conſiſtens, :um rebus fiſci fere coincidit, ac upremæ juriſdictionis eſſentiam ıullo modo ingreditur; quocir:a ſalva maieſtate de eo etiam nvitus poterit iudicium ſuſcipee, perinde ut rex Galliæ de ſimiibus in Parlementis diſceptat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Chaſſan.in Catol. glor.mund.par. 5. *Gothof.in.l.un. C. ne quis in ſi* *cauſ.* Rerum autem fiſcaliu ut olim Procuratoris fiſci, ſi hodie Cameræ eſt juriſdicti *ordin.Camer.p.*1.*t.*16.

18. In feudalibus ad pare Curiæ cognitio pertinet. 2.*Feud.* 100.*Knich.de jur.territ.c.*1.*Schrad. de Feud.p.*10.*ſect.*5.*Vult.*2.*Feud.*2 *Buxtorff.in diſſ.Aur.Bull.th.*82.*& alij ibidem allegati.*

19. Cæterum contractus à Cæſare ut Cæſare initi ad Palatini Electoris cognitionem ſpectant. *arg. Aur. Bull. t.* 5. *in fin. ord. Cam. p.* 1. *t.*6. & argumento eorum, quæ theſi præcedente de juriſdictione diſſeruimus.

20. De criminibus Cæſaris, quæ reipublicæ ſummam conficerent, nec Palatinus ſolum, nec forte Electores ſine cæteris Imperii proceribus ſtatuerint. Etiamſi enim Electio ad ſeptemviros

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ros ſolum, jure perpetui magiſtratus pertineat, quem nomine totius Imperii ſuſtinent, non tamen per ſe Electioni ineſt deponendi poteſtas, nec eſt legibus Imperii uſpiam ſolis Electoribus tributa. quocirca ex politicis principiis hac de re ſtatuendũ eſt.

21. Communi vero Principum iure utitur Cæſar, ſi ut Archidux Auſtriæ ſeu alius regionis Princeps convenietur, unde & Cameram Cæſari ius dixiſſe refet Buxtorfius: *vvir Carl rc. Rom. Kayſ. enbieten dir Carl Ertzhertzogen von Oſterreich, rc.* ideo etiam Carolus Quintus Imperator ut Archidux Auſtriæ Marchioni Badenſi intenturus item, requiſivit, ut vigore ordinationis Imperii Principes nominaret. *Buxtorf. d. diſſ. th. 83. in fr.* ubi alia quoque præiudicia adduxit ex Chriſtani Bart. ſententiis Cam.

22. Porro cum rerum omni
juriſdictionem Imperator Ca
meræ non communicaverit; de
cerpere convenit, quæ ſoli Cæſa
ri retenta Cameræ juriſdictio
nem limitent, eaque vel ration
rerum, Perſonarum, vel Territo
rii.

23. Quo ad territorium exi
mitur Italia, quæ quatenus Im
perio ſubiecta, non Cameræ ju
riſdictionem, ſed ſolius Cæſari
agnoſcit *Paurm. 2. de juriſd. 6. n*
277. Sed tamen memini me le
gere apud Thuanum, Senenſes à
Camera proſcriptos.

24. In perſonas extraneas Im-
perii finibus non comprehenſa
nulla eſt Cameræ ſine Cæſari
aſſenſu iuriſdictio; *ord. Cam. p. 3. t.*
48. *in fin.* nec enim proceſſus
contra eos decernere poteſt: *d. l.*
nec promotoriales impartiri,
Schvvan. lib. 1. c. 19. Paurm. d. l.
quod an ita ſervetur non auſim
dice-

cere, nam in allegata *ord. part.*
t.26. nihil ea de re ſtatuitur.

25. Rerum iuriſdictio dene-
ata Cameræ , eſt vel Allodia-
lim , vel Feudalium vel Spiri-
talium.

26. Spiritualium : ut cauſa-
m matrimonii *Gail. 1. obſ. 102.*
fin. memorial. vom jahr 70. ubi
ſeſſoribus iniunctum fuit, *daſz*
ſich der matrimonial *ſachen*
tſchlagen ſollen. Thom. Mich. de
riſd. th. 39.

27. Feudalium quidem cum
gia dignitate à Cæſare depen-
ntium iuriſdictio, diſerte Cæ-
ri remanſit. *ord. Cam. p. 2. t. 7.*
m ſcilicet, quando alterutri li-
gantium parti feudum penitus
iudicandum eſt : his feudis in-
duntur Baronatus , & quæ-
ue tandem feuda quovis ſigna-
titulo, ſuperioritate ſeu regia
gnitate inſignita ſunt : *arg. d. t.*
em in parte regii Feudi obti-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

nere affirmat. *Schrader. p.* 10 *S.*2.

28. Sed Feuda, quibus non annexa eſt Regalis dignitas, Cameræ iuriſdictioni ſubeſſe conſtat, ex *pr.*2.*ord.t.*27. & adducta à Gailio præiudicia veræ interpretationis argumenta ſuppeditant.1.*obſ.*29. nec quicquam obnititur Paurmeiſterus, quod iuriſdictio Feudorum Cæſari ut Domino, non vero ut Regi Romanorum ex iure Electionis conveniat. prorſus quaſi Imperator Feudorum ab Imperio dependentium, alio quam Electionis iure ſit Dominus. nam primo legitima Electio Cæſaream poteſtatem confert, unde omnis & Feudorum & Allodii iuriſdictio producitur, ut ſic cauſa cauſæ, ſit cauſa cauſati.

29. E civilibus ſeu Allodialibus, reperias, quarum juriſdictio Cameræ nulla ſit.

30. Et

30. Et vel Perſonarum dignitatem reſpiciunt, vel res externas.

31. Ad Perſonarum dignitatem ſpectat ius ſeſſionis in comitiis Imperii, cuius ut conſtitutio, ita & redditio ſolius Cæſareæ eſt Maieſtatis. *receſſ. anno* 70. §. *nach dem auch*, §. *damnit nun*, §. *den andern aber Denaiſ. jur. Cam. t.* 287.

32. Ex rebus externis tam pœnalibus quam civilibus ſibi Cæſar retinuit.

33. Et pœnas quidem extra ordinem à typographis pictoribuſque exigit, qui famoſos libellos ac picturas in aliorum ignominiam ediderint pinxerintque *receſſ.* Anno 70. §. *darumb gebieten Denaiſ. t.* 177. §. 7.

34. Rei nummariæ quoque juriſdictio ad circulos & Cæſarem ſpectat: *receſſ.* 70. §. *da aber*: ſed tamen Camera quoque cognoſcit inhibetque.

35. Ac adeo capitulationis legibus incumbit Cæſari, ut eripiat ius monetæ, ſi qui, præcipue vero civitates mediate Imperio ſubiectæ, leges nummarias ſeu edictum monetarium violaverint. *capit. Matth. & Ferdin. art.* 31.

36. *Pfennige und Heller* præter permiſſionem circulorum & neceſſitatem cuſi à Cæſare & circulis interdicuntur & confiſcantur. *receſſ.* 70. §. *da aber. Denaiſ. t.* 192. Et circulorum in re monetaria negligentiam Cæſar coercet. *receſſ.* 70. §. *als vvollen vvir* §. *Da aber ein. Denaiſ. t.* 192. *n.* 42.

37. Cęſaris quoque cum Electoribus Rhenanis curatio eſt, ne quid omnino nundinis Francofurtenſibus in leges nummarias admittatur: *receſſ.* 70. §. *und auſzſondern.*

38. Solus hac de re proſpicit Cæſar in cæteris Imperii civitatibus. *receſſ.* 70. §. *dergeleichen.*

39. Saxo-

39. Saxoni autem & Brande-
urgico Electoribus mandat, ut
andem rem in ſuis ditionibus
uræ habeant. *receſſ.* 70.*d.* §. *De-
aiſ.d.t.n.*44.*& ſeqq.*

40. Præterea quædam, quæ
roprie pœnam non continent,
Cameræ iuriſdictionem deſu-
giunt.

41. Et quidem res publici pa-
trimonii & fiſcales: Ducatus,
Comitatus, Territoria, Oppida,
Arces concernentes. Quæ in Ca-
mera ſine Cæſaris aſſenſu non
ventilantur *ord. Cam. p.*1.*t.*16. ut
proinde non ſit hic propria, ſed
delegata iuriſdictio.

43. Publici Patrimonii ſunt
contributiones Imperii, ubi ſi
qui ſe pluris, quam oporteat,
cenſos arbitrantur, ii querelam
ſuo circulo deferunt, qui per de-
legatos ex æquo & bono cenſus
ſummam moderetur, atque inde
ad comitia deputatorum provo-
catio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

catio eſt, quibus pari utrinque numero diſcrepantibus Cæſar Colophonem imponit. *receſſ.* 4. *Denaiſ.t.*191.*per tot.*

43. Excepit quoque à Cameræ iuriſdictione denegatæ in iudicio Rotwilano juſtitiæ, & nullitatis querelam Paurmeiſteru. 2.*de juriſdict.*6. Sed cum omnium rerum, quæ non ſpeciatim exceptæ, ſit Cameræ juriſdictio commiſſa: *ord.Cam.p.*2.*tit.*27. Et nullibi, quod ſciam, ſuperiora legibus vel uſu excepta reperiantur, non convenit tam lubricis argumentis Cameræ juriſdictionem reſtringere.

44. Proſcribere etiam ſtatus Imperii, inconſulto Cæſare nequeunt Camerales: *Heig.*1.*quæſt.* 9. nec quenquam in cauſis maioris momenti à Banno abſolvere *ord. Cam. p.* 2.*t.*18.§.*ſo auch. Gail.de pace publ.*2.*c.*8.

45. Delegati item in cauſis pri-

rimæ inſtantiæ inter Principes
eos & inferioris ordinis acto-
es à Cæſare non Camera Impe-
antur: *ord.p.2.t.4.§. Zum vierd-
n.§. Zum ſechſten. Denaiſ.tit.*158.

46. Denique Camera ipſa in
erſonalibus Cæſari ſuccumbit.
t Cæſar ſæpius Cameræ cau-
s ad ſe initio delatas delegat.
ail.1.obſ.121.n.3.Heig.1.q.9.

47. His igitur exceptis, reli-
uorum communis eſt Cæſaris
Cameræ iuriſdictio, niſi forte
dhuc quędam minuta uſus ade-
it: *ord.part.2.t.27.*

49. Sed diſſimilis cum perſo-
arum, tum rerum conditio fa-
t; ut vel recta, vel provocatione
d Cameram cauſæ deferantur,
uas cum complures luculenter
exquiſite editis voluminibus
efiniverint, nobis extremo di-
ito eas attingere ad inſtituti ra-
onem abunde ſit.

49. Recta autem pertinent ad
Came-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Cameram cauſæ vel ratione r-
rum, vel Perſonarum: *p.2.t.9.* i
rerum quidem vel civilium, v
criminalium.

50. Criminalium jurisdictio
nem Cameræ cum Fridero a
ſcripſerim, ſi ſint immediati, n
tamen ſubnixi privilegio prim
inſtantiæ, quos inter de crimin
agitur. *ord.p.2.t.27.& t.28.§.Ite*
nachdem auch.Mind.1.de proceſſ.
9.in pr.& n.2.

51. Res illæ vel in facto, ve
bonis patrimonialibus conſi
ſtunt.

52. Quæ in facto conſiſtunt
ita nata ſunt, ut vel ſimplicite
ad Cameram devolvantur, ve
in iis mediatæ quoque vel im
mediatæ ſubiectionis ratio du-
catur.

53. Citra reſpectum imme-
diatæ ſubiectionis conveniun-
tur, qui vel ipſi pacem publicam
profanam violaverint, vel negli-
gentia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ꝫentia vel dolo , pacis turbato-
es , quantum in ipſis eſt , non
ompreſſerint. *ord. Cam. p.2.t.9.*
eceſſ. anno 48. 55. 66. 70. *Denaiſ.*
it.211. & 212. Rhoding. Pand. 1. tit.
. Mind. 1. de proceſſ. extrah. c. 22. &
bq. Gail. de pac. publ.

54. Suſpecti, non tamen vio-
atæ pacis manifeſti, ſui purgan-
i cauſa, & in Camera, & coram
Cæſare, & ordinario loci conve-
iuntur: *ord. p. 2. t. 10. in pr. verſ.*
Doch daſz er dem Richter.

55. Immerito autem ita inſi-
nulati, temere intentati criminis
uerelam itidem ad Cameram
eferunt. *ord. d. l. in fin.*

56. Et quicquid demum , pu-
licæ pacis legibus prohibitum
t , recta Cameræ Iuriſdictioni
ubiicitur *ord. p. 2. t. 11. & ſeqq.*
Mind. dd. ll.

57. Cauſæ quoque fiſcales re-
ta ad Cameram ſpectant. *ord. p.*
. t. 20. Rhoding. l. 1. t. 8.

58. Pe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

58. Perinde ac relaxatio iu[ra]menti ad effectum agendi. *ora*. 2.*t*.24.*Gail*.1.*obſ*.22.&26.

59. Ut & cauſa violati privi[le]gii Cæſarei; puta ſi agatur ad e[xi]gendas pœnas privilegio inſe[r]tas: *Gail*.1.*obſerv*.1.*num*.7.

60. Mandata denique ſine v[e]l cum clauſula, decernuntu[r], quando qualitas cauſæ recta a[d] Cameram ſpectat. *ord*. *p*. 2. *t*. 2 *Gail*.1.*obſ*.1.&.13.*in fin*.

61. Quæ porro facta non pe[r] ſe, ſed immediatæ ſubiectioni intuitu Cameræ locum faciunt vel utrumque deſiderant imme diatum vel reum tantum.

62. Utrumque religioſæ paci[s] violatio: *Mind*.1.*de proc*.*c*.28.*Rhoding*.1. *t*.6. Pignoratio *ord*.*p*. 2. *t*. 23.Arreſtum *Gail*.*de Arreſt*.*c*.4.*in pr*.*Rhoding*.*c*.10.*n*.33.

63. Sunt etiam cauſæ ſtatim ſubiectæ iuriſdictioni Cameræ, modo reus tantum ſit immedia-

tus.

it cauſa conſtitutionis de l. diffa-
nari: *Gail.* 1. *obſervat.* 10. denega-
æ & protractæ juſtitiæ: *ord. p.* 2.
it. 26. Mandata, cum vel ſine
lauſula, quando rei qualitas ſua
ponte non eſt Cameræ ſubiecta.
rd. 2. *c.* 23. *Gail.* 1. *obſerv.* 1. *n.* 5. &
bſ. 13. *in fin. Rhoding.* 1. *cap.* 12. atq;
æc fere ſunt facta, quæ Cameræ
uriſdictionem ſua quæque ra-
ione in prima inſtantia ſubeunt.
unt etiam pari iure res quæ-
am patrimoniales.

64. Et quidem Allodialis li-
igioſa inter immediatos poſſeſ-
io, quæ turbas facile in Imperio
onciret *ord.* 2. *tit.* 21. Etiam inter
nediatos, ſi res, de cuius poſſeſ-
ione quæritur, dubii ſit territo-
ii: *ord. d. l.* §. *VVo auch.*

65. Imo alterutro immedia-
orum petente, vel etiam ex offi-
io poterunt Camerales litigio-
am poſſeſſionem in Sequeſtro
onere. *d. t.* §. *fin.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

66. Par eſt condito Prin-
pum, qui ob connexitatem ca-
ſæ, coram ſeparatis cuiuſq;
Principis ordinationis iudi-
bus, conveniri non poterunt. n-
mirum his caſibus Cameræ i-
riſdictio eſt *receſſ. deput.* Ann
1600. *Rhoding.* 1. *t.* 4. *n.* 5. *Denaiſ.*
97. §. 2.

67. Eodem pertinet, ſi qui
cui iudicis ex ordinatione no
minandi ius eſt, cum miniſtr
ſubditisve ob cauſam cum i
communem convenietur: *d. rece*
deput. Denaiſ. d. loc. §. 3.

68. Feuda quoque, quæ im
mediate ab Imperio ſine regi
dignitate dependent, nec ob per
ſonæ conditionem ſub iudice
ordinationis primæ Inſtantia
cadunt, Cameræ juriſdiction
ſubſunt. *ord. t.* 27. *p.* 2. *Gail.* 1.
obſ. 29.

69. Dandi præterea tutoris
confirmandique poteſtas Came-
ræ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

[.]æ competit, ſi pupillus ac tutor ſint immediati. *Gail. 1. obſerv. 1. num. 47.*

70. Ut &, ſi duo immediati de poteſtate conſtituendi tutoris diſſideant. *receſſ. deput. Anno* 1600 *Rhoding. 1. 18. num. 5.*

71. Item actus nonnulli judiciales Cameræ juriſdictioni ſubiecti ſunt, ut examinandorum teſtium commiſſiones ad perpetuam rei memoriam. *Gail. 1. obſ. [.] n. 16: & obſerv. 92. Rhoding. d. l. t.* 18. executiones item ſententiarum, arbitrorum vel arbitratorum. *Gail d. l. n.* 50. iudicium ordinationis. *ord. p. 2. t. 8. Rhoding. d. t.* 18.

72. Perſonas, quarum intuitu ſtatim in exordio litis adeatur Camera accurate ſatis deſcripſit *Rhod. 1. Pand. Cam. 4. n. 11. & ſeqq.* quas inde huc aſſcribere non eſt precium.

73. Cæterum ſi à ſuperioribus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

fuerimus digreſſi, ſtatuitur diſe[rte] non eſſe prætereunda, ſi qu[æ] ſint inferiora iudicia, ſed tur[n] demum rem provocatione Camera deferendam, ſi intermedi[i] judicis copia defecerit.

74. Immediata autem illa judicia vel ex ſolo iure magiſtratus, vel jure magiſtratus & commercii ſimul conveniunt.

75. Quæ iure magiſtratus ſimul & commercii, ordinaria ſunt, vel quodammodo delegata.

76. Jure magiſtratus & commercii dico, quoniam iam pridem inferior jurisdictio in ſolo reipublicæ munere conſiſtere deſiit, ſed cœpit eſſe res patrimonialis; ex quo eſt, quod maieſtas non perinde ut olim, pro arbitrio juriſdictionem abroget. nequiter enim maieſtas bona in commerciis poſita adimit ſubditis, niſi id etiam atque etiam rei-

publi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

publicæ ſalus expoſcat. tanto autem facilius eripietur juriſdictio, quanto neglecta iuſtitię administratio, præter cætera reipublicæ pernicioſior plus detrimenti parit.

78. Sed ordinaria judicia ſunt ſtatuum Imperii, qui ſive Principes, Prælati, Comites, ſive Civitates conſimili prorſus ſuis ſubditis jurisdicendi poteſtate pollent: ut fere ſua ſponte intelligitur, & ex iis, quæ *Paurm. 2. de juriſd. 9.* 10. 11. *& fin.* capitibus propoſuit, claret lucidiſſime.

79. Indulſit quidem uberiora aliis Imperator, aliis conſtricta magis appellandi privilegia, quæ recenſet Mindan. *de proceſſ. in append. lib.* 1. *& Rhoding.* 1. *tit.* 10. ſed illa non tam juriſdictionem, quam appellandi licentiam determinant.

80. Par quoque in aliis immediatis huius juriſdictionis ratio

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

tio eſt, etiamſi in ſtatibus n[illegible]
numerentur; veluti nobiles im-
mediati, ac adeo in nonnull[illegible]
Civitates.

81. Delegata porro, quæ hi[illegible]
dicimus judicia, quodammod[illegible]
etiam compromiſſum redolent[illegible]
ut colligere eſt ex *p.2.ord. t. 2. §*
fin. evidentius ex *pr. d. t. verſ*
vvelche ſonderliche, rc.

82. Hæc autem judicia ſunt
judicum ordinationis, quos
Germaniſmo, auſtregas dici-
mus, de quibus exacte ſatis ipſa
ordinatio. *p. 2. t.2.3.4.5.6.7.8.* &
explicatius Mindanus 1. *de pro-*
ceſſ.16.17.18.19.Rhoding.1.t.4.

83. Delegata autem hæc ſunt
judicia non ratione muneris ſed
perſonarum: etenim munus ho-
rum iudicum perpetua lege ſan-
citum eſt *ord.d.l.* ac idcirco in ab-
ſtracto ordinarium. Sed iudices
defuncturi hoc iudicandi officio
à partibus deſignati à Cæſare de-
legan-

dantur. *arg.§.1. verſ. daſz. auch dſelbe anzunchmẽ vnd zu voln-fren, rc.* Et ſane perennis hu-iu iudicii ordo in univerſis cõſiſtit, ex quibus litigaturi ſuo arbitratu ſingularem ſibi judi-cẽ eligunt, cui deinde à lege pblica ſeu Cæſare iuriſdictio cõmiſſa eſt *ordin. d.t.2.* Quia igur arbitrio partium eligitur, nõ ſuo iure, ſed alieno benefi-ci, hac iuriſdictione perfungi-tu.

CAP. XVII.

De Iudicio Rotvvilano & VVeſtphalico.

1. IURE tantum magiſtratus competit iuriſdictio dicaſte-rio Rotwilano, quod etſi an-te Cæſareæ ſolum aulæ ſuccu-buit, poſtea tamen Imperatores inſtitutæ id Cameræ ſubdiderunt. quanta vero iſtius à Cunrado Suevo anno 1146. inſtituti iudicii

ſit autoritas & iuriſdictio. Welnerus præter cæteros perſtrinxit lib. obſ. pract. verb. Ehehafften. & verb. Rotvveiliſche Hoffgericht. adeo ipſa iudicii ordinatio Maximiliano ſecundo reformata pleraque ſuppeditat.

2. Non omnino diſpar eſt facies iudicii Weſtphalici, cuius iudices Bariſellos appellat Zaſius, eoſque à Sicambris Weſtphaliæ proditos, quamlibet orbis arborem pro territorio habere. Nam ex privilegio iis indultum perhibet, ut ubivis locorum deprehenſos, facinoroſos ſine proprio tribunali coerceant. *Zaſ. in. l. 3. de juriſd. n.* 30. Sed Sichardus *in l.* 1. *n.* 17. *C. de hær. inſtit.* certis limitibus circumſeptam eorum iuriſdictionem refert, perinde ut iudicii Rotwilani. primordiũ huius iudicii à Carolo Magno cœpiſſe in *rec. Imp. ann.* 1441. *& ann.* 1495. traditur, videatur *Avent. in*

Chr.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Chr. lib.4.Ioan.Pom. *in der Sachſiſchen Chron.* Munſt. *in Coſmograph. l.3. c.451.* Avocationē *vom VVeſtpfaliſchen gericht* & abolitos proceſſus ex Sailero tradit VVehn.*lib.obſ. in verb. VVeſtpfaliſch Freygericht.*

3. A Compromiſſariis quoque immediatis petita nonnunquam ad boni viri arbitrium reductio à Camera impetranda eſt, de quo Gail.1.*obſ.* 1. *n.* 49. & *vod. lib.* 149. 150. *per t.Rhoding.* 1. *c*.33.

4. Quomodo autem ab illis & iſtis appelletur Camera, & quid undequaque ad competentem Cameræ iuriſdictionem deſideretur, id complures *Mynſing. Gail.Mind. Rhod. Denaiſ.* hi preſſius, illi explanatius docuerunt. necquicquam ego hic actum egero.

5. Atque ita rite deductæ ad Cameram cauſæ ſine interpella-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

tione cuiusquam ac ſine metu avocationis, appellationis, vel ſupplicationis peraguntur. *Ord. p.2.tit.35.& p.3.t.51.Gail.1.obſ.* 41.

6. Sed tamen, ſi qui Cameram iniquius contra ſe ſtatuiſſe ſerio putaverint, iis remedia ſuppetunt quibus contra utantur. Et quidem reſtitutio in integrum eiuſdem eſt iuriſdictionis *ord.p.3. t.52.receſſ.anno* 1600.

CAP. XVIII.

De Reviſione & Syndicatu.

1. SI culpæ dolive arguatur Camera, petita iſtic reviſione & hic ſyndicatu ad viſitatorum juriſdictionem decurritur, qui cognitis aſſeſſorum decidendi rationibus ac penſitatis deinde cauſæ momentis vel confirmant Cameræ ſententiam vel confringunt *ord. Cam.* 3.*t.*53. Et interea temporis non licet Cameræ exequi ſententiam, ſi

ciſas alimentorum & manda-
tcum de relaxandis captivis ex-
ceris *receſſ. anno* 1600. §. *als*
ach ſtreit fürgefallen, & §.*belan-*
*git aber,rc. Gail.*1.*obſ.*54.*n.*3.
2. Quo vero ordine ſtatus
Iperii viſitent Cameram &
cis ſit reviſionis proceſſus De-
riſ. *t.*322.*t.*271.297. & 330. exa-
e expreſſit & fuſius Beud. *de re-*
ſ.
3. Poſtremo definitam ſen-
tatiam, quæ quovis pacto in
im iudicatam tranſivit, Came-
r exequi mandat *ord. p.* 3.*t.* 48.
.53.§.*im fall.aber.*
4. Idque prout ratio cauſæ
eſiderat, vel per viam executo-
nlium, vel mandata, quibus iu-
ici à quo executionem iniun-
t. utraque ratio exequendi ſine
auſula decernitur, quia res iu-
icata habetur pro veritate *l. res*
udicata de Regul. Iur.
6. Atque ita ius exequendi in

cauſis præcipue à Camera defi-
tis, eſt penes Cameram: ipſa ve
executio, quæ in facto conſiſtit
condemnati ordinario magiſtr-
tu expedienda eſt. Si vero cond
natus immediate imperio ſubſi
circuli, quo comprehenditur c
demnatus, eſt executio, qui ſi r
exequendę ſit impar, proximi ci
culi in ſubſidiũ arceſſuntur. *ora*
*Cam.d.l. Gail.*1.*obſ.*113. Et hoc eſ
quod dicit *Thuan.*2. *Hiſtor.* pro-
pterea conſtitutos eſſe circulos,
ut publicæ paci conſuleretur, &
leges Imperii latæque ſententiæ
executioni demandarentur. nam
circulorum, inquit, Conſilia pe-
ne nullam iuriſdictionem, ſed
deliberationẽ duntaxat de exe-
cutionis modo & ordinanda re
bellica, auxiliiſque manu arma-
ta expediendis, habent. & Gail.
d. l. n. 8. ait, nudus executor
nullam habet juriſdictionem,
quod præſciſe de ſtatuendo exe-

cutio-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ationis jure accipere oportet.
7. Atque hi ſunt, qui perpe-
uo in Imperio, ſive jure maieſta-
is, ſive magiſtratus ius dicunt,
exequenda quoque vicariorum
tempore interregni, & regis Ro-
manorum juriſdictio foret, niſi
me levaſſet hoc onere Buxtor-
ius *in erudita diſſert. ad Aur. Bull.*
ubi iura vicariorum eleganter
executus eſt. & *Paurm. 2. de ju-
riſd.* ubi de juriſdict. Regis Rom.
Hic tamen advertendum regis
Rom. iuriſdictionem ex cuiuſ-
que regis propria capitulatione
potius, quam aliunde æſtiman-
dam eſſe, nam Ferdinandi Primi
regis Rom. longe uberior fuit
poteſtas, quam Maximiliani Se-
cundi & Rodolphi Secundi. Et
hæc civilium in Imperio & ſa-
crarum rerum iuriſdictio: Iam
pauca de bello.

CAP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

CAP. XIX.

De Iure Armorum.

1. CONSISTERE autem rempublicam, vel æquiſſimis legibus temperatam nequire, quam hoſtili violentia petitam armorum vi contra a non propugnes, dicere quid attinet? Breviter de re ipſa.

2. Nunquam autem ancipitem belli fortunam jure ſubiveris, niſi ingruentem Reipublicæ vim nequeas leniori remedio profligere, adeoque niſi ex ſuſcepto bello major emolumenti ſpes, quam damni metus oſtenditur, ut prudentiſſime Auguſtus Cæſar, *apud Sueton.* Et magis Imperatorium putat Cæſar 1. *de Bell. Civil.* conſilio protegere ſuos, quam gladio ambiguos belli eventus periclitari: Et cum politicam poteſtatem, & Conſilia unica reipublicæ ſalus menſuret,

et, convenit prorſus, ſalvos cæ-
eroquin innoxios ſubditos,
navortio furori nequaquam
obiicere, ubi his quidem mori-
bus non modo ab hoſtibus, ſed
proprio milite, perruptis officii,
pietatis, pudoris ac juſtitiæ repa-
gulis, omnia nequitiæ genera
uſtinenda ſint. pro ſtrenuis iam
habentur, ac magnam inter ſuos
ferunt laudem, qui quam maxi-
me in vitiis ſe volutare cum hu-
us & æternæ ſalutis iactura nihil
formidant. ut prope iam nihil
aliud ſit armis accingere ſuos,
quam in vitiorum tradere pa-
læſtram, ubi vel Lycurgo ad ne-
quitiam pollecto, ſtrenue pro-
prio exitio deſudaſcitur. quid
commemorem in bello fortunæ
ludibria? quæ, dicente Cæſare,
cum in reliquis rebus, tum ma-
xime in bello parvis momentis,
tantas rerum commutationes
efficit, ut qui ſua potentia confiſi
in-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

indubitatam ſibi victoriam po-
licentur, lævi ſæpenumero mo-
mento in præcipitia ruant. Pom-
peius magnus, quem Cicero *in
ult. Catil.* ob rerum geſtarum
multitudinem omnibus Roma-
nis antepoſuit, in Campis Phar-
ſalicis iam iam cum Cæſare præ-
lio decertaturus, in peritiſſimo-
rum Ducum concilio dicere non
dubitavit: priusquam concurre-
rent acies, fore, ut exercitus Cæ-
ſaris pelleretur. Id cum eſſent
plerique admirati, ſcio me, in-
quit, pene incredibilem rem pol-
liceri, ſed rationem conſilii mei
accipite, quo firmiore animo in
prælium prodeatis, &c. quæ cum
dicta eſſent in concilio, magna
ſpe & lætitia omnium diſceſſum
eſt, ac iam animo victoriam præ-
cipere videbantur: quod de re
tanta, & à tam perito Imperato-
re nihil fruſtra confirmari vide-
batur. Sed victus in prælio Pom-
peius,

eius, tantam ſe opinionem fe-
:liſſe ſero ingemuit, ut à qua
onſilii ratione certam victo-
am ſpoſpondiſſet, inde accidiſ-
:t exitii initium. Tam demens
:ilicet eſt imprudentia humani
ıgenii, cupiditate opum, glo-
æ, aut qua alia impotentia in-
ammati, auream pacis dulcedi-
em dubio Marti ſine neceſſita-
: poſtponentis.

3. Sed tamen induenda eſſe
onnunquam arma in propatu-
ɔ eſt. ne deſtituta eorum præſi-
io reſpublica quicquam detri-
ıenti capiat.

4. Bellandi autem cauſas à
ıre & inſtitutis ſingularis cuiuſ-
am reipublicæ repetere, perin-
e eſt ac omnium gentium Prin-
ipes civilibus Romani Imperii
:gibus illigaremus, quo nec ri-
iculoſius quicquam, nec indo-
tius ſtatueretur. omnis videli-
et Imperii poteſtas ſubiecti tan-

V tum

tum patientis finibus deſcri-
bitur.

5. Quoniam igitur omne
communis naturæ lege ad unam
vitæ & officiorum ſocietatem
hominum conditor Deus de-
vinxit, omnium ſalutem merit
juvandam conſentaneum appa-
ret: quare & ob communem
gentium beatitudinem inſtitut
Imperia, ſe mutuo divinitus col-
ligatæ ſocietatis lege adiuverint.
unde vel pro noſtra vel pro alie-
na republica belligerandi cauſa
ſuboritur.

6. Aliena reſpublica vel Im-
perio regitur legitimo, vel ty-
rannico, vel barbarico & bel-
luino.

7. Legitimo Imperio iure ſuc-
currimus, ſi iniquam vim & per-
niciem, unde unde illatam, no-
ſtra ope, vel non appellati pro-
pulerimus. Etenim hoc exigit
noſtra copulatio, ut mutua præ-
ſidia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

lia præſtemus, etiam non acci-
, unde & leges noſtræ obno-
ıum culpæ iudicarunt, qui cum
pſſit, malum non prohibeat.
l. 109. ff. de R. I.

8. Tyrannide quoque op-
reſſa reſpublica cùm cuiusvis,
um imperantium maxime ope
beranda eſt; ut enim legitimam
pteſtatem tutari cuiuslibet in-
teſt reipublicæ, ita iniuſtam
ominationem à ſociis depelle-
r promiſcua officii ratio ma-
gopere approbat.

9. Brutorum more vel nullo
eam Imperio recti populi (quo-
m complures invenias apud
bterum & alios Coſmogra-
pos) quo tandem maiori bene-
fio afficerentur, quam ſi homi-
rs humanam rationem ſectari,
vl docerentur vel cogerentur, à
f:itate & miſeranda, nonnun-
cam etiam diabolica caligine
a rectæ rationis uſum deducti.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Iure autem hos ad propriam ſa-
lutem domari, nemo infitias
ibit, niſi qui pariter furioſo e-
ipſum transfixuro, telum ire
eripi infitebitur.

10. Sed propriæ reipublicæ
multo arctius ſumus obliga,
cuius incolumitas vel vita no-
ſtra nobis charior eſſe debet.

11. Salus vero reipublicæ, per-
ſonas, res & exiſtimationem
complectitur.

12. Pro perſonis rebusque
tam ſacris quam profanis tuen-
dis, quin armis contendere li-
ceat, non ambigitur, quod ita
ubique accipi volumus, niſi nul-
la ſit alia ratio expediendæ ſa-
lutis.

13. Exiſtimationem quoque
rerumpublicarum merito armis
defendi Hanonis Ammonii re-
gis exemplum declarat 2. *Sam.*
20. qui quoniam miſſos ad ſe
Davidis Legatos ignominioſe to-

tonde-

ponderat, immuniti honoris notam accerrimo bello, ac horribili ſuppliciorum genere luit. 2. *Sam.* 13. atque adeo nihil tantopere Imperium, quam fortitudinis & juſtitiæ opinio à peregrinorum iniuriis communit. alliciuntur contra hoſtes, ſi obnoxia iniuriis reſpublica videatur, & nihil æque deterret inimicos, quam ſi fortiſſimum populum, non temere laceſſendum didicerint. Et hæc ſunt genera juſtitiæ bellorum.

14. Nec tamen cuivis bellandi facultatem dari exiſtimandum eſt, ſimul ac ſuperiores bellorum cauſæ oboriuntur. Nam & in civilibus juriſdictio, & ius belli reipublicæ adminiſtrationem pariter concernunt: eam vero maieſtatis propriam ex ſuperioribus cognoſcere licuit.

15. Omnis autem belli ratio, decernendi poteſtate & admini-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ſtratione belli perficitur.

16. Decernitur bellum vel inferendum vel ſuſtinendum. [illegible] inferendo Comitia ſtatuunt *receſſ. Imp. anno* 1495. *c.* 3. §. *auch ſollen vvir. cap. Feud. art.* 9.

17. Contra expedit arma ſu[o] arbitratu Imperator, ſi Imperiu[m] bello petatur *capit. art.* 9. ut [...] ſtatus, ſi ſubito hoſtium incur[...] è veſtigio Cæſaris copia habe[...] non poſſit *receſſ. Imp. anno* 55. § *vnd ſol in* 64. putem idem licer[e] quibuslibet ſubditis, ſi per ſtatuum ſocordiam hoſtis impun[e] graſſetur, *arg. l.* 10. §. 15. *ff. quæ in fraud. credit. l.* 7. §. 3. *ff. quod vi aut clam.*

18. Sed ad expeditionem multa requiruntur, quæ partim in republica comparantur, partim petuntur aliunde.

19. In republica conſcribitur exercitus, quod decreto iam bello Cæſari in qualibet Imperii pro-

rovincia licere, argumento ca-
itul.colligitur. parantur arma,
uod non ſtatibus tantum, ſed
uam multis civitatibus muni-
ipalibus licere experientia do-
et, unde jam privatis in Impe-
io jus armandiarum convenire
erſpicitur, ſecus ac antiquitus
cebat. Angariæ & Parangariæ,
lauſtrorum & navium præſta-
ones in Cæſaris manu ſunt.

20. Aliunde ſæpenumero ar-
eſſuntur ſubſidia unde jura fœ-
erum profluxerunt, quæ ratio-
e Imperii antea nonniſi in co-
iitiis pangebantur. *receſſ. Imp.
nno* 1495. *c.* 3. §. *auch allen*, &c.
ed Ferdinandi Cæſaris Capitu-
atio imperatoris tantum & Ele-
torum conſenſum deſiderat.
*.art.*6.

21. His jam rite ſuppetenti-
us belli adminiſtratio inſequi-
ır, quam itidem capitulatio Cæ-
ari reliquit. *cap.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

22. Ut & magiſtratuum militarium creationem. Ducis ſcilicet, Tribunorum, &c. quod etiam arguere videtur *receſſ. Imperii. anno* 1594. §. *Vnd ob vvol ach.* niſi quid forte conſuetudo Cæſari detraxit, de qua non ſatis compertum habeo.

23. Suſceptæ poſtea militiæ artes ſunt communes, non propriæ Imperii: nec quiſquam de iis prudentius, quam Sciriones, Marii, Cæſares, Mauritii, Henrici & Spinolæ præceperit. Marius *apud Saluſt. in Iugurth.* Extant Obrechti, Schvendii, Busbequii, Lanovii, & aliorum de re militari commentarii.

CAP. XX.

De Iure Legationis.

1. SED nec fœdera ici, nec indici bella, nec iterum coire concordia, nec ulla reipublicæ cum exteris negotia expedi-

pediri poſſunt ſine interventu Legatorum. Ex quo intelligitur iis ius Legationis competere, quibus de republica cum exteris agere fas eſt, is enim Legationis finis, Legatorum jura determinat. Cæſari igitur Imperii nomine mittendi Legati jus convenit, niſi de fœderibus aut omnino de bello quid innovet. quorſum enim hic pertineretLegatos mittere, quibus non poſſit agendi poteſtatem committere? Didicimus autem paciſci cum exteris de rebus Imperii, aut bellum movere, non ſolius Cæſarei eſſe arbitrii *d. capit. art.* 6. *&* 9. Sed & an Cæſaris in aliis legandi poteſtas prorſus illibata ſit, dubium fortaſſis faceret; §. *Darauff dann Churfürſten*, &c. *receſſ.* 1594.

2. Hinc jam proclive intellectu eſt Legationis jure non fruiſci, qui in Imperii communionem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

non admittuntur. unde ableg:i à civitatibus municipalibus p-rinde ut ab aliis, qui privatoru: loco cenſentur, rerum privat-rum ſunt procuratores, penit: ſeiuncti à iure Legationis. *arg.* *16.ff.de V.Sign.*

3. Quid dicam de Princip bus ac ſtatibus, quibus aut cu: Exteris aut Civibus contenti eſt.

4. Et cum inter Cives, armo rum contentio nunquam no: rempublicam peſſundet, & ſem per iniqua ratio ſit, arma contr: rempublicam & cives movendi, nec bellum, ſed civilis diſſenſio appelletur; legibus non armis componenda: Eapropter quibus, quibus inter ſtatus exortis diſſi-diis per conſtitutionem pacis publicæ, nefas eſt hoſtilia moli-ri, & coactis copiis cuiquam bel-lum vel denunciare vel facere: *receſſ. Imp. anno* 1548. *cap.* 3. §. *Als*

vvey-

vveyland Kayſer.receſſ. anno 1495.
.2.§.*VVir ſetzen auch hindan*.&c
icet antea ſtatus nonnunquam
ella licite cierent.*Aur.Bull.c.*17.

5. Poterunt tamen ſtatus jurium ac obedientiæ in ſubditos poſſeſſionem abſque fractæ pacis periculo armata manu tueri, & vi interverſam convenienti occaſione repetere, ut liquido argumento oſtenditur *in ordin. Cam.p.*2.*t.*9.§.*ſo jemandts hohen, in fin. Gail. de pac. publ.*2.*nu.* 20. nam jugis eſt obedientiæ poſſeſſio etiam indebita imperantium. detentæ autem poſſeſſionis defenſio & privatis eſt licitia: *l.*1.§.27.*l.*17.*ff.de vi*.&c. Et juris remedia ſunt prodita ſubditis, ſi Domini eos, ut fit, plus debito ſolitoque degluberint. *Gail* 2.*de pac. publ.&* 1.*obſ.*17.

6. Vim vero illatam propellere, & vi contraria perſequi amiſſa, cuique ſtatuum integrum eſt,
non

non in continenti ſolum, ſe‑
quamprimum copiis amicisqu
collectis facultas præbebitu
ord. Cam. p. 2. t. 9. in prin. & §. 1. i
fin. Gail. paſſim. de P. P. Lugend
ſane eſt Imperii calamitas, quan
immenſa nonnullorum princi
patuum privilegia nobis pepere
runt. dederunt nonnullis tam
enormia privilegia Cæſares, ut
vix imo ne vix quidem umbram
juriſdictionis retinuerint. Bohe‑
miæ regnum jam tumultuũ ma‑
teries, ſi Imperii juriſdictionem
de Cæſarũ voluntate non exuiſ‑
ſet, non armis jam, ſed jure di‑
ſceptaremus. vitia hæc ſunt rei‑
publicæ, non privilegia.

7. Cum Exteris aut de rebus ad Territorium Imperii pertinentibus contenditur, aut alienis.

8. Illic pacis publicæ conſtitutio æque ſervanda eſt, quia res in judicio diſceptari, & iuriſdi‑
ctione

tione Imperii definiri poteſt.
9. Hic ſi propulſes bellum in
romtu deciſio eſt, ſi vero infe-
enda vis eſt, neque tum puto
atus legibus Imperii impediri.
Competit enim & ſtatibus ma-
eſtas, quam exerere, & in ſuos &
xteros poſſunt, mutuis ſtatuum
Cæſarisque non prohibiti con-
entionibus.
10. Quoniam etiam fœdera
e republica percutere ad geren-
am rempublicam pertinet,
omnis autem reipublicæ admi-
iſtratio vel prima eſt & majeſta-
ica, vel ſecundaria & per partici-
ationem tributa, quæ poſterior
ræfixis à maieſtate limitibus
omprehenſa, non ultra excur-
it: videre oportet, ubi ſtatus in
onſortium maieſtatis adſciti
int; ibi enim jure ſuam poteſta-
em propugnant, & licite fœdera
ciunt, eatenus ſcilicet ſuperio-
em non agnoſcentes, nec ta-
men

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

men propterea jungere pote runt, ut quicquam in Imperi innovent, quod ne Cæſari qui dem licere capitulatio inculcat ſed ut hunc Imperii ſtatum & ſua in propriis ditionibus ſupe rioritatis jura tueantur. Etenim ſi qua vis illegitima ſtatibus in Comitiis jus ſuffragii & in Ditionibus ſuperioritatem excuteret, læſa à quovis Principum maieſtas ſeipſam recte tutaretur. unde jus fœderum Ordinibus convenire arguero.

11. Legibus tamen conventione in Comitiis conditis obligata ſtatuum ſuperioritas præpeditur, quo minus ubique libere uſurpetur, ut ſupra. Et hinc quoque fœdera de quibuſdam inire vetitum eſt: *receſſ. Imp.* 1495. *t.* 3. *t.* 6. & 1548. 3. *tit.* 27.

12. Cæterum ſi inferioribus à maieſtate permiſſum ſit fœdera pangere, id privilegium putent.

Han-

lanſeaticum quidem fœdus enſuetudo firmavit, de quo deſio dicere. Sane civilibus diſſenſionibus ac proinde exitio prope mpublicam judico, in qua vel efenſionis prætextu privati cõſirant. Nec immerito Carolus hperator à Smalcaldicis, fœderis capita poſtulaſſe mihi victur, viſurus ecquid etiam ultra ſam, quam habent maieſtatis emmunionem, pepigiſſent. im meminerimus in multis hperii proceres magiſtratuum ire uti, non maieſtate fruiſci.

13. Ex eodem fonte ſtatibus is Legationis affluit, de quo ut rindubia fruſtra hic eſſẽ fuſior.

CAP. XXI.

De vitiis & contrariis Imperij.

1 VT omnia orta deficere tandem & aboriri, alia inteſtinis labefactata

mor-

morbis,nonnulla extrinſeco impetu perculſa, pleraque cadu[ca] ſenectute fatiſcere,infallibili naturæ documento animadvertimus,ſic communem naturæ ſortem reſpublicæ una ſubiverunt. pleraſque hoſtili impulſu cecidiſſe videas, alias diſcordia civili ac ſuo pondere ſubverſas, quaſdam momento exciſas divinitus, paucas vetuſtate ac ſuo ſenio tabeſcere. Imperia ſcilicet tot ſunt obnoxia caſibus.

2. Sed deſtruuntur respublicæ penitus aut transfigurantur.

3. Transfigurantur, quando manente eſſentia in aliam ſpeciem convertuntur, puta Monarchia in Ariſtocratiam &c. neque his commutatis formis, intercidere rempublicam putemus, cum neutra ſit eſſentialis, ut ſupra oſtendimus.

4. Accidit vero reipublicæ muta-

nutatio tam à civibus quam pe-
regrinis.

5. Peregrini nonnunquam
hoſtili impetu occupatam, non-
nunquam miſericordia & officio
ducti, feſſam regiminis vitiis
rempublicam, transformant, ſed
um reſtitui rempublicam pro-
prio Imperio oportet, ſecus enim
non converſa ſed ſubverſa foret.

6. Cives aliquando mutuo
mperantium & parentium con-
enſu prioris formæ pertæſi; ſæ-
pius vi convertunt.

7. De priori ius expeditum
ſt, ſi conſenſus ſit liquidus; at
nonnunquam inſenſili tranſitu,
æpius etiam arte adhibita, pede-
entim alia figura irrepit, quod
n noſtro Imperio & patrum ac-
cidiſſe memoria, & noſtra ætate
dhuc ſenſim contingere, mi-
um eſt reprehendere, vel, quod
ciam deprehendere neminem,
um tamen tantopere tam Cæ-

ſaris quam ſtatuum interſit. Sed
hoc age.

8. Si vi res agitur, ſublim
atque exacti judicii eſt decern-
re, iurene an iniuria ſubditi co-
tra dominos armati conſiſtan
Etenim vis Imperii & paren
neceſſitas totius reipublicę com
pagi innexa eſt, ut Imperia ſub
diti pati cogantur, quamdiu e
confirmatione reipublicę orta &
parendi & regendi relatio conſi
ſtit. Conſtit autem, quamdiu
moderatores reipublicæ interi-
tum non machinantur. Eouſque
igitur ſubditi paſſive ſe habent,
quia fundamentum relationis in
ſubditis eſt potentia paſſiva, ut
parte 1. demonſtratum eſt. Hinc
igitur, ſi Dominis ſubditi reſtite-
rint, quantum in ipſis eſt; natu-
ram pervellunt, quippe, quod
paſſivæ potentiæ ſit recipere
actionem, non repellere: pati,
non agere. unde & paſſio actio-
nis

is perfectio, à Philoſophis di-
ta eſt.
9. Hinc vel Turcæ Imperium
ſtre oporteret, ſi legitime im-
randi poteſtatem quæſiiſſet.
am religio Imperiorum eſſen-
am non ingreditur. ut patet
c.13.*ad Rom*. 1.*Pet*. 2. exemplo
hriſti, Pauli *Act*. 22.25. & Apo-
olorum.
10. Non tamen hoc eo per-
net, quod omnia etiam iniuſte
impie imperata facienda ſint:
aturæ enim & Deo debita civi-
bus præceptis non ſuccum-
unt. Sed quod reſiſtere ac cla-
am reipublicæ excutere non li-
cat etiam nequiter viventibus:
inique præcipientibus, niſi
ummam reipublicæ flagellent.
iſte quidem nequitiam luerent
uiusmodi Tiberii, ſed ſubditi
on poſſunt pœnas exigere pro-
ter defectum juriſdictionis, ac
inc adeo eſt, quod dicitur maie-

ſtatem non habere ſuperiore
niſi Deum; qui graviſſimus pri-
cipum ultor eſt. *ut ait Salom.*
Prov. & hoc quidem minus ir-
peditum, ſi ſimplex eſt reipub-
cæ forma.

II. Sed cum inter pleraſq
noſtra quoque reſpublica mix
ſit, magnopere exquirenda e
miſcendæ reipublicæ ratio, u
ſciri poſſit, quis hic & illic Impe
rio polleat. ſcilicet ubi ſoliu
Cæſaris eſt Imperium, dicto au
dientes omnes eſſe oportet: ub
ſtatuum ſimul & Cæſaris; ib
communis iuriſdictio ſuſpicien
da eſt; necquicquam ibi Cæſa
ſolus præcipiat: etenim ut illi
nec imperandi poteſtas ſoli Cæ
ſari competit, nec proinde ull
obligatio parendi incumbit ſub-
ditis, ſic talia Cæſaris Imperia
ultra poteſtatem ſeu iuriſdictio-
nem ius dicentis impune, imo
iure, reiicimus. Eadem eſt ſta-

tuum

tım ratio, illic quicquam præ-
cientium ubi ſolius Cæſaris eſt
iriſdictio. Quæ vero ſolius Cæ-
ſris ſit maieſtas ſeu ſuprema ju-
rdictio, & in quibus Cæſaris &
ſtuum communis poteſtas Ari-
ſcratici Imperii genus effor-
ret, id per totam diſſertationem
tatavimus, diſtinctis ubique re-
rm partibus, extremo licet di-
go depingere.

12. Ex ſuperioribus cogno-
ſtur quam abſurda fuerit & ri-
cula Philippi Hiſpaniarum re-
gs Commiſſio, qui Alvari Alba-
n pro gubernatore in Belgium
enti, pleniſſimam rerum
mnium, quam ipſe non habe-
bt, poteſtatem demandavit, vel
otritis & convulſis quibuſlibet
ivilegiis & juribus. Sed Alba-
ns huius impotentis mandati
eſtigia ita preſſit, ut rebellarint-
e Belgæ, an propriam in geren-
a republica poteſtatem propu-

 gnarint,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

gnarint, non adeo abditi ſit intellectus. Sane mireris Belgis, hanc ſuam Imperii communionem ubique privilegia appellaſſe, cum jure proprio, non privilegiis, quæ alieno beneficio accepto feruntur indeque dependent, de regimine participari: non ſecus fere; ac ſi quis proceres Imperii non maieſtatica poteſtate ſed precario privilegii iure, comitiorum participes putaret. videat Lector *Metter. p. 1. lib.* *Thuan. 39. Hiſtor.*

13. Iuſte inquam Imperii proceres pro modo huius poteſtatis certis rerum in toto Imperio gerendarũ partibus & propriis regionibus definitæ, belligerantur & commiſtam Cæſaris ac ſuam poteſtatem à cuiusvis inſultu tutam præſtant; unde Mauritii Saxonis ſuſcepti contra Carolum V. belli non culpa, ſed fortitudo deprædicanda eſt, qui Ca-

roli Cęſaris dedomita Germania iam triumphantis ac converſo reipublicæ ſtatu omnia ad perfectam ſcilicet Hiſpanorum obedientiam redacturi, conatus, ingenti animo repreſſit. Sed identidem inculco, non omnium rerum intuitu principibus belli poteſtatem competere, ſed tantum illic, ubi communis procerum & Cæſaris juriſdictio eſt.

14. Abs his fuerit, nihil eſt tanti, ut ſubditi juſta arma contra ſupremum Magiſtratum cieant, vel fraude & dolis legitimam poteſtatem declinent, quoquo etiam prætextu ac fuco inobedientiam obleverint. nec laicos quicquam, & clericos, ut loquuntur, intereſt, pariter enim politicæ poteſtatis indigi conſimili parendi jure cenſendi ſunt. nec opus eſt multis, æquabilem parendi ſortem tota ſcriptura identidem ingeminat, etiamſi à

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

principiis politicis diſceden-
mus. Et obſecro, quid ipſius Sa-
vatoris noſtri & Apoſtolorum
exemplis poteſt eſſe illuſtrius?

15. Quo ſceleratior eſt Pon-
ficumRomanorum tyrannis, qi
ab imperatoribus primum con-
ſtitui ſoliti. Thuan. 2. *Hiſt.* c
omnino ſubiecti Imperio no
ſolum nefandis artibus jugum
Imperii excuſſerunt, ſed horrib
li divinæ ſcripturæ abuſu, ac dia
bolicis prorſus præſtigiis cum
omnia Chriſtianorum regna
tum præcipue Imperium Roma
no-Germanicum incredibili ra
bie & audacia attriverunt, nequ
dum conſiſtere patiuntur. Ecqua
tandem Romani Imperii eſt ma-
ieſtas, ſi ut Romanæ aulæ peni-
culi ſupparaſitantur, & pontificii
ſtatus propemodũ agnoſcere vi-
dentur, pontificiæ poteſtati ſub-
iuncta eſt. nulla, nulla prorſus eſt
Cæſaris & ſtatuum maieſtas, ſi
Impe-

mperium à Pontifice dependet, quia manifeſtam implicat contradictionem, maieſtatem aliunde dependere. Independens eſſe dependens. Si peregrinus eſt Pontifex in noſtra republica, non ſolum non liberam, ſed nullam rempublicam habemus, peregrini ſcilicet Principis Imperio obnoxiam. Si civis, neque dum eſt ulla Cæſaris ac ſtatuum maieſtas, ſed Pontifex eſt reipublicę Dominus: cęteri, Cæſar ſcilicet & Principes ſunt ſubſervientes magiſtratus. Si vero vacuus poteſtate eſt ſubditus Imperii, cur Cæſar & Principes Imperii maieſtatem tam probroſa tyrannide conculcari patiuntur? Cur Cæſares ac Electores ſolio pontificia autoritate depulſi ſunt? aut unde obſecro eſt tam enormis, quam Pontifex ſibi vindicat, poteſtas? aut denique cur non ex communi jure ſubditorum in ordinem

cogitur? videat lector diſcurſu
primum apud Nicolaum Bellu
de dependentia Imperii Roma
à Pontifice, ubi vix dijudica
poteſt, plusne imperitiæ & nuga
rum, an ignominioſæ impuden
tiæ ac adulationis, hinc & illin
reperiatur. Paulus Quartus, ro
gatus ſtatim poſt adeptam digni-
tatem, quanam ratione & ipſe &
Ioannis Alphonſi fratris filius,
victuri eſſent: *Magnifice*, inquit,
& ut ſummum Principem decet
Thuan.15. *Hiſtor.* ô ſervum Ser-
vorum Dei!

16. Jovius *lib.2. Hiſt.* Pontificii Imperij fundamenta, opinione hominum conſtare, ſcribere non dubitavit. quod mireris in devoto alias pontificiæ autoritatis adulatore. ac ipſe Leo Decimus dixiſſe fertur, mirari ſe, ut pontificii regni poteſtas conſiſtere poſſet, quæ meris nugis & ineptiis niteretur *Mellif. Hiſtor-*

Rem

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Rem fictam putarem, niſi autor
diſcurſ. 8. tom. 4. apud Nicol. Bell.
verſimilem faceret. is igitur ait:
*Non ignorabat Leo Pontifex rem
Romanã magis umbra bonæ famæ
atq; exiſtimationis, quam externis
viribus ac potentia niti.* Nec mirũ,
nam ſolo nominis Eccleſiæ fuco
reges ac Principes oblitos dicam,
an infatuatos in ſua Imperia coe-
gerunt, iis excommunicationis
fulmine perculſis, qui enixius
ſuæ maieſtatis ſatagerent.

17. Sed & ipſi principes ſæ-
pius, vel acerbitate Imperii, vel
facilitate ſubditos irritant, ut il-
legitimis quidem armis, aſt ta-
men rebellent.

18. Acerbitas Dominorum
ſæpe labefactat rempublicam,
quando nimio opere fatigantur
ſubditi, aut ita indebitis tributis
& oneribus emunguntur, ut ſub-
ditorum commoda, ſusque de-
que haberi, & omnia ad Domini
vel

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

vel paucorum utilitatem refe[...]
tandem hebetibus ſuboleat. u[...]
de exhauſti bonis , magiſtrat[...]
odio habent, ac ſæpius maleſu[...]
da miſeria aguntur præcipites.

19. Sed haud ſcio, annon nimia Principum facilitas pernitioſior ſit : nam improvida Principis minimi mali nimia benignitas facit, ut adulatores ac fures rempublicam depeculentur; Thraſonibus nonnunquam, omnis politiæ ac juſtitiæ ignaris honores, Imperia, magiſtratus tribuantur. Unde fit, ut tenuioribus ſua immanẽ in modum eripiantur, ac pro unius imperio multorũ tyrannidẽ ac avaritiam perferre cogantur, propoſita ſcelerũ ac expilationis immunitate. deniq; publica omnium incolumitas privatorũ commodis poſtponitur, & plebs potentiũ libidine & avaritia oppreſſa jacet. unde tandẽ & publica Principis & ſub-

ſubditorum penuria ſequitur. prudenter Fronto Conſul apud *Dionẽ Caſſ. in Nerva: malũ eſt eum imperare, ſub quo nemini quicquã conceſſum ſit. ſed longe peius, ſub eo vivere, ſub quo maxime liceat.*

20. Porro conſiſtere rempublicam poſſe negat ſalvator, quæ ſecum diſſideat: quo uſque igitur diſſidia Principum & mutua inſectatio rempublicam noſtram concutient? pœniteat certe quenquam noſtri Imperii, qui anteacti ſeculi conſcius ea quoque, quæ nunc impendent, animo proſpicit. Sed præſtaret remedia quærere, quam deſcribere morbũ, qui jam reipublicæ corpus nimium quantũ occupavit. Sed non niſi Semideus politicus hic idoneam medicinam adhibebit. at enim attinget ſeculorum terminum noſtra reſpublica. Ergo ſupereſt medicina, quæ morbum mitiget.

21. Exe-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

21. Exemtio quidem ſtatum Imperium minus debilitaret, ſi eximentes onera exemtorum, debita Imperio una ſubirent. Edidit eruditam diſputationem Victor de exempt. Imperii: inde huc deſumi poteſt. Et his modis reſpublicæ communiter converti ſolent, non funditus occidere, licet hinc ſæpius occaſio intertus exiſtat.

22. Excidiſſe præterea Romanos Imperio, iiſdem artibus quo id acquiſierant, quo jure negabimus? ubi initio pericula virtute propulerant, ſociis atque amicis auxilia portabant, ait Salustius, ſed deinde regnandi libidine domi militiæque intenti amicos pariter & inimicos ſubegerunt. nam Romanis, ut Mithridates ad Arſacem, cum populis & regibus una fuit cauſa bellandi, cupido profunda Imperii & divitiarum. Arioviſtus rex Germano-

ıanorum injuriam ſibi facere
æſarem Populumque Roma-
ım, apud Cæſar. 1. *de bell. Gall.*
ueritur, quod ſe in ſuo jure
npedirent. non igitur ſi æqui eſ-
volumus, neque nobis ipſis
landiri, eodem jure & acquiſi-
s & amiſſas provincias tanto-
ere indignemur.

23. Si iuſta eſt cauſa bellandi,
ello occupata victori cedere iu-
s gentium ratio docuit & civi-
ı iura comprobarunt. ſi iniuſta,
hilominus temporis tractu
nvaleſcere Imperia oportet,
ıt Romanis ad caſas redeun-
ım foret, ut ipſis Carneades
hiloſophus exprobravit. Poſt-
ıam ad Cæſares ſumma Impe-
i pervenit, Parthi principio &
ermani, deinde Sarmatæ, Da-
, Hunni, Bulgari, Gothi, Alani,
ugii, Vandali, Longobardi,
anci, Normanni, Saraceni,
artari ac poſtremo Turcæ, con-
vul-

vulſam Imperii amplitudinem & vires ad hanc quam Germani, Romana civitate donati reti-nent, reipublicæ faciem redege-runt. quo autem iure ſuperiores in Imperium irruperint, inqui-rere, eſt hominis otio abutentis. Satis magnum adhuc Imperium haberemus, ac omnium robuſti-ſimum; modo morbos interiores curaremus.

24. Contra ſubditos deni-que, quorum pars vi, alii fraude Imperium detrectant, Imperium obedientiæ & ſubiectionis ius retinet, neque temporis liberan-tur decurſu ſubditi, non enim ad deſtruendam ſed conſervan-dam rempublicam inducta eſt præſcriptio. utrum vero interſit Imperii vi & armis refractarios in ordinem cogere, de eo Cæſar & ſtatus diſpexerint.

25. Atque hæc ſumma ſunt capita, ortus, formæ ac regiminis decre-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

lecrepiti iam,ac ſeu vitiis,ſeu ſe-
io fatiſcentis Imperii; ad cuius
am iurium calcem propitio Deo
lecurrimus, non quidē ſatis de-
uctis amplisque paſſibus,ita ta-
nen poſitis, ut vel partium di-
eſtio hic & hic inconditos di-
paresque de noſtræ reipublicæ
iribus vagitus conſopiret.abiu-
icat non nemo omnem omnino
naieſtatem Cæſari : alii in con-
rarium nixi tantum non totius
nundi Imperium eidem aſſerue-
unt, decepti partim verborum
enociniis, partim falſi ignora-
ione miſcendæ reipublicæ.
Quicquid ſit, ex diſiunctis ubi-
ue rerum partibus & Cæſaris
ola & cum proceribus commu-
is maieſtas hic Ariſtocratiam,
lic Monarchiam, coniunctim
ero hinc illinc mixtā reipublicę
oſtræ ſpeciem efformat. longe,
uidem fateor, ſive abruptior,
ve conciſior tractatio, quam &

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

materiæ ſublimitas deſideret & amplitudo: ſed iuſta rei accu-ſior executio, in commentarium exitura epitomes modum exce-deret. Ergo ſtet littore puppis.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

EXPLICATIO
L. 2. C. de Vſucap. pro Hærede.

1. NIHIL pro hærede poſſe uſucapi aiunt in *d.l.* Imperatores, ſuis hæredibus exiſtentibus: cuis L. explanatio Azonem, Cuiacium, Donellum, quos viros & quantos! magnopere impeditos detinuit, brevi igitur commentario eam illuſtrare conabimur.

2. Præmittimus autem nunquam hæredem pro hærede poſſe uſucapere, ſed cum tantum qui quidem hæres non ſit, ſed iuſtam cauſam exiſtimandi habeat, ſe hæredem vel bonorum poſſeſſorem domino extitiſſe: *l. 33.§.1.ff. de Vſucap.* idque ita intelligitur: aut res quæ in

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

hæreditate fuit, titulo fuit à d- functo & bona fide poſſeſſa, a ſine titulo & bona fide.

3. Si titulum habuit defu ctus, eundem continuat hære §.7.*inſt. de Vſucap.* nec ſibi pote cauſam poſſeſſionis mutare. l. *C. de acquir. & retin.poſſ. l. 33.§.1 ff. de Vſuc. l. 19. §. 1. l. 3. §. 19. ff. d acquir.poſſ.*

4. Si caruit titulo & bona fide defunctus, tum & hæres vitiorum defuncti ſucceſſor, ignoratione ſua defuncti vitia non excludit.*l.11.§.2.ff.de publ.in rem. act.l.11.ff.de diverſ.temp.præſcript. l.fin. C.de Vſuc. pro hæred.* unde liquet verum hæredem nec hic nec illic pro hærede uſucapere. nec impedit. *l. 33. §. 1. ff. de Vſuc.* ubi ait Iulianus: idem hic, qui fundum à non Domino emit, ſi à Domino hæres inſtitutus fuerit aut bonorum eius poſſeſſionem acceperit; incipiet fundum

pro

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

pro hærede poſſidere. Hic inquam, verus hæres pro hærede poſſidere dicitur, at non continuo pro hærede uſucapit: cum impoſſibile factu ſit acquiſitum jam per ſucceſſionem dominium quenquam uſucapiendo denuo acquirere *l. 14. §. 2. ff. de except. rei judic.*

5. Aiunt vero, ut dictum, Impp. ſuis hæredibus exiſtentibus; pro hærede nihil poſſe uſucapi. Bene eſt: patuit ſupra eum tandem pro hærede uſucapere, qui juſtam cauſam exiſtimandi habuit, ſe eſſe hæredem *d. l. 33. §. 1. ff. de uſucap.* unde cui non eſt juſta cauſa exiſtimandi, ſe eſſe hæredem, is non poteſt pro hærede uſucapere. at quamdiu exiſtunt ſui hæredes, tamdiu nemo juſtam cauſam exiſtimandi habet, ſe eſſe hæredem. Se enim neceſſe eſt; vel ab inteſtato, vel ex teſtamento hære-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

dem putet. Si ab inteſtato ſc e
eum oportuit, ſuos ſucced -
do alios antevertere, ſe vero a-
mitti bonam fidem non pati.
teſtator ſuum aut inſtitutum n-
vit, aut exhæredatum aut præt-
ritum. Si inſtitutum, ſe aut coh -
redem aut excluſum putat. ub-
que vero mala fides uſucapi
nem impedit: hic ſcientia r
prorſus, illic pro parte alienæ.
præteritum, teſtamentum ipſ
jure nullum ſcire debuit: ſi ex
hæredatum, de teſtamenti viri
bus conſtare non potuit, quippe
quod per querelam poſſit infir-
mari: patet igitur quamdiu exi-
ſtit ſuus hæres, tamdiu nemi-
nem iuſtam exiſtimandi cauſam
habere ſe eſſe hæredem, ubi au-
tem hæc cauſa deficit, ibi bona
fides vacillat, ac proinde uſuca-
pio. Et hoc eſt; ſuis hæredibus
exiſtentibus nihil omnino poſſe
pro hærede uſucapi.

DIS-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

DISCURSUS

De

NATVRA

Nummi.

Cum primum juris gentium ratione inoleverat, ut aurum argentumque rerum comparandarum precium forent, appendi primo illud in commerciis, ac ad quantitatem ponderis, valorem cujusque rei definire conſuevit. Sed cum procedente tempore dependendi ratio moleſtior videretur, factum eſt, ut cujusque reipublicæ Principes, certæ quantitatis nummos cudere, eosque certis imaginibus inſignire cæperint; publice teſtati, tantum quemque nummum continere auri argentive, quantum inſcriptio, in vim publici teſtimonii impreſſa, deſigna-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ret. a Vnde cognoſcere licet inſign nummis indita, monetæ eſſentia ſeu valorem non ingredi, ſed eſ tantum qualitatem extrinſecam ideo adhibitam, ut mortales dependendi auri argentique onere levarentur, ac publicum inſuper teſtimonium extaret, quanta eſſet cu jusque nummi quantitas, ad ponderis rationem definita. Et hæc ſignandæ monetæ conſuetudo à communi populorum uſu in genere quidem aſſumta eſt, ſed certa cuique nummo figura atque imago civili ratione inſculpitur. Non enim ubique gentium eadem & communis omnium gentium nummis imago eſt, ſed prout cuique reipublicæ videtur, ita conſtat nummos cujusque inſigniri. a Specifica igitur cujuſlibet monetæ ſive effigies ſive imago civilis eſt, ſpectatq; ad eos, qui reipublicæ gu-

a Effigies eſt nummi qualitas extrinſeca, & ſignum teſtimonii publici.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ubernacula tenent. Vnde etiam
videmus, quamque rempublicam
ſua inſignia ſuis nummis impri-
mere.

a *Sed ejuſmodi inſignia faciunt*
quidem, ut nummus ſit nummus,
non habita ratione materiæ; nam
plumbeus nummus æque eſt num-
mus, ac aurens ſeu argenteus; b *Sed*
nequaquam eſt eadem ratio pretij
ſeu valoris, Cupreus, plumbeus
argenteus æqualiter de ratione
nummi participare poſſunt, eadem
forma cudi, iiſdem poſſunt inſigniri
imaginibus; ſed ratio & quantitas
precii hinc nequaquam ſumitur,
quæ ſimpliciter ex jure gentium de-
pendet, & non ad effigiem cuique
impreſſam pluris eſt vel minoris, ſed
prout plus minuſque de auro ar-

a Forma nummi omnibus me-
tallis pariter convenire poteſt.
b Sed valor non eſt à forma ſed
ex materia nummi emanat: nam
nummus quatenus eſt nummus,
non eſt precioſus, ſed.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

gentove participat. a *Argentu[m] igitur & aurum nummis valore[m] importat, non quidem ſimpliciter & indefinite, ſed quatenus per pondus determinatur. Minor argenti maſſa æque argentum eſt ac major, habet enim argentum partes homogeneas: par ratio in auro eſt: Si minor majorque argenti maſſa non ejuſdem ſunt valoris ac precii: Sed quo quæque maſſa eſt ponderoſior eo eſt precioſior. unde intelligitur veram nummi eſſentiam, quatenus quidem rerum eſt precium, in auro ac argento conſiſtere, non illo quidem indefinito, ſed determinato per pondus. Ac adeo quemq; nummum pluris minorisve eſſe precii: quo plus minusve continet ſeu auri ſeu argenti. Ex quo etiam factum eſt, ut Cæſar Imperijque ordines hanc juris gentium rationem ſequuti, omne num-*

a Aurum & argentum pondere definitum nummis valorem inducit.

nummorum genus ad ponderis quantitatem in legibus monetariis exegerint. Nec ſane licuiſſet civili conſtitutione communes gentium leges peſſumdare, quas ex naturæ principiis deductas illibatas conſi-ſtere convenit. Conſtat igitur quod quantitas argenti pondere defi-nita, unica monetæ argenteæ menſura ſit. a *Ab hac ſi vel tan-tillum abierimus, nummorum eſ-ſentiam imus corruptum: Quam vero hinc ineffabilis exiſtat calami-tas & nuperæ nobis & præſentia tempora declarant.*

Adulterum illud nummorum genus, quod nuper totam patriam nimium quantum emunxit, cum hodiernis teruncüs, vulgo dreieros vocant, & natura & ratione ap-pellandi fere coincidit, & eidem rurſus immergimur luto, unde non-dum

a Quantitas argenti pondere defi-nita, unica & vera argenteæ mo-netæ menſura eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

dum emerſimus. Cauſa malorum eſt, quod ex menſura fecimus menſuratum, id eſt, Ioachimicos & id genus probata genera, ad minutam eamque adulteratam monetam exegimus, catenus Ioachimicos ſui valore augeri ac excreſcere judicantes, quatenus fex illa monetæ deficiebat indies facta minor: cum potius ad ipſam quantitatem argenti quamlibet monetæ ſpeciem æſtimare oporteret. Ioachimici ne ipſi quidem vera monetæ menſura ſunt, ſed argenti quantitas pondere definita. Attamen minus hallucinaremur, ſi prout adulterantur minuti nummi, ita non continuo judicemus, Ioachimicos augeri minuive. Alii Ioachimicum nomine duplicent, triplicent, nunquam certe ex uno fecerint duos, perinde ut nunquam unum argenti pondo poteſt eſſe duo pondo, etiamſi nominis ratio varietur. Vtut quisquam equum dixerit eſſe ovem, nequaquam

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

quam tamen propterea equi eſſen-
t mutabitur in ovinam. Sed no-
nis tamen æquivocatio tantam
obis invexit calamitatem. Vbi
ommune thalerorum & æquivo-
um nomen audivimus, ibi imperi-
trem putavimus ſubeſſe eandem:
cilicet erroris genetrix eſt æquivo-
atio ſemper. Sane monetæ eſſen-
iam non mutat, ſive eandem eo-
em ſive diverſo nomine appelle-
us, quia nomina arbitrio vulgi
mponuntur, eſſentiam cuiusque rei
on afficiunt.

Vt nuper Schreckenbergeri, ita
um drieri vix dimidiam veri tha-
eri eſſentiam ſeu quantitatem ad-
quant, & nos tamen eorum 96. ad
Ioachimicum & nomine & valore
ppendimus. Qua ratione nulla eſt
ad patriam iterum expilandam ex-
peditior. Important peregrini infi-
nito numero præter cæteram adul-
eram monetam drieros, & noſtros
Ioachimicos eorum nonaginta ſex
redi-

redimunt, quos alibi gentium &
quidem in vicinia 1 4 4. *& ampli-*
poſſunt expendere, quid obſecro ne
eſt aliud, quam duo argenti p-
do cum uno commutare & noſtras
divitias cum noſtro ludibrio n-
bis à nobis ipſis ereptas peregrinis
proſtituere. Acerbior eſt hæc v
incuriæ noſtræ vel imperitiæ pœna,
quam tamen facile averteremus
ſi rem ipſam & veram monetæ eſ-
ſentiam ſectati, omnia nummorum
genera ad naturam reduceremus
tanti quemque nummum æſti-
mantes, quantum contineret ar-
genti. Quod niſi propediem feceri-
mus, nunqam eluere poterimus ca-
lamitatem, quam res nummaria
per aliquot nobis annos invexit. In-
geſſit divina benedictio patrio no-
ſtro ſolo felices divitias, ſed iis exui-
mur ab exteris ad noſtrum ludi-
brium, & propria eaque ſupina ac
oſcitanti culpa, aliorumque fraudi-
bus. Si probata tantum uteremur,

ut

ut facile poſſumus, noſtras non niſi robata extruderemus merces, & uidvis ubique gentium ad noſtram utilitatem rurſus perfacile nercaremur.

Cur igitur non deſinimus nobis pſis imponere?

Non quidem tantopere improbaim metallorum mixturam, quam Cæſar Statuſque Imperii communi c exquiſito conſilio monetæ admierunt. a *Sed quomodo una reſpulica, rei omnibus promiſcue gentius communi, poſſit modum ſtatuee, non video. Neque tamen nonihil miſceri nummorum mateiam prorſus inconveniens foret, ſi ummi uſus intra noſtri Imperii linites conſiſteret ac nulla nobis cum xteris omnino exoticis commercia ntercederent. Sed cum aliunde im-*

por-

a Sub communi principio comprehendi oportet, quod communiter omnibus modum conſtituit.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

portentur ad uſum noſtrum, &
evehantur rurſus à nobis, quæ a
ſunt neceſſaria, quæ hinc & hic
communi nummorũ uſu ac pret
& veneunt & emuntur: inde
non liqueat, in re omnibus gentib
communi, communi opus eſſe pri-
cipio, quod noſtris & exterorũ
nummis valorem æqualiter de
niat? Atq; hinc cuprum vel minim
pondere argento mixtum nonnih
nummis vitii aſpergere, ac receptam
gentibus monetæ eſſentiam mixtur
imminui propalam eſt. Operati
ſeu effectus, ait Philoſophus, cujus-
que rei arguit eſſentiam ſeu for-
mam. Iam vero incredibile dictu
eſt, quid metallorum commixtio
noſtræ civitati dederit calamita-
tum. Per accidens quidem illud
contigiſſe non jerim infitias, atque
ex eo præcipue ortam nummorum
labem, quod monetarij, publicæ legis
normam tranſgreſſi, plus æquo me-
talla, ac quam per leges integrum
fuit,

uit, ad exitium uſque monetæ mi-
uerunt. Sed in practicis illud an-
evertere oportebat, unde tam faci-
s exiſtit occaſio peccandi. Nam fere
llud per ſe in actionibus accidere
videtur, quo corrupta hominis na-
ura rerumque circumſtantiæ in-
linant. Etenim indubitata eſt
nortalium perverſitas ac ad ma-
um propenſio, unde quicquid huic
roclive eſt, illud neceſſario conſe-
uturum ſupponunt legiſlatores,
œniſque & legibus vel prævertere
ludent vel amoliri, non quidem,
uod res in ſe conſiderata quic-
quam habeat vitij, ſed quod mali-
iæ mortalium facile abuſui ſit. Si-
nul atque publica autoritate li-
uit, cuprum argento injungere,
nunquam à perenni monetæ cor-
uptela Imperium quievit. Miſcuit,
niſcuit hominum improbitas &
avaritia, fere ſine metu & fine, ne-
neque prius fuit miſcendi finis,
quam omnis fere monetæ eſſentia

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ad nihilum decideret. Atque deo
occaſio decipiendi ſub metallorum
mixtura perfacile delituit. Nue
enim oculis cuiuſvis confeſtim di-
ſcerni poteſt, quanta parte nummus
vel argento ſuperet vel cupro , o
ſimpliciores monetæ naturam igno-
rare & imaginibus impreſſis pe-
cium aſſcribere , imo in æquivo
nomine valorem collocare, in prop-
tulo eſt. Deliteſcere vero ſub a
commixtione perfacilem monetæ
corruptelam & agnoverunt Impe-
rii ordines, & diætis, quas numm
probandis dicarunt, avertere quo
annis voluerunt. Sed quod h
ſucceſſu hactenus effecerint ; nem
ignorat. Audebo dicere , impendi
diætis ſeu legibus nummariis pe
aliquot annos facta , mille & am-
plius talenta antegredi : nec tamen
iis impediri potuit , quo minus ſub
miſcendi licentia nupera nobis &
uſque dum gliſcens calamitas irre-
pſerit. Non omnino huic abſimilem
cor-

corrodendæ monetæ rationem, eximius ille Cæſarum Tacitus ſuo tempore inoleviſſe & agnovit & correxit. Publice enim tulit; ſi quis argento publice privatimve æs miſcuiſſet, ſi quis auro argentum, ſi quis æri plumbum, capitale eſſet cum bonorum proſcriptione. Corrumpendæ ſcilicet monetæ fraudem, ait Hiſtoricus, Imperator Tacitus excludere voluit, miſtione metallorum, fonte illius peſtis, & impiæ avaritiæ latebra, prorſus ſublata. Occuluntur ſane ſub mixtura monetæ, fraudes & decipulæ, quas monetarii nummis intendere nunquam hactenus ne atroci capitis pœna deterreri potuerunt.

Atenim ſi omnem metallorum mixturam excluſam volumus, unde tandem impendia, quæ cudendis nummis neceſſario fiunt, tulerint Principes? Quis erui metalla ex abditis terræ, nullo ſuo compendio curabit? Quis tantam vim lignorum,

quam quotidie ad liquefaciem metallum comburi conſtat, ſine pre-cio abſumet? & unde tandem mer-cenariorum, qui his rebus deſer-viunt, mercedes? Equidem ea poſ-ſimum ratione, mixturam à Cæ-re & Principibus admiſſam con-ſtat, ut detracta fere octava pars marcæ, ut vocant argenti, cupro ta-men quo ad pondus repenſa, operæ pracium foret. Sed quorſum hæc pertinet? Si omnino conſilium fuit cudendæ monetæ pracium ſtatuere cur non ſimpliciter partem argenti ſubtraxerunt, ut Ioachimici mino-re quidem pondere ex puro tamen argento conglutinarentur. a *Pon-dus enim cuiuſlibet materiæ nequa-quam nummorum valorem adau-get: ſed pondus auro præcipue & ar-gento innexum. Plumbum, ſtan-num & alia etiam minora genera argen-*

a Non quodlibet metallum vel pondere compar, peræque num-morum valorem adauget.

aento mixta, quanto quidem mus argenti ineſt, marcam ponde quidem facile adæquarent: ſed qintum precii nummis addiderit, cui non ſuboleat? Pondus igiti nummorum precium non ſimpliter ac in qualibet materia definar, ſed in auro & argento.

Præſtans quidem metallum & curum eſſe conſtat, idcirco & aliqid valoris ad Ioachimicos adjicereatendum eſt. Sit ſane. Atqui ſi Iochimici adiectione cupri aliqunto precioſiores fiunt, cur non oiſſo cupro tantum aſſumimus aenti, quod non quidem pondere ſe proportione precii cuprum cuiqe marcæ argenti admixtum exæqit? Hac certe ratione, ita mihi omia ſecunda ſint, & ordinibus imendia nummorum æque præſtaretur, & moneta ſuam eſſentiam reneret puram, ac proinde fraudibe monetariorum minus obnoxia fort.

Varia nummorum genera ab antiquitate repetere jam non va-cat, neque etiam admodum refre exiſtimo. Fontem nummorum, qua-tenus quidem rerum ſunt precia, veramque eorum naturam de-finiiſſe nobis abunde ſit. Quæ hic dependent nummi differentiæ atque diſcrimina, conſulto proſequi de-ſto; non enim jus monetæ, omnibus partibus abſolutum perſcribere ani-mus tulit, ſed normam atque natu-ram, quam omnes promiſcue gentes non multo poſt diluvium, monetæ indiderunt: ne cuilibet reipublicæ ſigillatim congruere putaremus gentium jure inductam monetæ eſ-ſentiam, civili ratione refigere. Nempe naturalia jura ut ait Impe-rator, quæ apud omnes gentes peræ-que obſervantur, divina quadam providentia conſtituta, ſemper fir-ma atque immutabilia permanent. Et publice omnibus innotuit, qui-bus ipſi ſunt malis involuti, qui

na-

aturam monetæ jure gentium
bnixam civilibus ſcitis hactenus
fringere ſuſtinuerunt. Guelphi-
oli. Ann. cIɔ Iɔcxxxiii.
xi. Novemb.

Hoc quicquid eſt operis,
Patriæ

dicat

IACOBVS LAMPADIVS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

IACOBI AUG THUANI GERMANIÆ DESCRIPTIO

Ex Lib. II. Hiſtor.

GERMANIA antiquos limites habet ab Oriente Viſtulam & Lannonias: ab Occidente Rhenum, qui ab Alpibus Leopontiis ex Adula monte ortus per Curiam Rætorum & medium lacum Acronium curvato flexu Auguſtam Rauracorum dividit, & inde quaſi à Meridie Septentrionem verſus tendens, binis ac multum diſparatis oſtiis in mare Germanicum exoneratur: à Meridie Alpibus Ræticis, Vindeliciis, Iuliis & Carnicis: à Septen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ſeptentrione mari baltico clauditur. quos poſtremos limites populoſa æque ac bellicoſa gens tranſgredi non potuit, quippe inſuperabileis; flumina facile ſuperavit. nam & inde trans Viſtulam in Boruſſiam & Daciam; inde ultra Rhenum, omnem trans & citra Iuram Helvetiorum civitatem complexa ad Vogeſum uſque montem & Belgici maximam partem fines protulit, & inſulam Batavorum ambigui antea juris, ſuam effecit, omni ea portione Gallis adempta: itaque & omnibus iis locis lingua ex Germanica detorta utuntur. apud Helveticos, inquam, Tribocos, Vangiones, Nemetes, Menapios, Treviros, Tungros, Sicambros, Ubios, Eburones, Atuaticos, & Pleumoſios. quin & Anglicam, quæ hodie eſt, & Scoticam Teutonicæ eſſe dialectos quis neget? uti à Saxoni-
 bus

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

bus nomen, ita & linguam mutuatos eſſe, vero ſit ſimile: quin & iidem Saxones orientem verſus veteres fines egreſſi Boruſſos & Transſilvanos, qui hodie appellantur, Germanice loqui docuerunt. etiam Livonia, licet in Sarmatia Europæa ſita ſit, quia tamen verſus Occidentē ſinuoſo tractu reflectitur, & à Vandalis proximis inſeſſa eſt, Germaniæ annumeratur; eamque ob cauſam Rigenſis Archiepiſcopus, qui in Livonia eſt, inter Germanicos antiſtites recenſetur. at enim quod in Gallia Germanis, id in Germania Illyriis uſu venit, ut ſuæ ibi dominationis veſtigia relinquerent alte impreſſa: nam & hodie Marcomani ſeu Moravi, Quadi ſive Sileſi, ac denique Boëmi, qui omnes priſcis Germaniæ finibus continentur, Illyrica ſeu Slavica lingua utuntur, atque eadem adeo, quæ inter

Iſtros,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Iſtros, Dalmatas, Bosnenſeis, Bulgaros, ac denique per totam Sarmatiam Europæam Superiorem in uſu eſt. Hac ergo ſe tenus Germaniæ quaſi naturale Imperium in Gallias & Sarmatias effudit; quod jure gentium longe ulterius progreſſum eſt: nam poſtquam Imperium, quod in ſecunda regum noſtrorum familia à Carolo magno incepit, qui Galliam primum, dein Germaniam, ac totam fere Italiam tenuit, ad Germanos tranſlatum eſt, omnes illæ Provinciæ in Italia & extra Italiam in limite noſtro ſub Imperio Occidentali & Imperii Germanici legibus ordinatæ ſunt. Itaque Sequani, Sclabi, Leuci, Mediomatrices, & in his Lotharingia, Lucemburgenſis ac Namurcenſis Ditio cis Rhenum & Moſam, & inter Rhodanum & Alpeis Seguſiani, Viberi & Veragri, qui hodie Valeſiani,

leſiani; Sabaudi item & Allobr
ges Imperio & legibus Imper
parent. regnum etiam Arelaten
ſe , antequam in poteſtatem re
gum noſtrorum veniret, ſub Im
perio fuit : cuius rei memori
poſt ſublatam Imperii juriſdi
ctionem aboleri minime potuit
nam & hodie in ſermone vulg
interior Rhodani ripa Imperii,
citerior Regni nomine indigeta-
tur. tranſlatum autem fuit Im-
perium ad Germanos ab Otho-
ne I. Henrici Aucupis Filio man-
ſitque in eius familia ad Otho-
nem III. nepotem, qui veritus,
ne Imperium à patre & avo in
Germania firmatum ad Italos,
aut etiam Græcos transferretur,
legem tulit, qua ſcitum eſt, lice-
re ſolis Germanis Principibus
Imperatorem eligere. Id ut faci-
lius Otho impetraret, cum Gre-
gorio V. Saxone ſobrino ſuo,
quem poſt eiectum Roma Cre-
ſcen-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ſcentium & Iohannem Græcum expulſum in ſedem reſtituerat, poſteris æque damnoſa ac ignominioſa pactione tranſegit, ut qui Rex Romanorum deinceps crearetur, non prius Imperator & Auguſtus haberetur, quam eum Rom. Pont. inauguraſſet. ita Rom. Pont. ab Imperatoribus primum creari aut conſtitui ſolitus, arbitrium ſummi inter Chriſtianos principatus conſtituendi ad ſe paulatim traxit. id circa annum Chriſti IↃ CCCCXCVII accidit. poſtea Carolus IV. eandem legem renovavit, ſub Bullæ Aureæ nomine in Comitiis Norimbergenſib. V. Eid. Ianuar. Anno CIↃ CCCLVI. publicatę, quæ & hodie inter Germanos magna relligione ſervatur, is ſuo periculo, ſed ſero, ſenſit, quorſum pertineret ius illud, quod ſibi in inaugurandis Imperatoribus R. Pontifex ſumpſit, ut ſci-

licet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

licet liceret ei,à quo accipere de-
buit leges,quas vellet, pro inau-
gurationis pretio imponere. ſi
quidem Innocentius VI. non ali-
ter coronam per miniſtros ipſi
imponi paſſus eſt,quam ille jure-
jurando ſe obſtrinxiſſet, Roma
aut in Italia iniuſſu Pontificis
diutius non moraturum. ut
non immerito Fr. Petrarcha,
qui tunc temporis floruit, indi-
gnabundo animo miratus ſit,
quænam iſta ſuperbia eſſet, prin-
cipem Romanum publicæ li-
bertatis auctorem libertate
privare, ut cuius eſſe debent
omnia, ipſe non ſit ſuus. in hæc
enim verba ad ipſum Carolum
Imperatorem ſcribens vir opti-
mus & ſua ætate doctiſſimus
prorupit. Ab Othone III. jus ac
poteſtatem Imperatores eligen-
di, ut ambitioni ac turbis ob-
viam iretur, ad VII-viros con-
tractam eſſe vulgo perſuaſum
eſt;

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

eſt; videlicet, Moguntinum, Co-
lonienſem, & Trevirenſem Epi-
ſcopos; Comitem Palatinum
Rheni, Ducem Saxoniæ, & Bran-
deburgicum Marchionem, at-
que his additum fuiſſe Boëmiæ
tunc ducem, nunc regem, cui lo-
cus eſt, ſi quando accidat, ut VII-
viri in ferenda ſententia paribus
ſuffragiis inter ſe diſſideant. ſed
melioris antiquitatis periti ali-
ter ſentiunt, Germanicorum an-
nalium fide edocti diu poſt
Othonem III. tam reges Ger-
maniæ quam Imperatores, ſicuti
antea fieri conſueverat, à popu-
lis & Principibus fuiſſe renuncia-
tos. Friderici II. Imperium, qui
anno Ch. CIↃ CCL. è vita mi-
gravit, nullam VII-virorum
mentionem à Scriptoribus Ger-
manicis fieri, qui omnia eligen-
dis Imperatoribus Comitia ad
hoc uſque tempus ab omnibus
Imperii ac regni principibus ſive

ſacris

ſacris ſive ſolutis nullo diſcrim ne celebrari ſolita concordit memorant ; ut eam VII-viro rum inſtitutionem inter annu cIↃCCL. & cIↃCCLXX cepiſſe neceſſe ſit; etſi conjectur locus detur, circa tempora comi tiorum, quibus poſt longum in terregnum Rodolphus Habs purgenſis Comes Auſtriæ fami liæ hodie potentiſſimæ condito Rex appellatus eſt, atque, ut pu tat Onufrius Panuinus, in ma gno Concilio Lugdunenſi II quod à Gregorio X. Placentino anno poſt Rodolphi electionem celebratum fuit, probatam ac confirmatam. quanquam Nic. Ciſnerus I. C. vir alioqui Germanicæ antiquitatis perquam gnarus contrarium aſſerat, aut certe diverſa longe, in Oratione de Othone III. & Conſiliorum Imperatoriorum inſtituto edita tradat. nec minus pleriſque ſu-

ſpe-

ectum eſt, quod vulgo itidem
ctatur, regis Boëmiæ partes eſ-
:, ut paribus ſuffragiis interve-
iat; cum ei tertium in dicenda
ntentia locum nominatim Au-
:a Caroli IV. Bulla tantum at-
ibuat. quod ab ipſo tanquam
:ge Boëmiæ tunc inſtitutũ, mi-
ime tamen à ſucceſſoribus eius
ſtea ſervatum fuit. Imperium
item, quod vocant, in tria
mnino membra dividitur,
mnium caput & princeps eſt
nperator. ſequuntur ii, quos
ximus, Principes; ac præterea
: ſacro ordine Archiepiſcopus
lagdeburgicus Germaniæ pri-
ıas, Salsburgenſis, Bremenſis,
: denique Rigenſis, quibus ſub-
ınt XLV. circiter Epiſcopi, inſu-
er Miſnenſis, Babenbergenſis,
: Ratiſponenſis, qui Archiepi-
:oporũ poteſtati exempti ſunt.
ein ſequuntur cœnobiorum
ıulti præſules, & antiſtitæ. poſt

 Pala-

Palatinum, Saxonem, & Brandeburgicum , alii etiam Palatini, Duces, & Marchiones, Lantgavii item, Burgh-gravii, Comites, Domini, Barones, Primi, quique quatuor ex ſingulorum numero præcipui, dein plures, quorum non ita definitus eſt numerus, quippe qui pro temporum ratione & Imperatorum arbitrio mutatur, augetur, minuitur. atque illi fere omnes Principes etiam in Italia ab Imperatore in fidem accipiuntur, & fide data, ſi mandatis imperialibus non obediunt, aut bellum contra Imperii leges ſuſcipiunt, proſcribuntur, & bonis ac poſſeſſionibus mulctantur: & deficientibus hæredibus maſculis fere Ditiones & poſſeſſiones eorum ad Imperatorem redeunt. Tertium membrum Civitates liberæ conſtituunt, quæ ſunt hodie LX. cum prius plus quam XC. numera-

rentur

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

tentur. Ex his conſtat reſpublica Germanorum; quæ ſic ea ratione vocari poteſt, quod quamvis Imperator primum, dein reliqui Principes, ac poſtremo Civitates liberæ ſuas quæque ditiones, jura, conſuetudines, & ſubditos, in quos ipſis ius vitæ & necis eſt, habeant; tamē quia ſimul omnes Imperio ſubditi ſunt, & ipſe Cęſar Imperii caput, Imperii legibus eſt obnoxius, univerſi reipublicę unius ſpeciē exhibent. quoniam vero Ditiones ſingulorum ita permiſtę invicem ſunt, ut crebras de finibus & juribus inter ipſos controverſias oriri neceſſe ſit, ideo Conſilia communia inter eos inſtituta ſunt, ſingula in ſingulis decem circulis, in quos Germaniæ Provinciæ omnes diſtributæ ſunt anno huius ſeculi XXII. cum prius ſex tantum circuli eſſent. quanquam & aliæ conſtitutorū circulorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

cauſæ aſſignentur, nempe ut eſſet, unde Senatus Imperii, qui tunc ſumma cum autoritate jus dicebat, ſuppleretur, deinde ut paci publicæ conſuleretur, ac leges Imperii lat æque ſententiæ executioni demandarentur. nam circulorum Conſilia nullam vere juriſdictionem, ſed deliberationem duntaxat de executionis modo & ordinãda re bellica auxiliiſq; manu armata expediendis habent. primo circulo continetur Franconia, in qua III. Epiſcopi. ſecundo, Noricum & Baioaria, in quovis VI. Epiſcopi. tertio, Auſtria & Tirolenſis ditio, in qua itidẽ VI. Epiſcopi. quarto, Suevia, in qua III. Epiſcopi, & Virtembergenſis principatus, plurimæq; civitates liberæ. quinto Alſatia Inferior, in qua XI. Epiſcopi, Duces Sabaudiæ & Lotaringiæ: nam ſuperior tota eſt Ditionis Auſtriacæ. ſexto, Palatina-

tus

tus Rheni, in quo III. viri Eccleſiaſtici. ſeptimo, Veſtphalia, in qua VIII.. Epiſcopi. præterea Friſia Orientalis, Dux Iuilaci & Cliviæ, Comes Valdecius. octavo, Saxonia ſuperior, Miſnia & Luſatia, in queis VII. Epiſcopi, Dux Saxoniæ VII-vir, Dux Pomeraniæ, Marchio Brandeburgicus VII-vir, Princeps Anhaltinus, Gedanum civitas, aliæ. nono, Saxonia Inferior, in qua Archiepiſcopi Bremenſis & Magdeburgenſis, Epiſcopi V. etiam Rex Daniæ propter poſſeſſiones, atque Holſatiam imprimis, quas in Imperio obtinet, Duces Brunsvicenſis, Megalopolenſis & Luneburgenſis. decimo, denique Burgundia Superior ſive Sequani, in queis Veſuntinus Archiepiſcopus. is circulus ab Auſtriacis Burgundiæ Principibus nuper additus, in quo & præcipui Belgici Proceres comprehendi volue-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

runt. his conſiliis Princeps, a
aliquis ex primaria nobilitate
unoquoq; circulo præficitur, c
quatuor Conſilarii attribuuntu,
Ad graviores cauſas inter Pri
cipes & Civitates decidendas o
dinata eſt Spiræ Camera, cui pr
eſt Princeps aliquis, ſeu Come
ſeu Baro. Aſſeſſores huic hodi
quinque à Cæſare dantur; inqu
his tres è Comitum aut Baron
ordine Præſides; à VII-viris
ab Auſtria I. à Burgundia I. à ſe
circulis XVIII. ab quatuor circu-
lis, in eo numero comprehenſi
Auſtria & Burgundia Provinciis
ſex quibus omnibus, qui in uni-
verſum XLI. Cæſar præſidem
ſummum primariumque judicis
Cameralis nomine præficit. atq;
hæc quidem privato juri inter
Principes ſingulos & Civitates
diſceptando Conſilia inſtituta
ſunt. Verum quæ ad Imperii ma-
jeſtatem, rempub. & jus univer-

orũ pertinent, ut cum de pace,
e bello, de tributis in commu-
is belli ſumptus imponendis,
e fœderibus, de ſociis, de legum
ıtione, abrogatione aut inter-
retatione, de moneta, & cęteris
uiusmodi rebus agitur, de iis in
rdinum Comitiis (diætas vo-
ant) quæ quo loco & tempore
ommodum videtur, indicere
mperatori jus eſt, deliberatur.
s Imperator, Principes, aut
rincipum & Civitatum legati
ıtereſſe, inſtare, ſupplicare, in-
ercedere poſſunt pro dignitatis
radu & ſuffragiorum prærroga-
va, quam iuxta conſuetudines
: leges in Imperio promulgatas
: receptas obtinent.

Huic reipublic. Germanicæ
x tot Principibus, tam Germa-
ia, in qua, uti explivicamus, ju-
ſdictioni Imperiali ſubſunt,
uam extra Germaniam ad Im-
erium pertinentibus tot civita-

 tibus,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

tibus, adde etiam fœderatis p[illegible]
pulis compoſitæ, quid in om[illegible]
antiquitate conferri poſſit, n[illegible]
video; niſi aut Amphictionu[illegible]
conſeſſũ ab Amphictyone Ath[illegible]
nienſium rege Deucalionis [illegible]
Promethei N. ad Thermopyl[illegible]
& apud Delphos inſtitutum, q[illegible]
XII. Græciæ populos comple-
ctebatur; aut Achæorum den[illegible]
que Concilium, quod ſub Arat[illegible]
Sicyonio maxime immenſum vi-
guit. verum hæc cum Germani[illegible]
comparata, quaſi muſca ad Ele-
phantum. nam facile fuit, ut po-
puli inter ſe contermini exterio-
rum injuriis obnoxii, cum alter
alterius ope indigerent, una
convenirent, & idem ſentirent
communis ſalutis tuendæ cauſa:
quemadmodum & facile ii con-
ventus aut externis opibus aut
domeſticis diſſenſionibus po-
ſtea diſſoluti ſunt; quamvis
eorum umbra quædam etiam
ſub

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ſub Romanis Imperatoribus remanſerit. mirum vero tot potenteis populos, non vicinorum metu, aut ulla neceſſitate adductos, in hanc ſtatus formam conſenſiſſe, & ſemel acceptam per tot ſecula tam conſtanter retinuiſſe, ut nullum robuſtius corpus, licet ex debilibus plerumque membris conflatum, ſi ſingulos ſpectes, aut hodie ſit, aut olim fuiſſe homines meminerint. & quod magis admirabile eſt, cum ex diverſis adminiſtrationum generibus conſtet, ſumma concordia ab eo tempore inter eos extitit; niſi ſi quando ſemina diſſenſionum inter eos jacta ſunt, quibus id effectum eſt, ut excuſſo Imperii jugo, Pontifices in Italia rerum potiti ſint, & ad alias nationes atque adeo Germanos ipſos paulatim Pontificii nominis terror pervaſerit, ſalva tamen & incolumi in Ger-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

mania ad noſtra uſque tempo
Imperii maieſtate. ſed exort
Luthero, diſtractis Principum
populorum animis, & quo ſib
ac Religioni proſpicerent, diver
ſas ſe in factiones ſcindentibus
Carolus v. tot ſucceſſibus ela
tus, arridente fortuna occaſio-
nem arripuit Imperii, cujus ipſe
pars erat, ſibi ſuiſque proprio ju-
re aſſerendi. id ſibi tot victorias
ſpondere atque adeo ſibi deberi
tum confidebat, tum vero & rem
tentare honorificum & quodam-
modo neceſſarium exiſtimabat.
nam cum aliquot ante annos, ut
Imperium in familia firmaret,
Ferdinandum fratrẽ regem Ro-
manorum Colonię renuntiaſſet,
id VII-viri & alii Germani Prin-
cipes, quod contra Carolinę con-
ſtitutionis leges factum eſſe di-
cerent, magnopere improbabant,
& ſine VII-virorum conſenſu po-
tuiſſe fieri negant. itaque & eo
nomine

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

omine Saxo, Heſſus, Vilelmus
c Ludovicus Baioari fratres li-
ertatis Germanicæ tuendæ cau-
as clam fœdus icerant cũ Fran-
iſco, qui centum aureorum mil-
ia in eam rem apud Bajoaras
leposuerat, ut in promptu eſ-
ent, ſi quid inopinati accideret.
ied cum in cauſa religionis poſt
roſcriptum Lutherum diverſa
liverſis temporibus Imperii de-
reta edita fuiſſent, quibus fere
eceptæ & antiquæ Relligionis
auctoritas aſſerebatur, & ne quid
in eius præjudicium fieret, ſevere
cavebatur, undique prementi-
bus Gallis, huius ſeculi anno
XLIV. Spiræ poſt multas diſce-
ptationes in comitiis poſtremo
conſtitutum eſt, Cæſar daret
operam, ut ex ſententia piorum
juxta & doctorum virorum ra-
tio iniretur de emendando Ec-
cleſiæ ſtatu, cujus emendationis
formula præſcriberetur: ipſi vi-
ciſſim

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

ciſſim Principes idem facer[t,]
quo proximis Comitiis f[a]ta
utriuſque collatione de comm[u-]
ni conſenſu ad Dei gloriam [a]l-
quid ſtatueretur, quod in poſt[e]-
rum eo uſque obſervaretur, d[o]-
nec publicum & liberum Co[n]-
cilium in Germania perage[n]-
dum, aut ſaltem nationis Ge[r]-
manicæ conventus celebra[ri]
poſſet: interea pacem inter ſe co[-]
lerent omnes, nullique mot[us]
Relligionis ergo excitentur: Ec[-]
cleſiaſtici cetus, utram, utra[m]
Relligionem profiteantur, facul[-]
tates utrobique ſuas obtineant
ex iiſque miniſtris, ſcholis &
egenis, quantum ſat erit, eroge-
tur.

FINIS.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
224 D 52